

Diagnoza kapitału społecznego we wsiach Różańsko (gm. Dębno), Chłopowo (gm. Myślibórz) oraz Rychnów (gm. Barlinek)

IDEE
przez wieś...

Wykonawcy badania:

dr hab. Henryk Babis, prof. US

dr Marcin Janowski

dr Kamila Słupińska

Zespół badawczy:

mgr Aleksandra Werner

Paulina Baranowska

Alicja Szyptur

Adrian Wójcik

Natalia Ziembowska

Badanie kapitału społecznego zrealizowane na zlecenie **Polskiej Fundacji Społeczeństwa Przedsiębiorczego**, finansowane przez Islandię, Lichtenstein i Norwegię z Funduszy EOG i Funduszy Norweskich w ramach **Programu Aktywni Obywatele - Fundusz Regionalny**.

Szczecin, lipiec 2023

Wprowadzenie

W ramach projektu „IDEE przez wieś” przeprowadzone zostały badania ankietowe wśród mieszkańców trzech wybranych wsi województwa zachodniopomorskiego oraz pogłębione wywiady indywidualne z przedstawicielami poszczególnych wsi, których reprezentowali sołtysi oraz aktywni działacze lokalni.

Celem badania była ocena poziomu kapitału społecznego we wsiach Różańsko (gm. Dębno), Chłopowo (gm. Myślibórz) oraz Rychnów (gm. Barlinek). Miało to pozwolić zbadać na ile mieszkańcy mają zdolność i otwartość na współpracę z innymi oraz jak głębokie jest ich zaufanie do siebie nawzajem.

Zarówno badania ilościowe, jak i jakościowe skupione były na problemach badawczych związanych z główną ideą projektu: *„Jakie jest poczucie wspólnoty i przynależności mieszkańców do badanych wsi?”, „Jaki jest poziom zaufania między mieszkańcami i jaka jest otwartość na wzajemną pomoc między ludźmi?”, „Czy chętnie się angażują w działalność społeczną i pomagają potrzebującym?”, „Czy po prostu lubią się z sąsiadami?”*

Ankieterzy oraz zespół badawczy sprawdzał co łączy te wsie, a co różni. Jakie są ich mocne strony, a jakie słabe. Która wieś jest najbardziej zintegrowana, a przed którą jeszcze trochę pracy w tym zakresie.

W części pierwszej raportu przedstawione zostaną indywidualne wyniki badań ilościowych dla każdej z wsi, które będą podsumowane analizą porównawczą. W drugiej części raportu przedstawione zostaną wyniki badań z wywiadów indywidualnych również w podziale na poszczególne miejscowości. Całość zostanie podsumowana w części wnioski z badań.

Spis treści

Wprowadzenie	1
1. Metodyka badań ilościowych	4
2. Wyniki i wnioski z badań ilościowych	5
2.1. Rychnów	5
2.2. Różańsko	21
2.3 Chłopowo	36
2.4 Wnioski końcowe z badań ilościowych	50
2.4.1 Wnioski Rychnów	50
2.4.2 Wnioski Różańsko	53
2.4.3 Wnioski Chłopowo	56
3. Wyniki i wnioski z pogłębionych wywiadów indywidualnych	59
3.1 Rychnów	59
3.2 Różańsko	65
3.3 Chłopowo	70
3.4 Wnioski końcowe z badań jakościowych	75
3.4.1 Wnioski Rychnów	75
3.4.2 Wnioski Różańsko	76
3.4.3 Wnioski Chłopowo	78

1. Metodyka badań ilościowych

Autorzy zastosowali metodę badań ankietowych ze względu na łatwość dotarcia do szerokiego grona badanej populacji, w której poszczególni ludzie stosują własne kryteria oceny w określonych sytuacjach życiowych.

Opracowany został kwestionariusz badawczy. Pomimo powiązanej tematyki analiz, ze względu na szeroki zakres badań kwestionariusz badawczy przyjął formę omnibusa, tj. badania wielotematycznego. Szczególną zaletą tej metody jest możliwość połączenia w jednym badaniu pytań z zakresu kilku potencjalnych kwestionariuszy.

Zgodnie z założeniami projektu przyjęto przebadanie około 1/5 mieszkańców (bez dzieci) badanych wsi. Do próby brani zostali mieszkańcy mający co najmniej ukończony 16 rok życia. Przyjęte założenia, uwzględniające liczbę mieszkańców badanych wsi i osiągnięte wyniki w zakresie liczby poprawnie wypełnionych ankiet przedstawione zostały w poniższej tabeli.

Założone minimum (1/5 mieszkańców w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym)	Zebrane wyniki
Różańsko: 80	84
Rychnów: 90	96
Chłopowo: 40	40

W sumie otrzymano zwrot 220, właściwie wypełnionych, kompletnych kwestionariuszy, co zapewniło spełnienie założeń minimalnej liczebności próby i osiągnięcie niskiego wskaźnika błędu.

W celu oceny na ile przygotowany kwestionariusz będzie w pełni zrozumiały dla badanej grupy przeprowadzone zostały *badania pilotażowe*. Po dokonaniu kontroli efektów przeprowadzone zostały badania właściwe. Badania przeprowadzone zostały w terminie 24.05-27.06.2023 r.

Kwestionariusz składał się z 15 pytań właściwych oraz 6 pytań metryczkowych. Zastosowano skale typu Likerta, skale porządkowe oraz skale nominalne z pytaniami półotwartymi dającymi możliwość dodania własnej odpowiedzi. Pytania odpowiadały poszczególnym obszarom związanym z oceną społeczeństwa przedsiębiorczego otwartego na kontakt z innymi, aktywność oraz wpływanie na rzeczywistość.

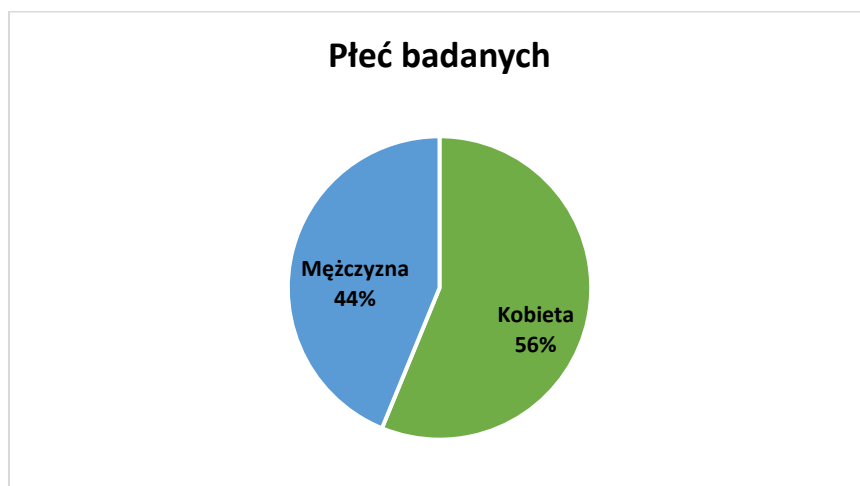
Zebrane dane zostały zakodowane w matrycy badawczej Excela, a następnie poddane dalszej analizie z wykorzystaniem programu SPSS. Otrzymane wyniki w podziale na poszczególne wsie znajdują się w dalszej części raportu.

2. Wyniki i wnioski z badań ilościowych

Wyniki badań ilościowych obejmują trzy części. W pierwszej zawarta jest charakterystyka badanych mieszkańców poszczególnych wsi. Charakterystyka ta uwzględnia odpowiedzi na sześć pytań zawartych w części metryczkowej kwestionariusza ankiety. W tej części przedstawiono strukturę badanych mieszkańców poszczególnych wsi według: płci, wieku, wykształcenia, sytuacji materialnej, statusu zawodowego i liczby osób zamieszkujących w gospodarstwie domowym. W drugiej części zawarto analizę odpowiedzi ankietowanych mieszkańców poszczególnych wsi na 15 pytań ankietowych. Trzecia część jest analizą porównawczą wyników badań ilościowych

2.1. Rychnów

Na rysunkach 1 - 6 przedstawione zostały dane demograficzne badanych mieszkańców Rychnowa.

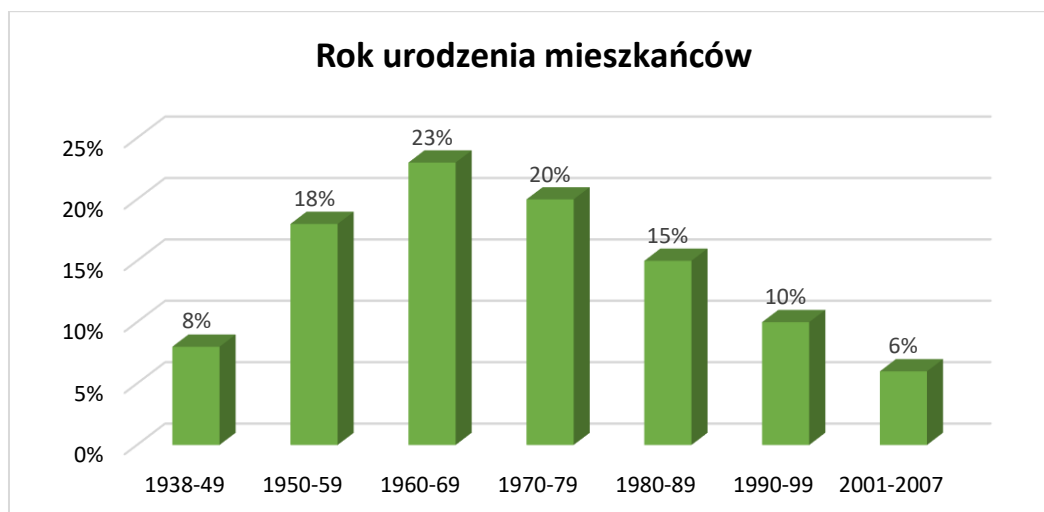

Rysunek 1. Płeć badanych mieszkańców Rychnowa

Źródło: opracowanie własne

W badaniu wzięło udział 56% kobiet oraz 44% mężczyzn. Według Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań z 2021 roku 50,0% mieszkańców Rychnowa stanowią kobiety, a 50,0% ludności to mężczyźni. Kobiety w wieku produkcyjnym stanowią 58,2% tej grupy mieszkańców Rychnowa¹, stąd też była większa zwrotność poprawnie wypełnionych ankiet przez kobiety.

¹ https://www.polskawliczbach.pl/wies_Rychnow_zachodniopomorskie

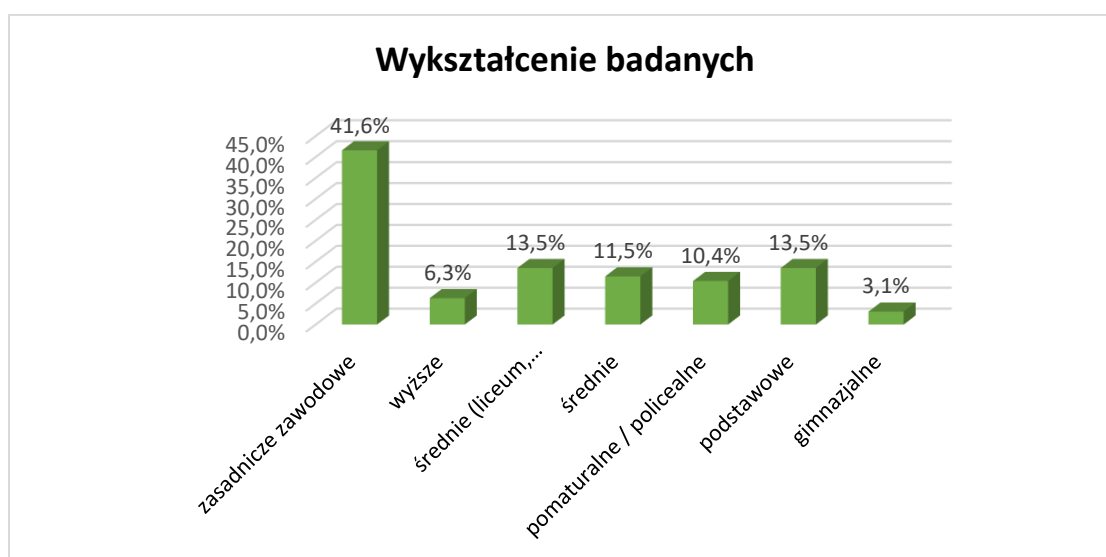

Rysunek 2. Rok urodzenia mieszkańców Rychnowa

Źródło: opracowanie własne

Osoby badane były proporcjonalnie rozłożone pod względem wieku, przy czym dominowały osoby starsze, zgodnie z tendencją, jaka kształtuje się w badanej wsi. Według Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań z 2021 roku 62,1% mieszkańców wsi Rychnów jest w wieku produkcyjnym, 19,0% w wieku przedprodukcyjnym, a 19,0% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym.

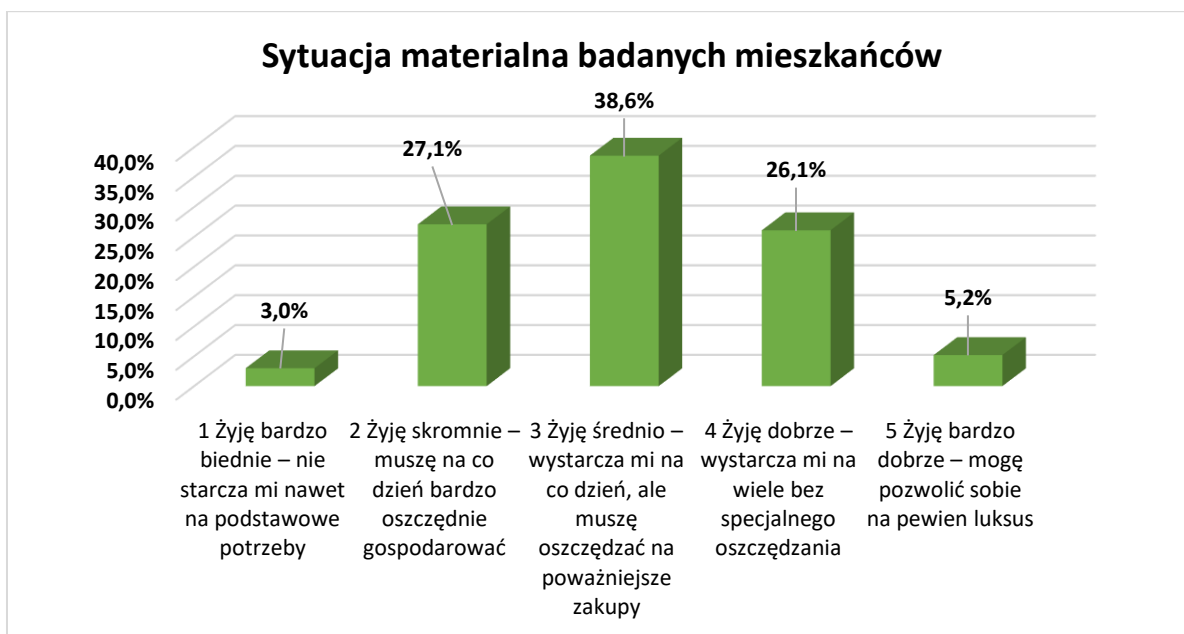
Źródło: https://www.polskawliczbach.pl/wies_Rychnow_zachodniopomorskie

Rysunek 3. Wykształcenie badanych mieszkańców Rychnowa

Źródło: opracowanie własne

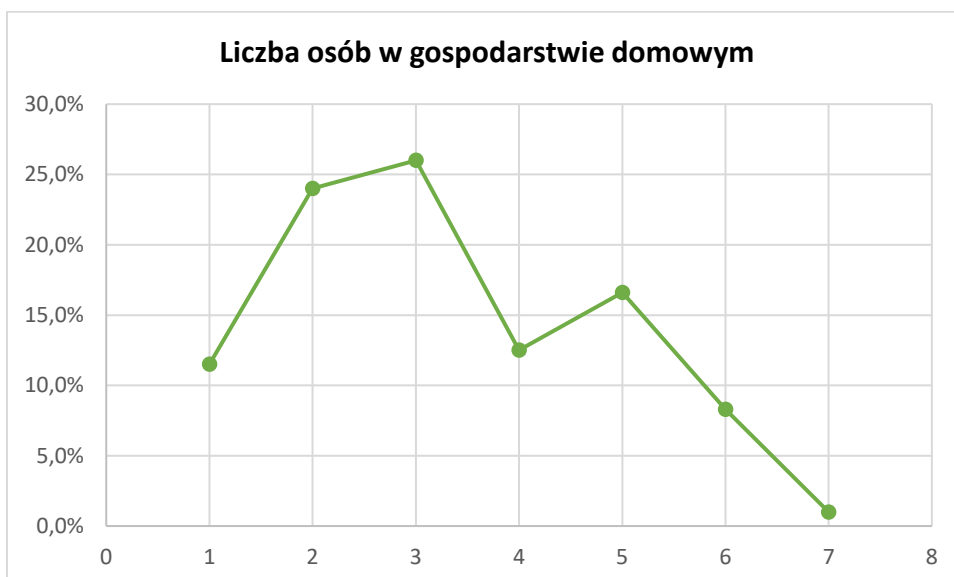
Wśród badanych osób dominowały osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym. Grupa ta stanowiła 41,6%. Osoby z wykształceniem średnim i pomaturalnym stanowiły 35,4%. 13,5% stanowią osoby z wykształceniem podstawowym. Gimnazjum zostało wskazane przez najmłodszych uczestników badania.

Rysunek 4. Sytuacja materialna badanych mieszkańców Rychnowa

Źródło: opracowanie własne

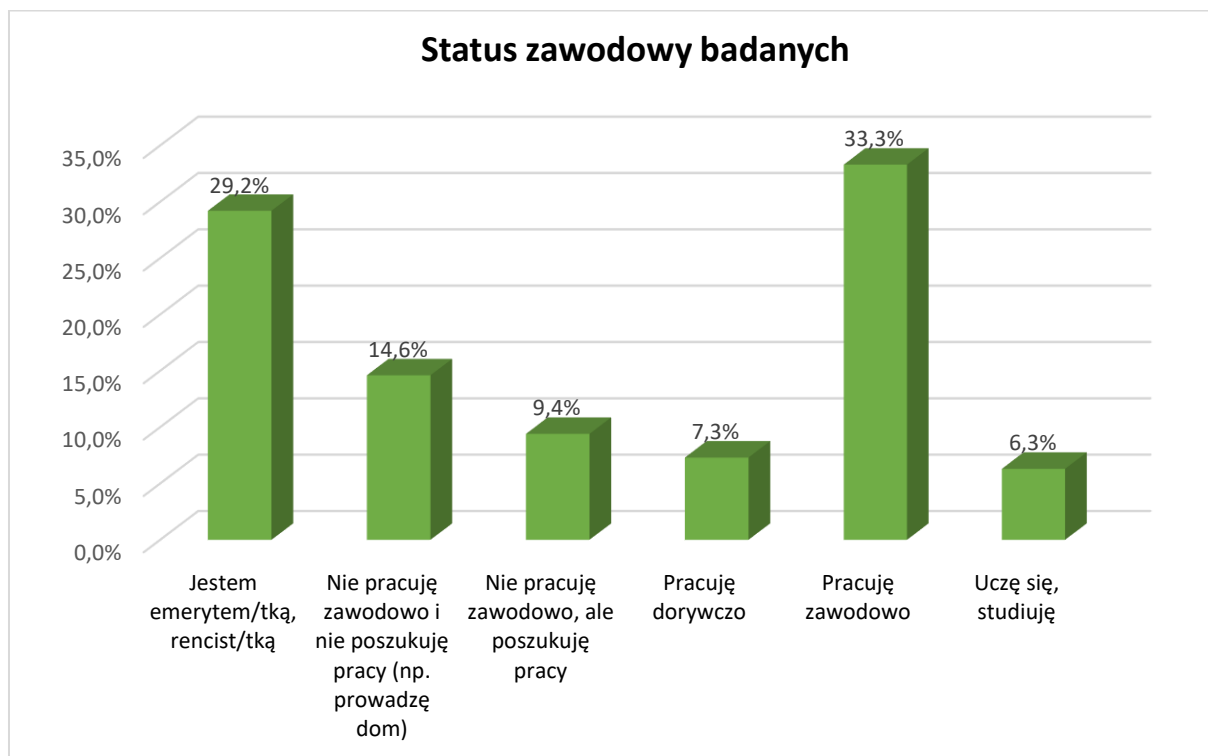
Badani mieszkańcy określali swoją sytuację materialną w granicach środkowych, w tym 38,6% określało ją jako średnią, wystarcza im na co dzień, ale muszą oszczędzać na poważniejsze zakupy, zaś 27,1% określiło swoją sytuację jako skromną – muszą na co dzień bardzo oszczędnie gospodarować swoimi środkami. Grupa 26,1% określiła, że żyje im się dobrze, wystarcza na wiele bez specjalnego oszczędzania, zaś 5,2% odznaczyła, iż żyje im się bardzo dobrze i mogą pozwolić sobie na pewien luksus. Niewiele 3% z badanych wykazało, że żyje bardzo biednie i nie starcza im na podstawowe potrzeby.

Rysunek 5. Liczba osób w gospodarstwie domowym mieszkańców Rychnowa

Źródło: opracowanie własne

Wśród osób badanych dominowały te, które stanowią średniej wielkości gospodarstwa domowe. Zaledwie 10% określiło, iż samotnie zamieszkuje swój dom. Dominowały wskazania na 2- 3 osoby co stanowiło ponad 50% wskazań.

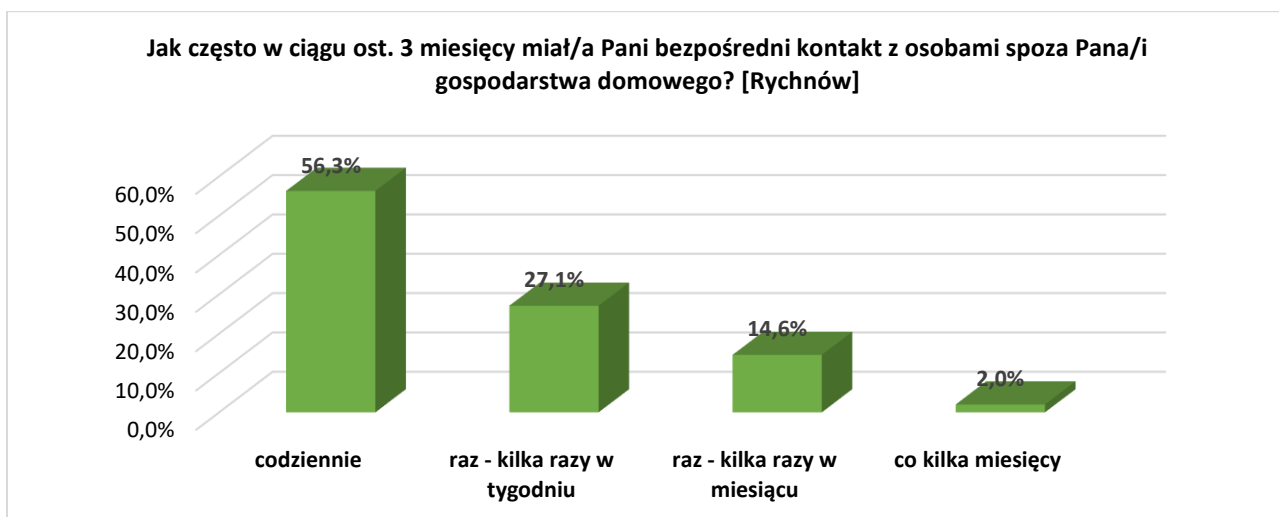
Rysunek 6. Status zawodowy badanych mieszkańców

Źródło: opracowanie własne

W ramach odpowiedzi mieszkańców, 1/3, tj. 33,3% osób pracuje zawodowo, 29,2% jest emerytem/rencistą. Część mieszkańców nie pracuje zawodowo, w tym 14,6% nie poszukuje przy tym pracy, zaś 9,4% poszukuje lub 7,3% pracuje dorywczo. Wśród badanych 6,3% to osoby uczące się lub studiujące.

Druga część analizy wyników badań ilościowych koncentruje się na omówieniu odpowiedzi udzielonych przez respondentów na 15 pytań właściwych zawartych w kwestionariuszu.

W ramach obszaru dotyczącego **oceny kontaktu społeczności z innymi** na początku badani poproszeni zostali o wskazanie jak często w ciągu ostatnich 3 miesięcy mieli bezpośredni kontakt z osobami spoza ich gospodarstwa domowego w ramach skali częstotliwości pokazanej na rys. 7.

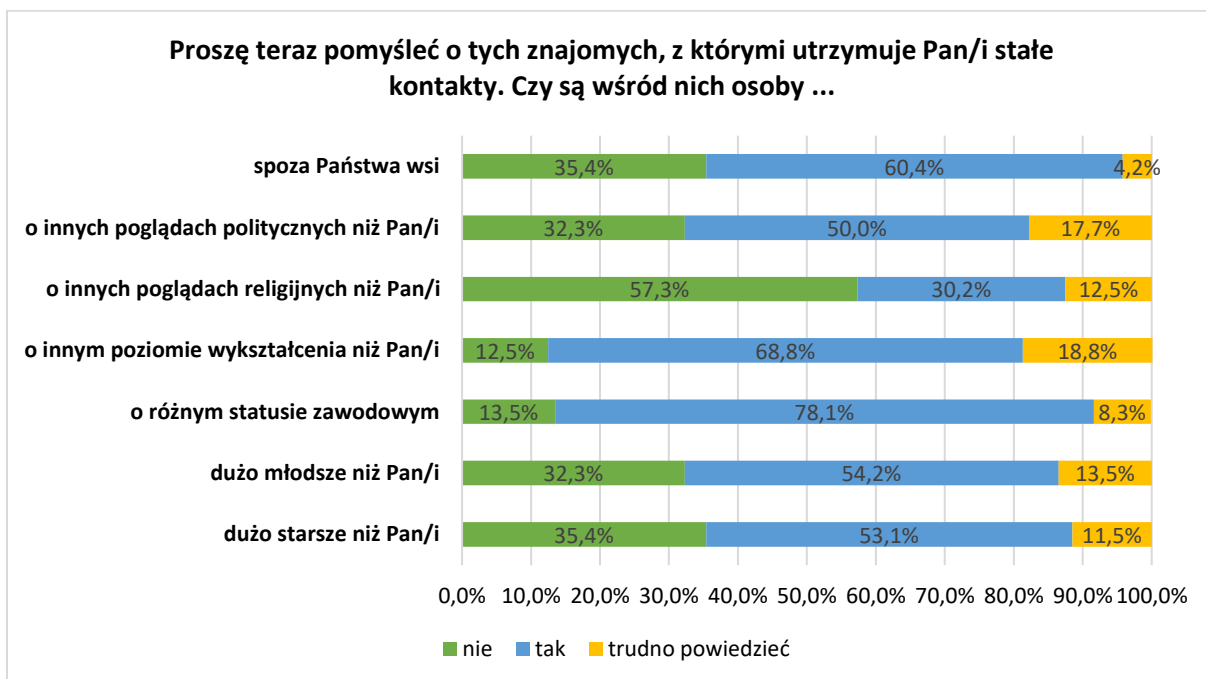

Rysunek 7. Bezpośredni kontakt z osobami spoza gospodarstwa domowego

Źródło: opracowanie własne

Jak wykazały wyniki badań 56,3% badanych miała bezpośredni, codzienny kontakt z innymi osobami spoza swojego gospodarstwa domowego, 27,1% raz-kilka razy w tygodniu, 14,6% raz-kilka razy w miesiącu, zaś 2% wskazała na częstotliwość co kilka miesięcy.

Następnie poproszono respondentów o określenie struktury swoich kontaktów według kryteriów wykazanych na rys. 8. Badanie struktury kontaktów miało na celu określenie podobieństw i różnic w zakresie zamieszkania znajomych, ich poglądów politycznych i religijnych, wykształcenia i statusu zawodowego oraz wieku.

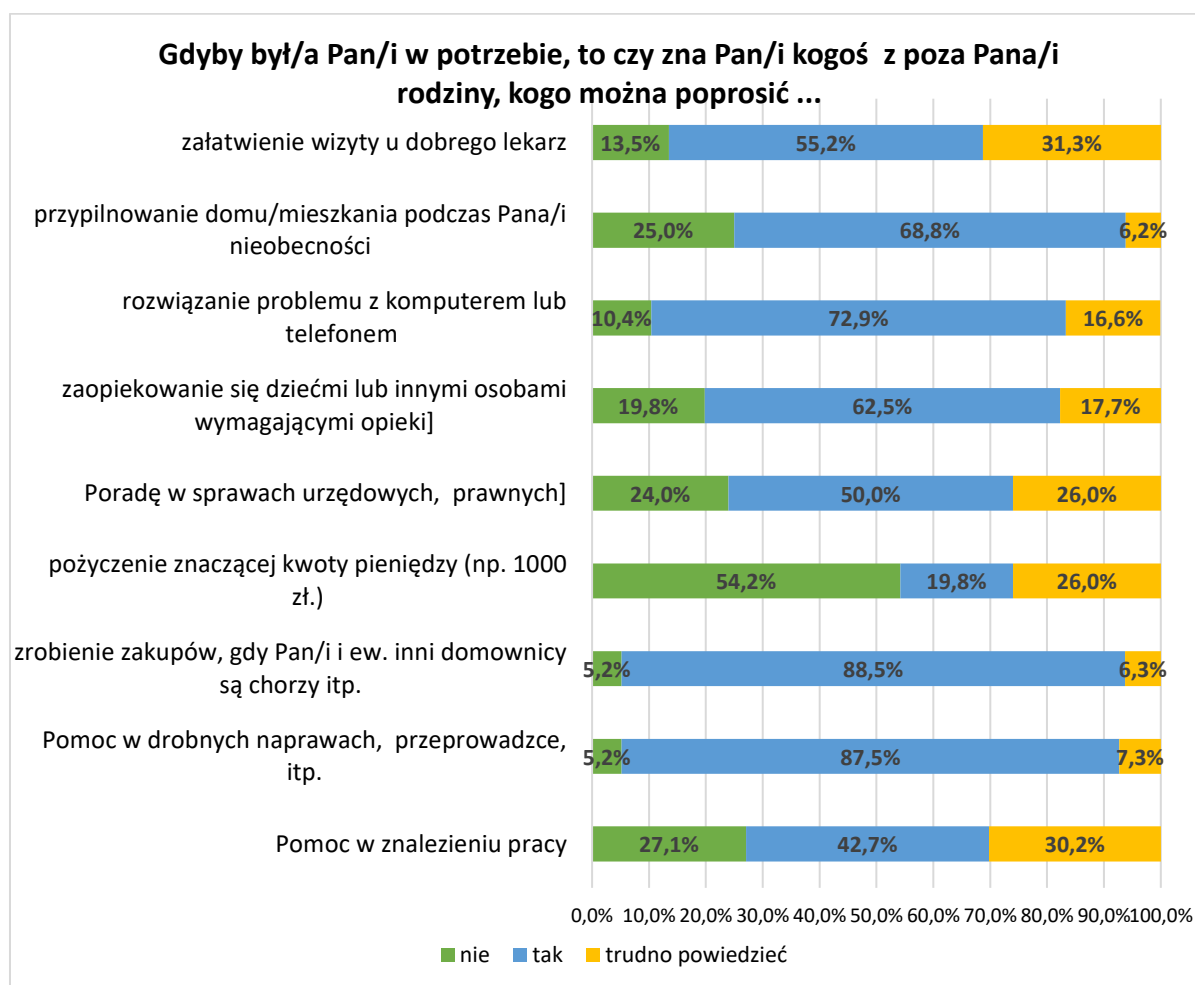
Rysunek 8. Ocena relacji z osobami o różnych poglądach i cechach

Źródło: opracowanie własne

Ankietowani mieszkańcy Rychnowa **dużo częściej kontaktują się ze znajomymi z innych miejscowości** (60,4% odpowiedzi) niż tylko z mieszkańcami Rychnowa (35,4%).

Analizując odpowiedzi zauważa się, że osoby z którymi kontaktują się badani różnią się statusem zawodowym w 78,1%, poziomem wykształcenia w 68,8%, poglądami politycznymi w 50,0%. Natomiast mają te same poglądy religijne w 57,3%. Można wysnuć wniosek, że co najmniej 50% ma kontakt z osobami o odmiennych od siebie cechach. Badani mieszkańcy Rychnowa w takim samym stopniu kontaktują się z osobami młodszymi i starszymi od siebie. Części badanych było trudno jednoznacznie określić cechy osób z którymi się znają, z punktu widzenia kryteriów.

W przypadku kategorii **kontakt z innymi**, chciano również zobaczyć, jak mieszkańcy oceniają swoje relacje w zakresie pomocy sąsiedzkiej. Zadane zostało pytanie, czy gdyby potrzebowali pomocy to czy znają kogoś poza rodziną, na kogo mogliby liczyć w różnych sytuacjach życiowych.

Rysunek 9. Sytuacje życiowe, w których mieszkańcy mogą liczyć na osoby spoza ich rodziny

Źródło: opracowanie własne

Jak pokazały wyniki znacząca ilość badanych uważa, że mogłaby liczyć na pomoc w różnych sytuacjach życiowych, poza kwestią związaną z pożyczką znacznej kwoty. W tym zakresie 54,2% uważa, że takiej pomocy by nie otrzymała. Najliczniej wskazywano pomoc w zakresie zrobienia zakupów, gdyby ktoś z domowników był chory – 88,5%, pomoc w zakresie

drobnych napraw, przeprowadzki itp. – 87,5% czy rozwiązania problemu z komputerem lub telefonem - 72,9%. Warto również zwrócić uwagę, iż 68,8% również wskazała, iż mogłaby liczyć na pomoc przy przypilnowaniu domu/mieszkania podczas nieobecności. Niecałe 50%, tj. 42,7% jest pewna, że mogłaby liczyć na pomoc w zakresie znalezienia pracy, przy czym 30,2% trudno było jednoznacznie odnieść się do tej sytuacji, podobnie w sprawach urzędowych – 50% uważa, że tak, 24% nie, a aż 26% nie wie, gdyż trudno jej powiedzieć.

Kolejne pytania były związane z obszarem związanym z **aktywnością lokalną**. Lokalna aktywność społeczna jest jednym z elementów kapitału społecznego, gdyż kapitał społeczny odnosi się do umiejętności współpracy międzyludzkiej w obrębie grup i organizacji oraz wspólnych interesów². Aktywność społeczna w społeczności wiejskiej jest też wskaźnikiem kapitału społecznego tej grupy, ponieważ na kapitał społeczny składają się takie jakości życia społecznego jak normy i zaufanie, które umożliwiają mieszkańcom wsi zwiększenie efektywności zbiorowego działania i sprawniejsze osiąganie podzielanych przez nich celów³.

W literaturze wskazuje się trzy podstawowe rodzaje kapitału i stosowne typy aktywności lokalnej: wiążący, pomostowy i powiązań (pionowy). Kapitał wiążący obejmuje aktywności ograniczone do zakresu rodzinnego, ewentualnie sąsiedzkiego. Więzy typu wiążącego są dla poszczególnych ludzi ważną strukturą społecznego osadzenia i wsparcia⁴. Kapitał pomostowy wiąże się z aktywnością wykraczającą poza kręgi rodzinno-koleżeńskie. Obejmuje takie formy aktywności jak: wolontaryjna, obywatelska czy stowarzyszeniowa⁵. Z kolei kapitał powiązań oznacza powiązania w układzie pionowym, pomiędzy instytucjami lokalnymi (władze samorządowe) a mieszkańcami i odgrywa istotną rolę, gdyż utrwała istniejące powiązania i generuje patriotyzm lokalny oraz przywiązanie do miejsca zamieszkania⁶.

Pierwsze pytanie dotyczyło działań jakie były realizowane w ciągu ostatnich 12 miesięcy w ich okolicy.

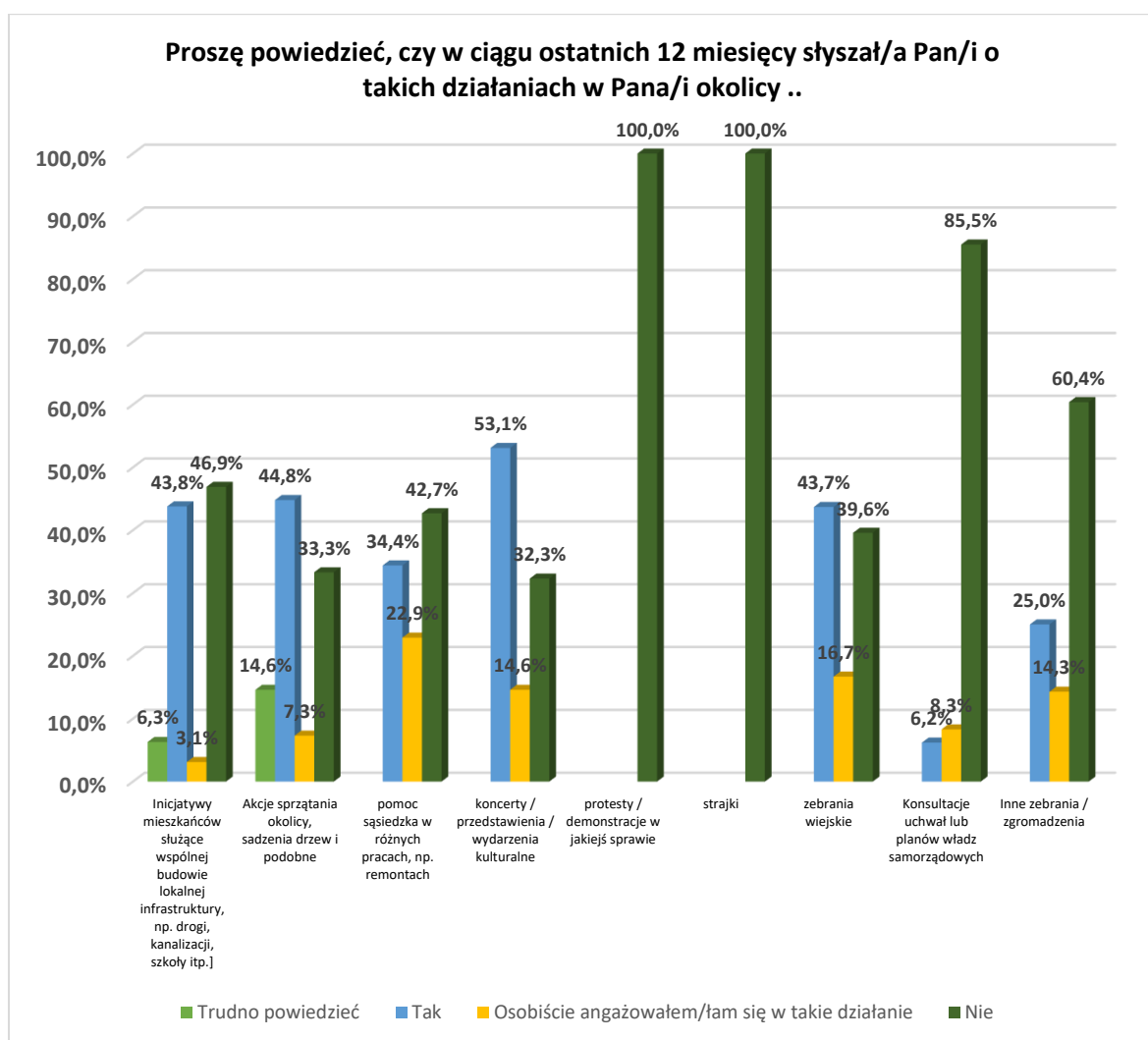
² F. Fukuyama, *Zaufanie. Kapitał społeczny a droga do dobrobytu*, PWN, Warszawa, 1997, s. 20.

³ R.D. Putnam, *Demokracja w działaniu. Tradycje obywatelskie we współczesnych Włoszech*, Społeczny Instytut Wydawniczy ZNAK, Fundacja im. Stefana Batorego, Kraków–Warszawa, 1995, s. 56.

⁴ *Aktywizacja społeczna a rozwój społeczności: zasoby, kompetencje, partnerstwo*, red. D. Rosiński, A. Rosińska, Polityka Społeczna, nr spec., 2011.

⁵ M. Mularska-Kucharek, A. Świątek, *Aktywność społeczna mieszkańców Łodzi. Analiza wybranych wymiarów*, Studia Regionalne i Lokalne, 2011, nr 4(46).

⁶ M. Furmankiewicz, J. Stefańska, *Partnerstwa terytorialne jako sieci organizacyjne. Analiza powiązań w trzech wybranych „Lokalnych Grupach Działania” w Polsce*, Studia Regionalne i Lokalne, 1(39), 2010.

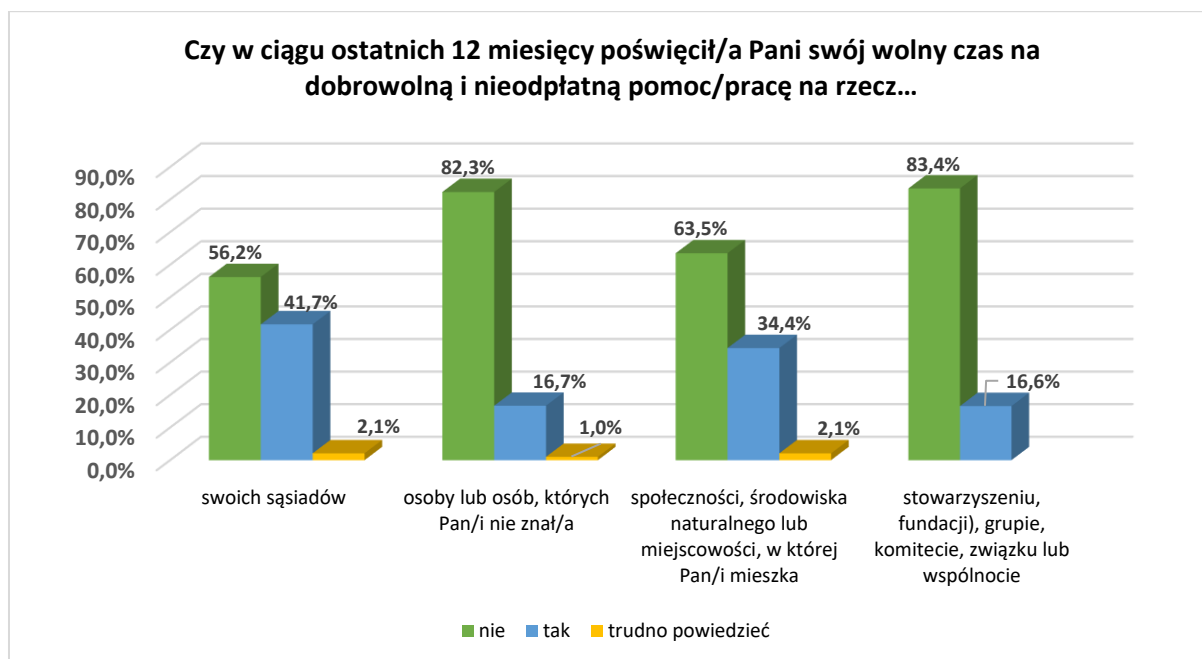

Rysunek 10. Informacje na temat aktywności w okolicy

Źródło: opracowanie własne

Najwięcej osób brało udział w koncertach, przedstawieniach czy wydarzeniach kulturalnych – 53,1% badanych. Niepełne 50% wskazywało na akcje sprzątnięcia okolicy, sadzenia drzew i podobne działania, inicjatywy mieszkańców służące wspólnej budowie lokalnej infrastruktury oraz udział w zebraniach wiejskich. Pomoc sąsiedzka wskazywana była przez 34,4%. Nikt z mieszkańców nie miał konieczności uczestnictwa w protestach/demonstracjach i strajkach. Duża grupa badanych nie angażowała się też w konsultację uchwał lub planów władz samorządowych – 85,5% wskazało, że nie. 60,4% wskazywało, że nie uczestniczyło w innych zebraniach niż wiejskie. Zaangażowanie osobiste wykazywała niewielka grupa badanych, najliczniej 22,9% przy pomocy sąsiedzkiej czy też 16,7% przy organizowaniu zebrania wiejskiego.

Kolejne pytanie dotyczyło oceny poświęcenia przez badanych swojego wolnego czasu w ciągu ostatniego roku na dobrowolną i nieodpłatną pomoc czy też pracę na rzecz różnych podmiotów.

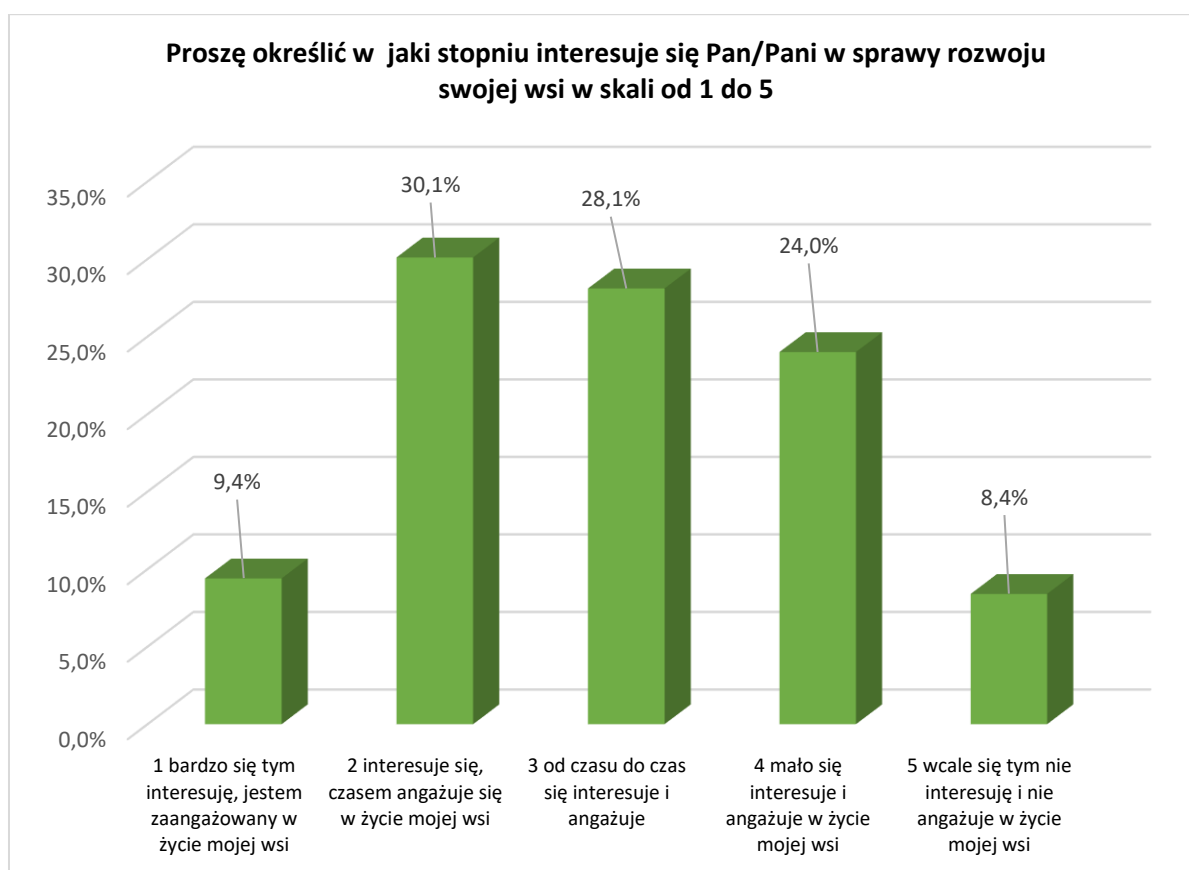

Rysunek 11. Wykorzystanie czasu wolnego na rzecz innych podmiotów

Źródło: opracowanie własne

Najliczniej mieszkańcy angażują się w pomoc na rzecz swoich sąsiadów, na co wskazało 41,7%, zaś 34,4% również angażuje się w pomoc na rzecz społeczności, środowiska naturalnego lub miejscowości, w której mieszkają. Na podobnym poziomie ukształtowała się ich pomoc w stowarzyszeniach, fundacjach czy innych grupach wspólnotowych – 16,7%, jak również pomoc innym osobom, których nie znają, na co wskazało 16,6% respondentów.

W ramach kolejnej kategorii **wpływu na rzeczywistość** mieszkańcy zostali zapytani o ich zainteresowanie i zaangażowanie w rozwój swojej wsi. Na początek zostali poproszeni o wskazanie w ramach skali od 1 do 5 w jakim stopniu interesują się sprawami rozwoju swojej wsi.

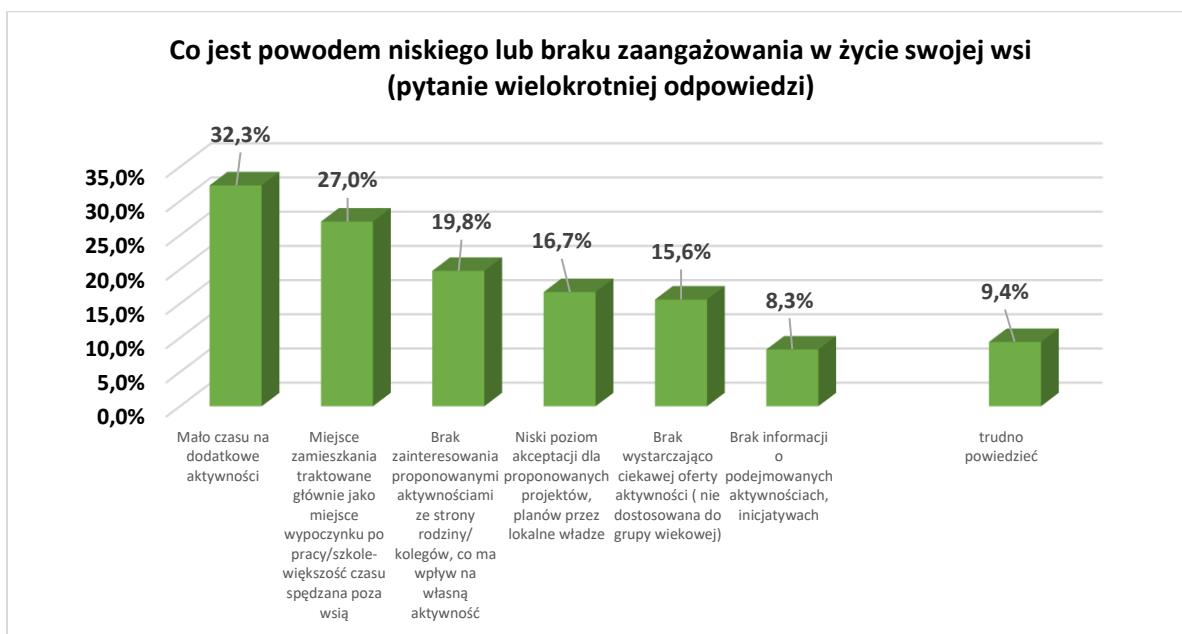
Rysunek 12. Zainteresowanie sprawami rozwoju wsi

Źródło: opracowanie własne

W grupie bardzo interesujących się lub interesujących się sprawami rozwoju swojej wsi znalazło się 39,5% badanych, 28,1% interesuje się i angażuje od czasu do czasu, zaś mało zaangażowanych czy wcale jest 32,8%. Wskazuje to na niski poziom więzi ekskluzywnych, które ukierunkowane są na zewnątrz, łączą różnorodności i pozwalają na wykorzystywanie wewnętrznych i zewnętrznych aktywów wsi i rozprzestrzenianie informacji o rozwoju wsi. Więzy te tworzą społeczny kapitał ekskluzywny. Istnienie tych więzi oznacza otwartość ludzi na powstanie relacji między zróżnicowanymi kategoriami społecznymi, pomimo różnic wyznawanych wartości i odmiennych postaw życiowych. Mogą one też spełniać ważną rolę np. w procesie zmian sytuacji życiowej. Ekskluzywny kapitał społeczny jest istotny dla robienia postępów w rozwoju wsi⁷.

W dalszej części badani zapytani zostali o przyczyny ich niskiego zaangażowania bądź braku zaangażowania w życie swojej wsi.

⁷R.D. Putnam, *Samotna gra w kręgle. Upadek i odrodzenie wspólnot lokalnych w Stanach Zjednoczonych*, Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne, Warszawa 2008, s.41.

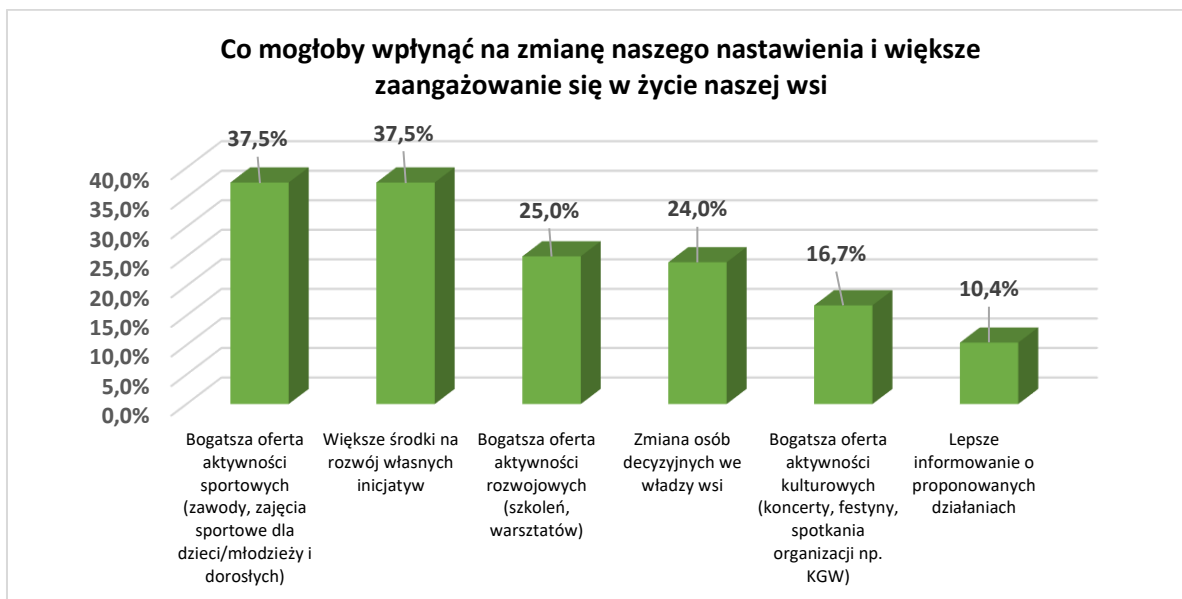

Rysunek 13. Powody niskiego lub braku zaangażowania przez mieszkańców

Źródło: opracowanie własne

Jako główny argument wskazywano na małą ilość czasu na dodatkową aktywność społeczną w życiu wsi – 32,3% czy też na miejsce zamieszkania traktowane jako głównie miejsce wypoczynku po pracy/szkole, gdyż większość czasu spędzają poza wsią – 27%. W granicach 20% badani wskazywali również na brak zainteresowania proponowanymi aktywnościami ze strony rodziny/kolegów, co ma wpływ na własną aktywność, niski poziom akceptacji dla proponowanych projektów, planów przez lokalne władze (16,7%), jak również brak wystarczająco ciekawej oferty aktywności (15,6%). Na brak informacji o proponowanych aktywnościach wskazało 8,3%, a 9,4% nie jest w stanie wskazać co może być powodem.

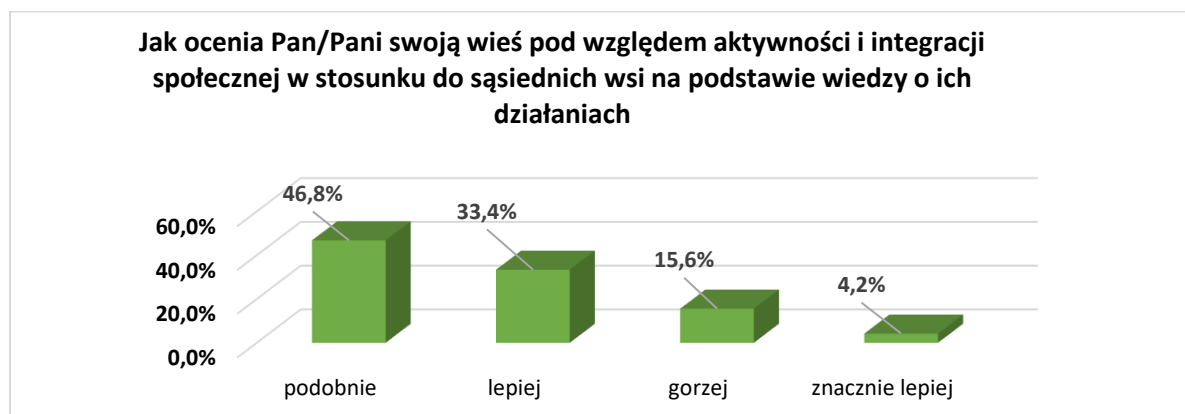
W nawiązaniu do wcześniejszego pytania badani mieszkańcy zapytani zostali o ich opinie w zakresie czynników, które mogłyby wpłynąć na zmianę nastawienia i większe zaangażowanie się w życie ich wsi.

Rysunek 14. Sposoby na zmianę nastawienia i zwiększenia zaangażowania się mieszkańców w życie wsi

Źródło: opracowanie własne

Brak jednoznacznego kierunku co mogłoby wpłynąć na zachowania ludzi. Opinie podzieliły się między różnorodne oferty oczekiwanych aktywności. Badani wskazali, że najbardziej oczekują zwiększenia oferty w zakresie zajęć sportowych i większych środków na rozwój własnych inicjatyw (po 37,5%). ¼ respondentów oczekuje na zmianę we władzach wsi i bogatszą ofertę w zakresie szkoleń, stwarzających większe szanse rozwoju zawodowego.

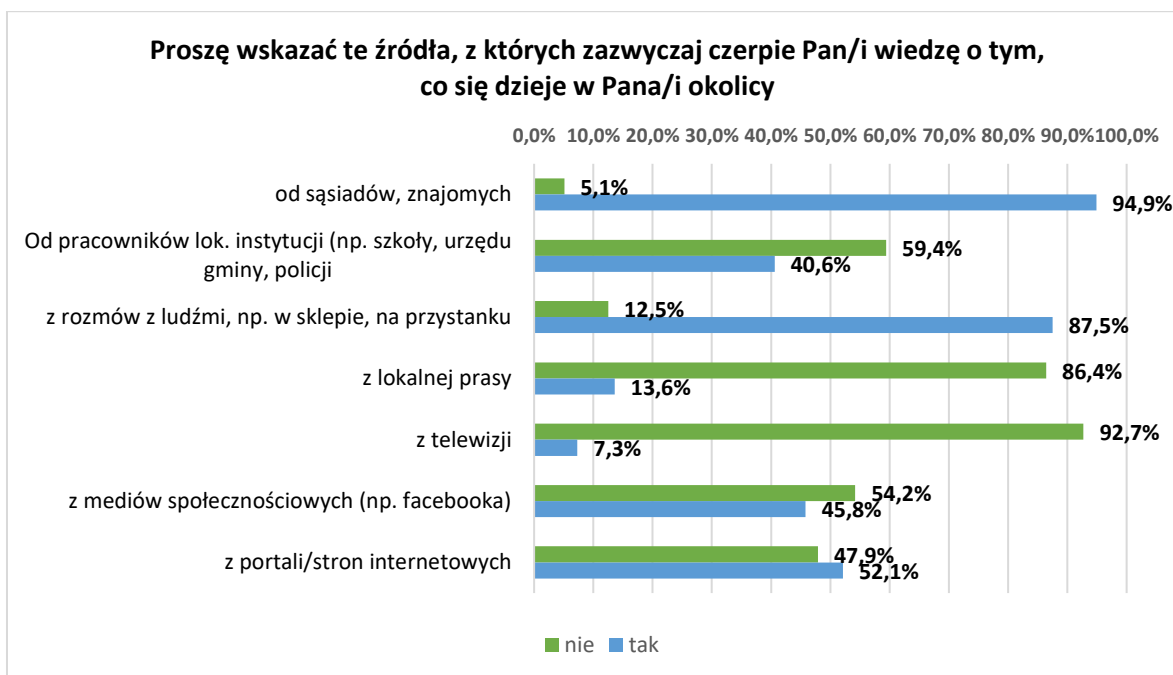

Rysunek 15. Ocena swojej wsi pod względem aktywności i integracji społecznej na podstawie wiedzy o ich działaniach

Źródło: opracowanie własne

Na pytanie jak oceniają badani swoją wieś pod względem aktywności i integracji społecznej w stosunku do sąsiednich wsi na podstawie wiedzy o ich działaniach prawie połowa uczestników 46,8% wskazała, że podobnie, a 33,4% lepiej. Gorzej oceniło 15,6%, a zaledwie 4,2% wskazało na znacznie lepiej.

Następnie badani zostali zapytani o źródła, z których czerpią wiedzę o tym co się dzieje w ich okolicy oraz jak oceniają swój poziom poinformowania.

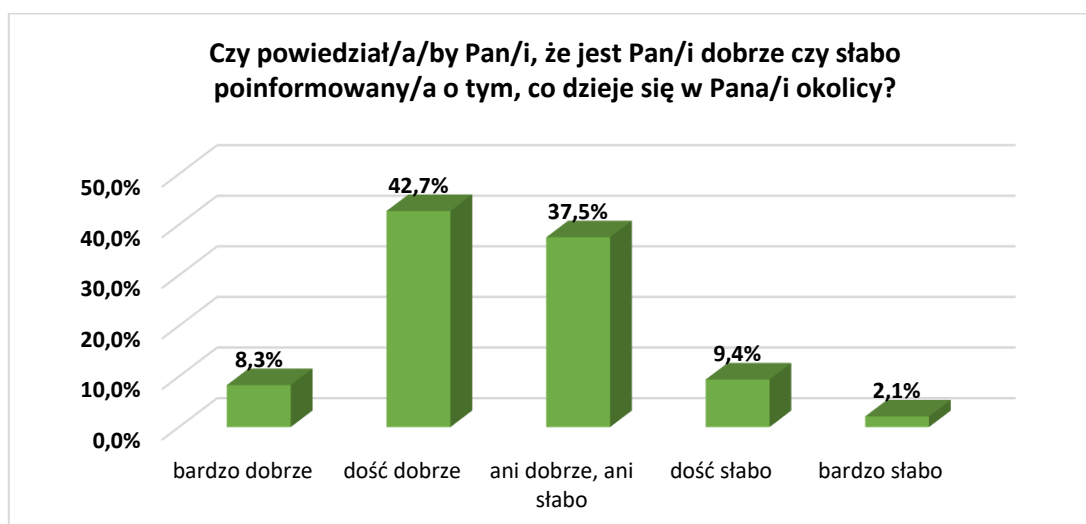

Rysunek 16. Źródła czerpania wiedzy o tym co dzieje się w okolicy

Źródło: opracowanie własne

Najczęściej na źródło wiedzy o tym co się dzieje w okolicy 94,9% ankietowanych wskazywało na sąsiadów i znajomych oraz na rozmowy z ludźmi np. w sklepie, na przystanku (87,5%). Pokazuje to, że najintensywniej działa marketing szeptany. Nie całe 50% osób wskazywało na portale społecznościowe czy media społecznościowe. Na czwartym miejscu wymienieni zostali pracownicy lokalnych instytucji. Najmniej skuteczne okazują się media powszechnie, jak prasa i telewizja.

W następnym pytaniu ankietowani zostali poproszeni o ocenę stopnia poinformowania (swojej satysfakcji) o tym co się dzieje w okolicy własnej wsi.

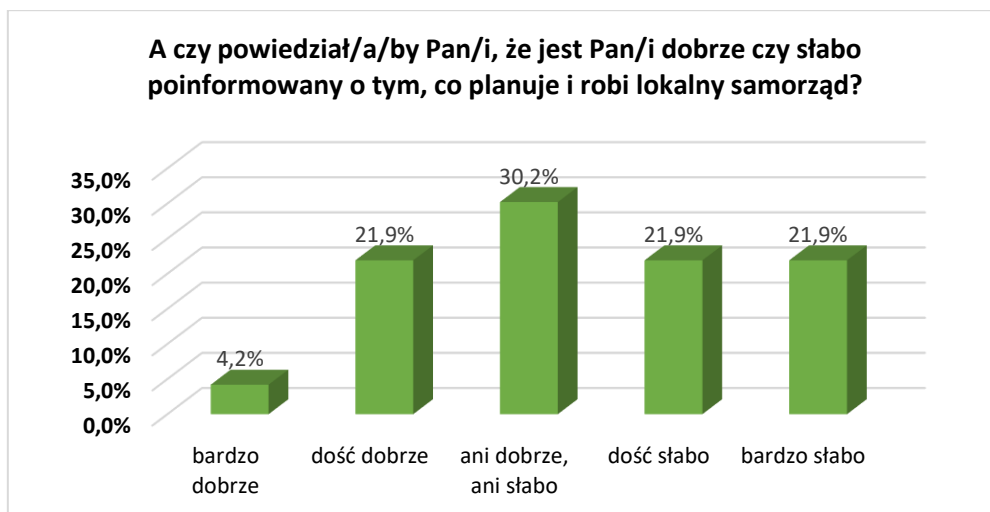

Rysunek 17. Poziom indywidualnego poinformowania o tym co się dzieje w okolicy

Źródło: opracowanie własne

W przypadku oceny własnego poinformowania grupa 42,7% badanych oceniła się jako dość dobrze poinformowana o tym co się dzieje w ich okolicy, a 37,5% jako ani dobrze, ani źle. Na bardzo dobrze wskazało zaledwie 8,3%. Dość słabo albo słabo poinformowanych czuje się 11,5%. Ponad połowa ankietowanych (51% - oceny bardzo dobre i dość dobre) jest zadowolona z poziomu poinformowania. Uwzględniając odpowiedzi na poprzednie pytanie można przyjąć, że informacja „szepkana”, pochodząca od sąsiadów, znajomych, rozmów prowadzonych w sklepie i na przystanku jest wystarczająca.

W odniesieniu do źródła informacji, jakim jest lokalny samorząd badani zostali zapytani czy uważają, że wiedzą jakie są jego plany czy też co robi.

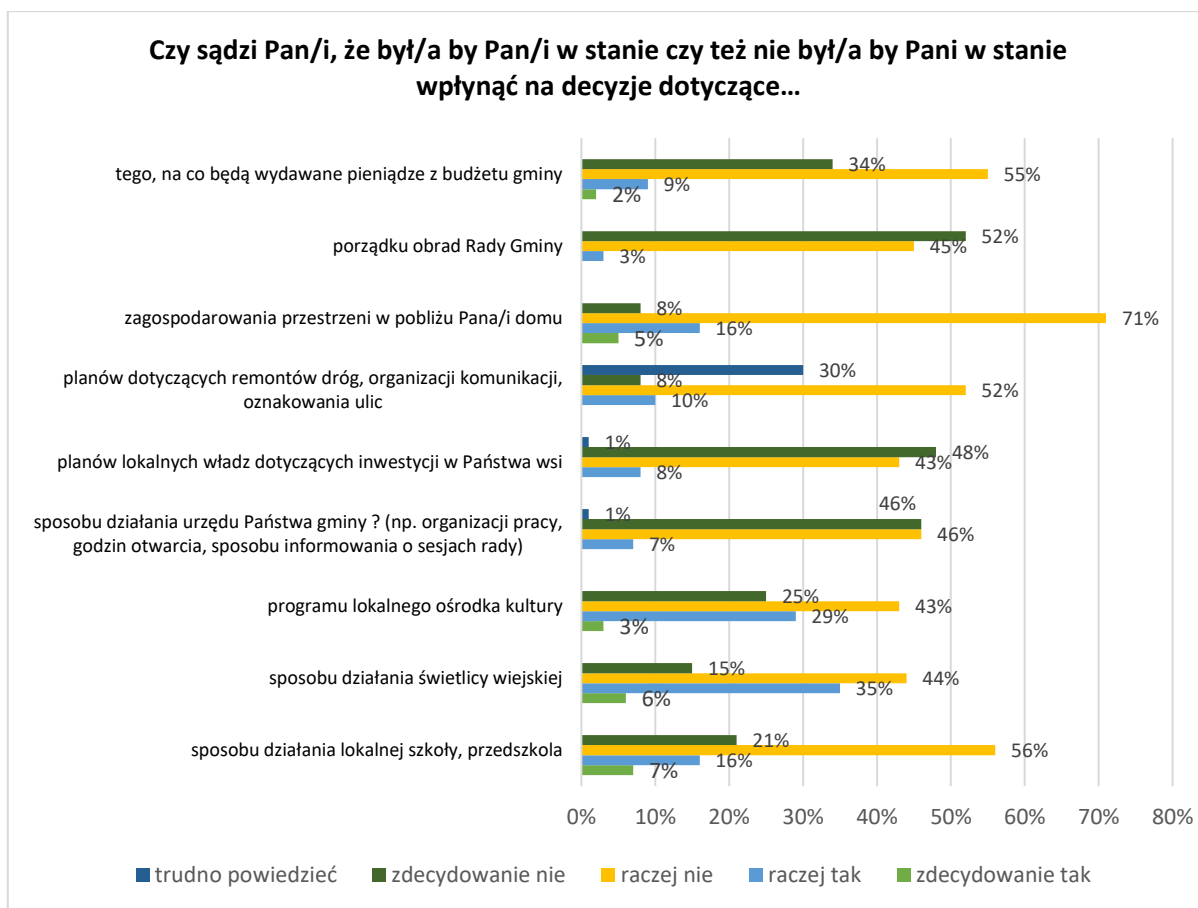

Rysunek 18. Poziom indywidualnego poinformowania o tym co planuje i robi lokalny samorząd

Źródło: opracowanie własne

Zdania było podzielone wśród badanych w zakresie poziomu ich wiedzy, jednak z przewagą tych, którzy są słabo bądź bardzo słabo (43,8%) informowani przez gminę i jej jednostki o tym, czym zajmuje się aktualnie gmina i co planuje. 30,2% ankietowanych określiło się jako ani dobrze, ani źle poinformowanych. Na dobrze czy bardzo dobrze wskazało 26,1% badanych. Wskazuje to na źle funkcjonujący system informowania mieszkańców Rychnowa o pracy gminy Barlinek.

Ankietowani zostali też zapytani o ocenę swoich szans wpływu na decyzje dotyczące ich wsi podejmowane przez gminę i ich jednostki, oraz przez szkoły, przedszkola czy świetlicę wiejską.

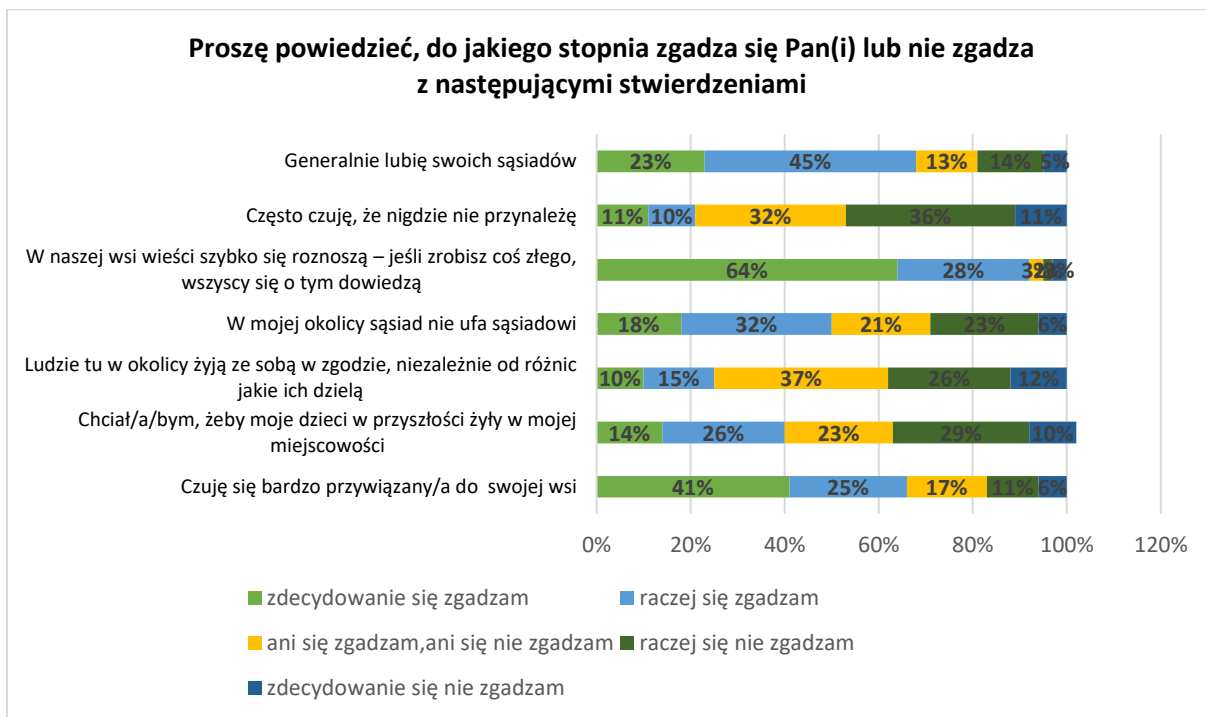

Rysunek 19. Ocena możliwość wpływania na decyzje ich wsi

Źródło: opracowanie własne

Na wszystkie pytania odpowiedzi są negatywne. Świadczy to o bardzo małym zaufaniu społecznym do gminy Barlinek we wszystkich wymienionych obszarach. Najwięcej pozytywnych odpowiedzi dotyczyło możliwości wpływu na działanie świetlicy wiejskiej (41% odpowiedzi raczej tak i zdecydowanie tak) oraz programu działania lokalnego ośrodka kultury - 32% odpowiedzi raczej tak i zdecydowanie tak).

W ramach ostatniego obszaru związanego z **opinią dotyczącą swojej wsi i życia wśród swojej społeczności** badani zostali zapytani w jakim stopniu zgadzają się z pewnymi stwierdzeniami dotyczącymi swojego otoczenia.

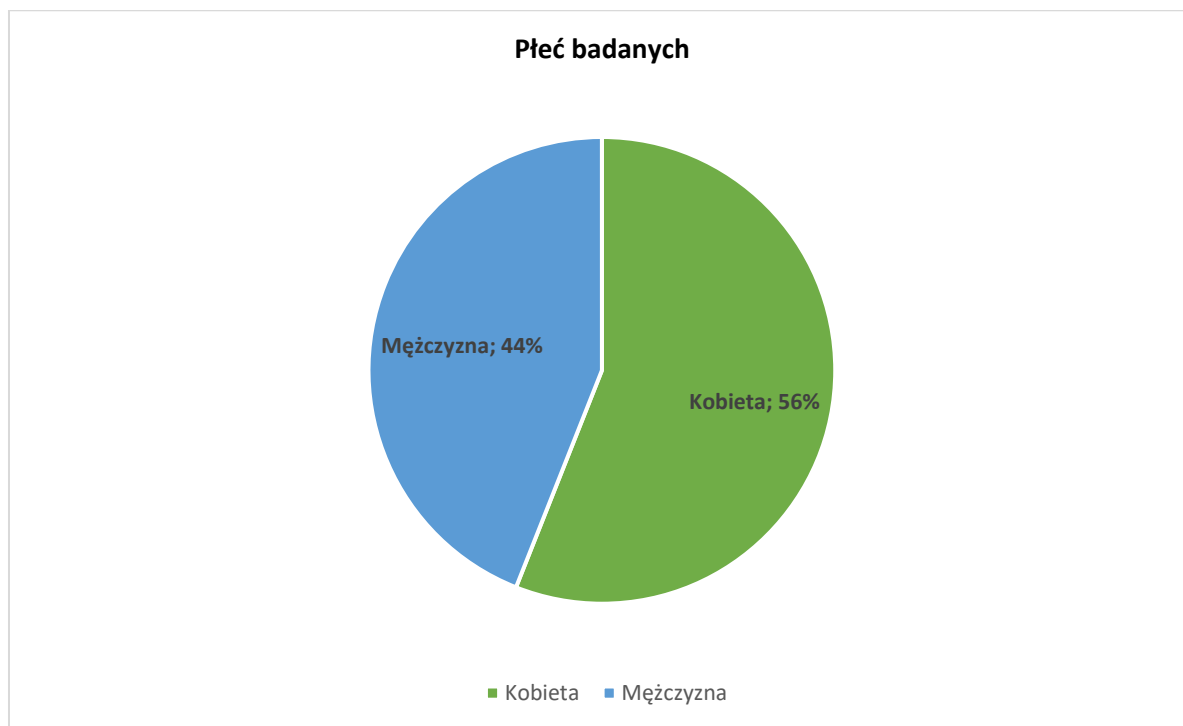
Rysunek 20. Stopień zgody z opiniami dotyczącymi ich wsi

Źródło: opracowanie własne

Aż 92% osób wskazało, że zdecydowanie się zgadza lub zgadza, ze stwierdzeniem, że wieści we wsi szybko się rozchodzą, zwłaszcza jeśli mają negatywny wydźwięk. Większość badanych określiła, że lubi swoich sąsiadów – 68%, oraz że czuje się przywiązana do swojej wsi 66%. Zdania są podzielone w zakresie zaufania sąsiadów do siebie nawzajem jak i życia w zgodzie, niezależnie od różnic jakie mieszkańców dzielą oraz tego na ile ludzie chcieliby aby ich dzieci w przyszłości żyły w ich miejscowości. 47% osób nie zgadza się ze stwierdzeniem, że czuje się, że nigdzie nie należy, 32% ani się z tym zgadza ani nie zgadza, zaś 21% zgadza się z tym lub zdecydowanie się zgadza.

2.2. Różańsko

Na rysunkach 21 - 24 przedstawione zostały dane demograficzne badanych mieszkańców Różańska.

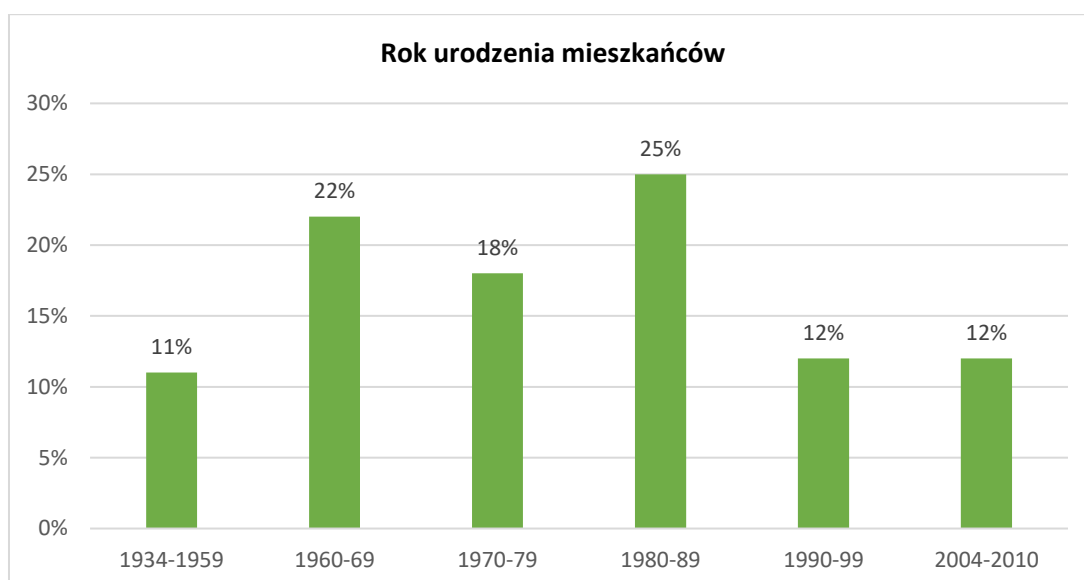

Rysunek 21. Płeć badanych mieszkańców Różańska

Źródło: opracowanie własne

W badaniu wzięło udział 56% kobiet oraz 44% mężczyzn. Według Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań z 2021 roku 48,8% mieszkańców Różańska stanowią kobiety, a 51,2% ludności to mężczyźni. 65,9% mieszkańców wsi Różańsko jest w wieku produkcyjnym, 18,0% w wieku przedprodukcyjnym, a 16,0% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym. Kobiety w wieku produkcyjnym stanowią 59,6% tej grupy mieszkańców Różańska⁸, stąd też była większa zwrotność poprawnie wypełnionych ankiet przez kobiety.

⁸ https://www.polskawliczbach.pl/wies_Rozansko

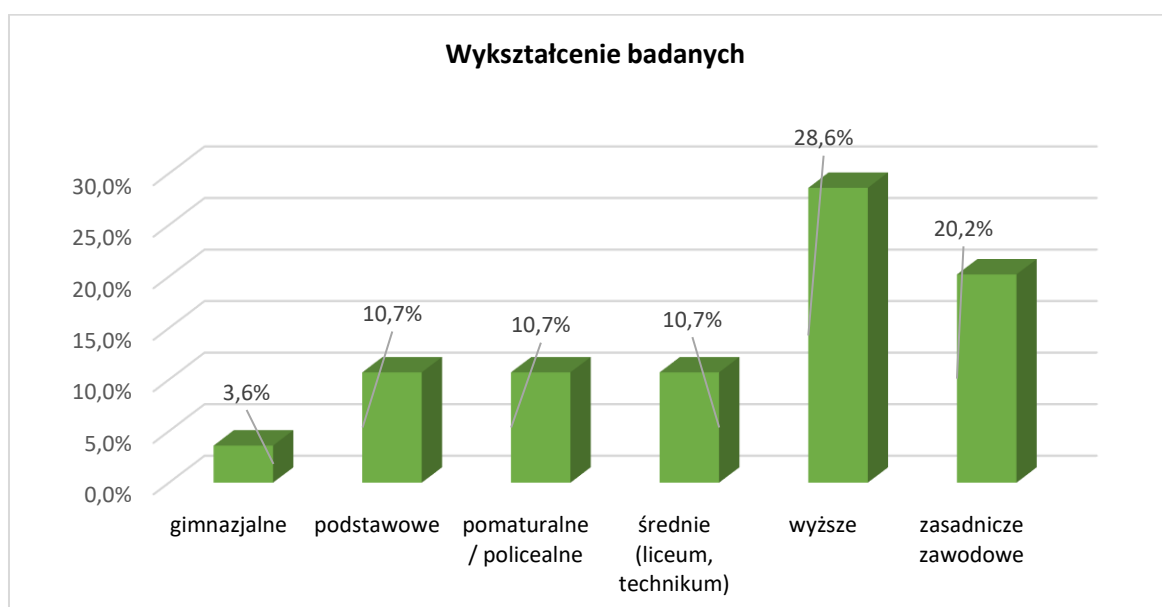

Rysunek 22. Rok urodzenia mieszkańców Różańska

Źródło: opracowanie własne

Osoby badane były proporcjonalnie rozłożone pod względem wieku, przy czym dominowały osoby starsze, zgodnie z tendencją, jaka kształtuje się w badanej wsi. Według Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań z 2021 roku 65,9% mieszkańców wsi Różańsko jest w wieku produkcyjnym, 18,0% w wieku przedprodukcyjnym, a 16,0% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym.

Źródło: https://www.polskawliczbach.pl/wies_Rozansko

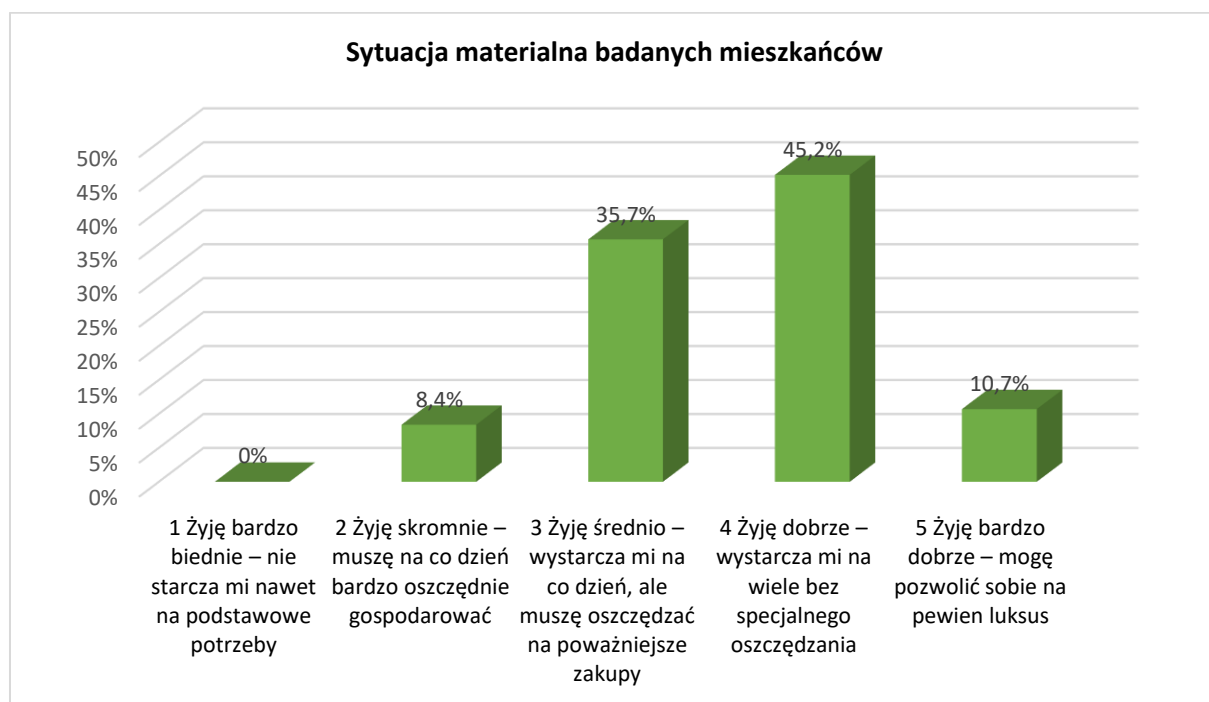

Rysunek 23. Wykształcenie badanych mieszkańców Różańska

Źródło: opracowanie własne

Wśród osób badanych dominowały osoby z wykształceniem wyższym stanowiącym 28,6%, ale również zasadniczym zawodowym będącym drugą najliczniejszą grupą badanych

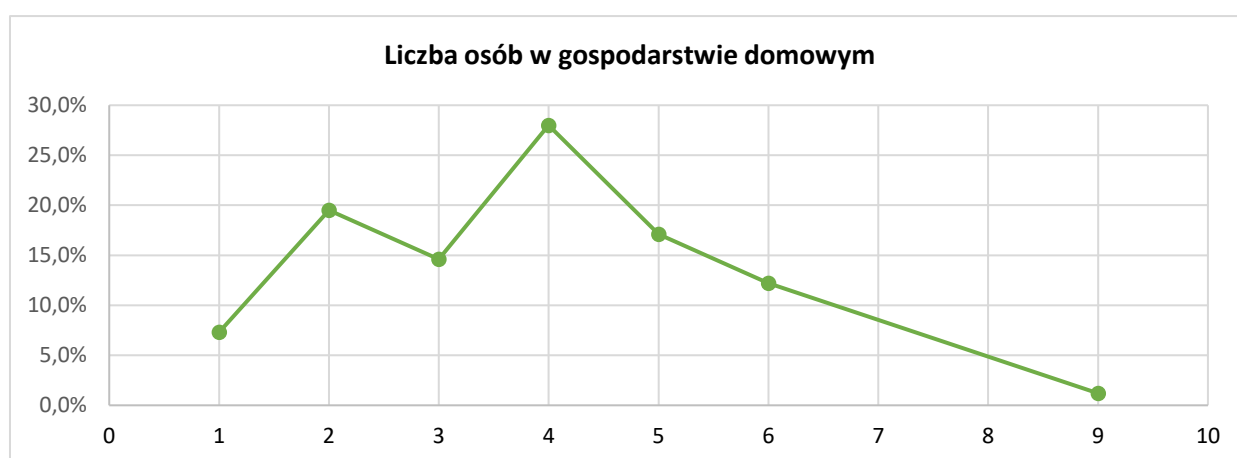
stanowiącą 20,2% uczestników badania. Gimnazjum zostało wskazane przez najmłodszych uczestników badania.

Rysunek 24. Sytuacja materialna badanych mieszkańców Różańska

Źródło: opracowanie własne

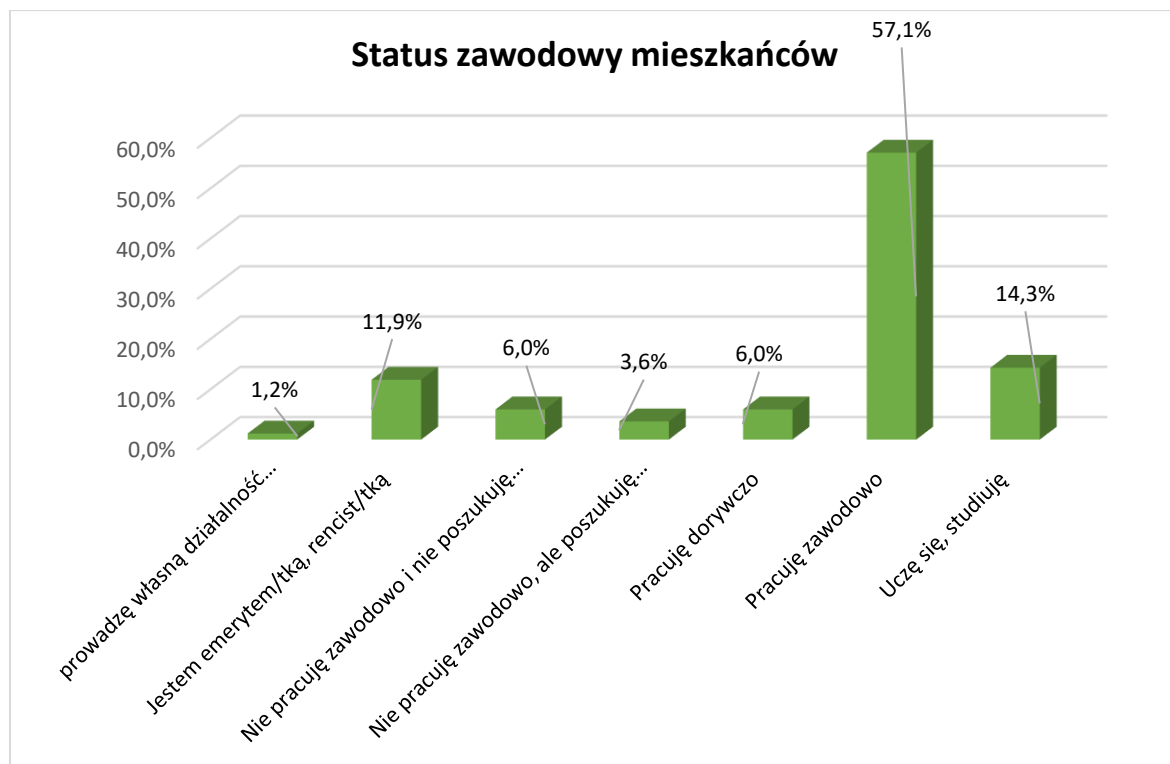
Prawie połowa uczestników badania, tj. 45,2% określało, że żyje im się dobrze, wystarcza im na wiele bez specjalnego oszczędzania. Grupa 35,7% wskazała, iż żyje się średnio - wystarcza im na co dzień, ale muszą oszczędzać na poważniejsze zakupy. Grupie 10,7% żyje się bardzo dobrze, zaś 8,4% uważa, że żyje się im skromnie i muszą na co dzień bardzo oszczędnie gospodarować swoimi środkami. Nikt z badanych nie wykazał, że żyje bardzo biednie i nie starcza mu na podstawowe potrzeby.

Rysunek 25. Liczba osób w gospodarstwie domowym

Źródło: opracowanie własne

Dominowały osoby, których gospodarstwa domowe liczą co najmniej 4 osoby. Grupa ta liczyła 58,5%. W grupie 26,8% były osoby, które samotnie zamieszkują swój dom lub z inną osobą. Gospodarstwa domowe liczące więcej niż 4 osoby stanowiły 30,5%. Najliczniejszą grupę stanowią gospodarstwa czteroosobowe, gdyż jest ich 23 i stanowią 28% gospodarstw.

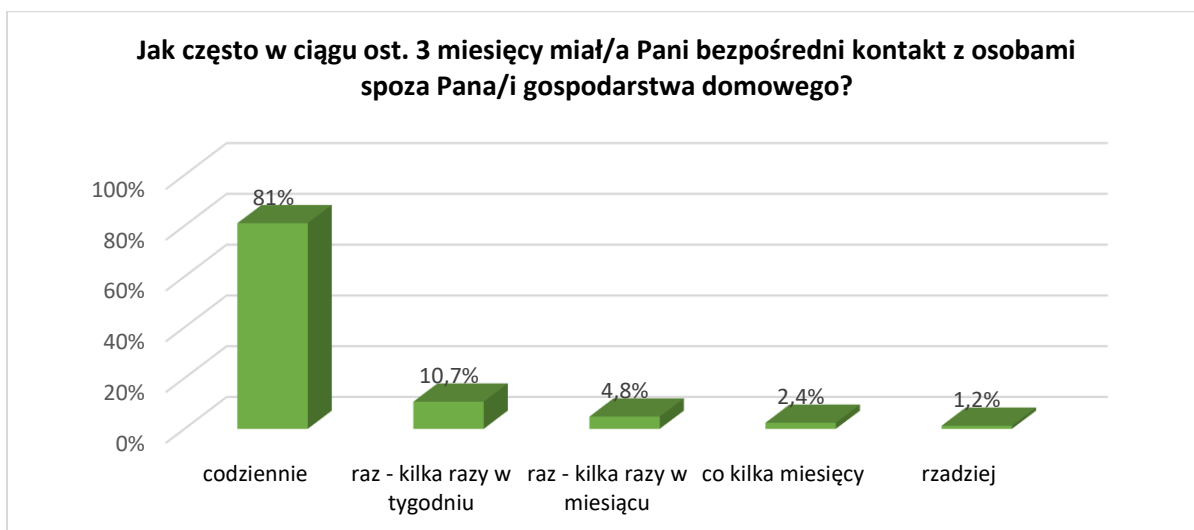
Rysunek 26. Status zawodowy badanych mieszkańców Różańska

Źródło: opracowanie własne

W grupie badanych 57,1% osób są czynni zawodowo. Kolejną grupą badanych są osoby uczące się lub studiujące stanowiące 14,3% mieszkańców, zaś 11,9% to emeryci/renciści. W przypadku pozostałych osób, są to mieszkańcy nie pracujący zawodowo i nie szukający pracy (6%), szukający pracy (3,6%) lub pracujący dorywczo (6%). Niewielki odsetek to osoby prowadzące działalność gospodarczą lub rolną - 1,2%.

W dalszej części raportu przedstawione zostały odpowiedzi pochodzące z badania głównego mieszkańców Różańska. Ta część analizy wyników badań ilościowych koncentruje się na omówieniu odpowiedzi udzielonych przez respondentów na 15 pytań właściwych zawartych w kwestionariuszu.

W ramach obszaru dotyczącego **oceny kontaktu społeczności z innymi**, na początku badania poproszeni zostali o wskazanie jak często w ciągu ostatnich 3 miesięcy mieli bezpośredni kontakt z osobami spoza ich gospodarstwa domowego w ramach skali częstotliwości pokazanej na rys. 27.

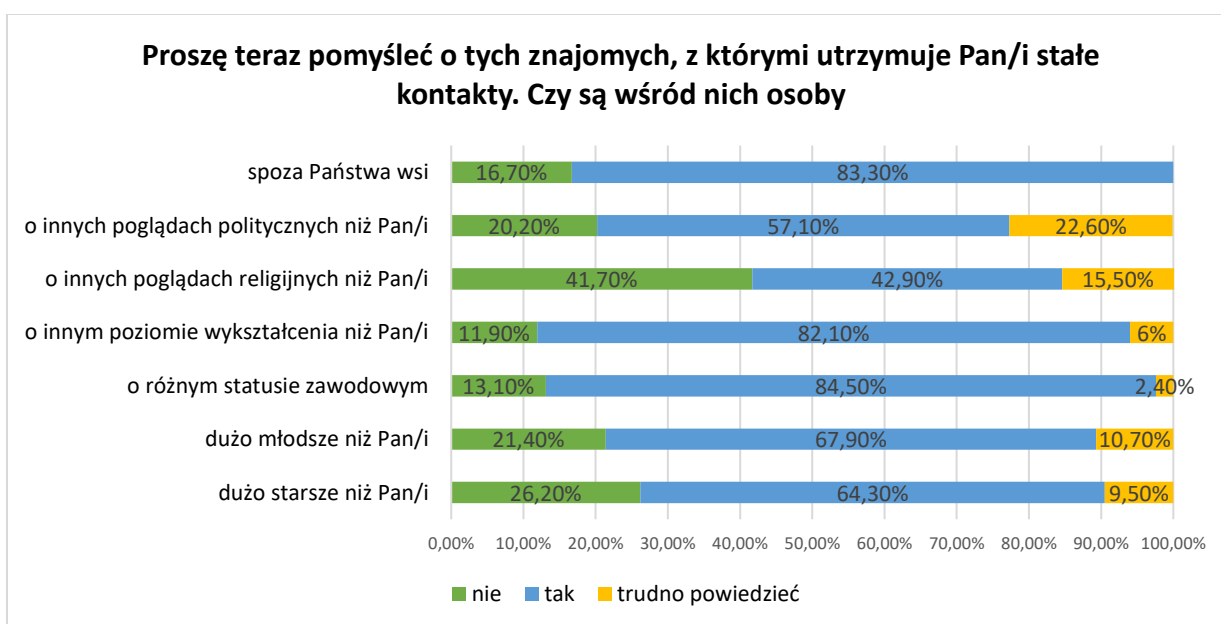

Rysunek 27. Bezpośredni kontakt z osobami spoza gospodarstwa domowego

Źródło: opracowanie własne

Jak wykazały wyniki badań 81% badanych miała codzienny, bezpośredni kontakt z innymi osobami spoza swojego gospodarstwa domowego, 10,7% raz-kilka razy w tygodniu, 4,8% raz-kilka razy w miesiącu, zaś 2,4% wskazała na częstotliwość co kilka miesięcy. Jeszcze rzadziej określiło 1,2% badanych.

Następnie poproszono respondentów o określenie struktury swoich kontaktów według kryteriów wykazanych na rys. 28. Badanie struktury kontaktów miało na celu określenie podobieństw i różnic w zakresie zamieszkania znajomych, ich poglądów politycznych i religijnych, wykształcenia i statusu zawodowego oraz wieku w różnej perspektywie, w celu zobrazowania na ile osoby, z którymi przebywają mają podobne jak i różne cechy.

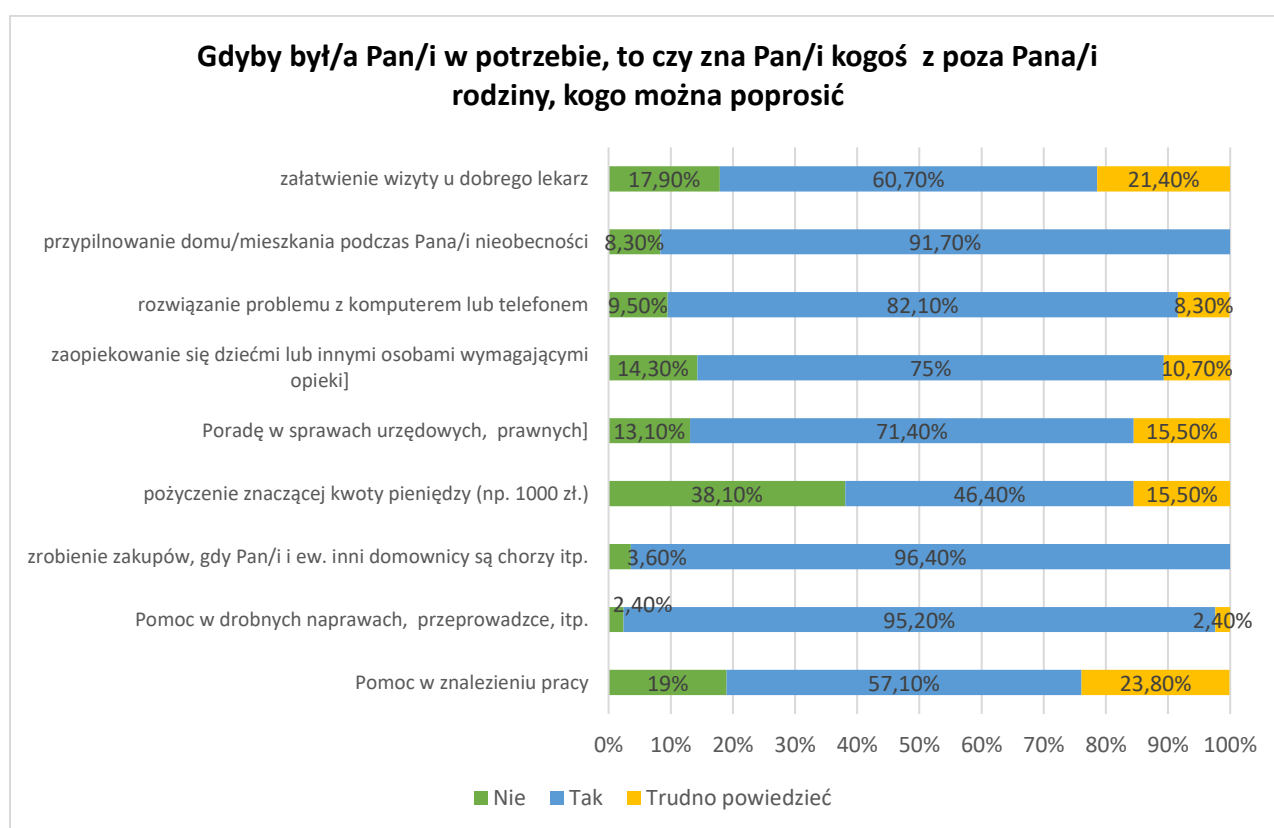

Rysunek 28. Ocena relacji z osobami o różnych poglądach i cechach

Źródło: opracowanie własne

Ankietowani mieszkańcy Różańska **kontaktują się ze znajomymi z innych miejscowości** (83,3% odpowiedzi). Tylko (16,7%) ankietowanych mieszkańców odpowiedziało, że kontaktują się tylko z mieszkańcami swojej wsi. Analizując odpowiedzi zauważa się, że osoby z którymi kontaktują się badani różnią się statusem zawodowym w 84,5%, poziomem wykształcenia w 82,1%, poglądami politycznymi w 51,7%. Natomiast mają te same poglądy religijne w 42,9%. Można wysnuć wniosek, że poza poglądami w zakresie religii, znacząca ilość osób, bo co najmniej 57% ma kontakt z osobami o odmiennych od siebie cechach. Badani mieszkańcy Różańska w takim samym stopniu kontaktują się z osobami młodszymi i starszymi od siebie.

W przypadku kategorii **kontakt z innymi**, chciano również zobaczyć, jak mieszkańcy oceniają swoje relacje w zakresie pomocy sąsiedzkiej. Zadane zostało pytanie, czy gdyby potrzebowali pomocy to czy znają kogoś poza rodziną, na kogo mogliby liczyć w różnych sytuacjach życiowych.

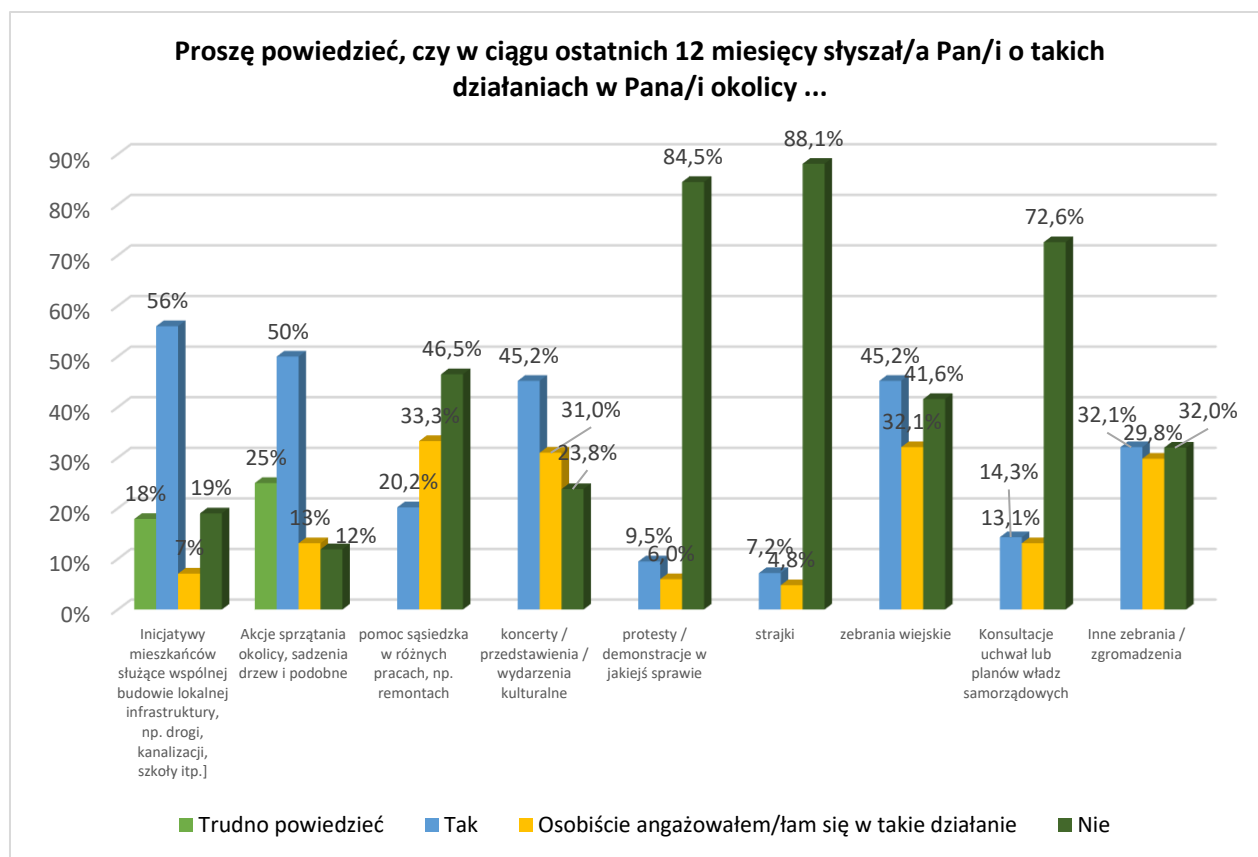
Rysunek 29. Sytuacje życiowe, w których mieszkańcy mogą liczyć na osoby poza ich rodziny

Źródło: opracowanie własne

Jak pokazały wyniki znacząca liczba badanych uważa, że mogłaby liczyć na pomoc w różnych sytuacjach życiowych, poza kwestią związaną z pożyczką znacznej kwoty. W tym zakresie 38,1% uważa, że takiej pomocy by nie otrzymała. Najliczniej wskazywano na pomoc

w zakresie zrobienia zakupów, gdyby ktoś z domowników był chory – 94,4%, pomoc w zakresie drobnych napraw, przeprowadzki itp. – 95,2% czy rozwiązania problemu z komputerem lub telefonem - 82,1%. Warto również zwrócić uwagę, iż 91,7% również wskazała, iż mogłaby liczyć na pomoc przy przypilnowaniu domu/mieszkania podczas nieobecności. 57,1% jest pewna, że mogłaby liczyć na pomoc w zakresie znalezienia pracy, przy czym 23,8% trudno było jednoznacznie odnieść się do tej sytuacji, W sprawach urzędowych – 71,4% uważa, że, może uzyskać taką poradę wśród znajomych.

Kolejne pytania były związane z obszarem związanym z **aktywnością lokalną**. Pierwsze pytanie dotyczyło działań jakie były realizowane w ciągu ostatnich 12 miesięcy w ich okolicy.

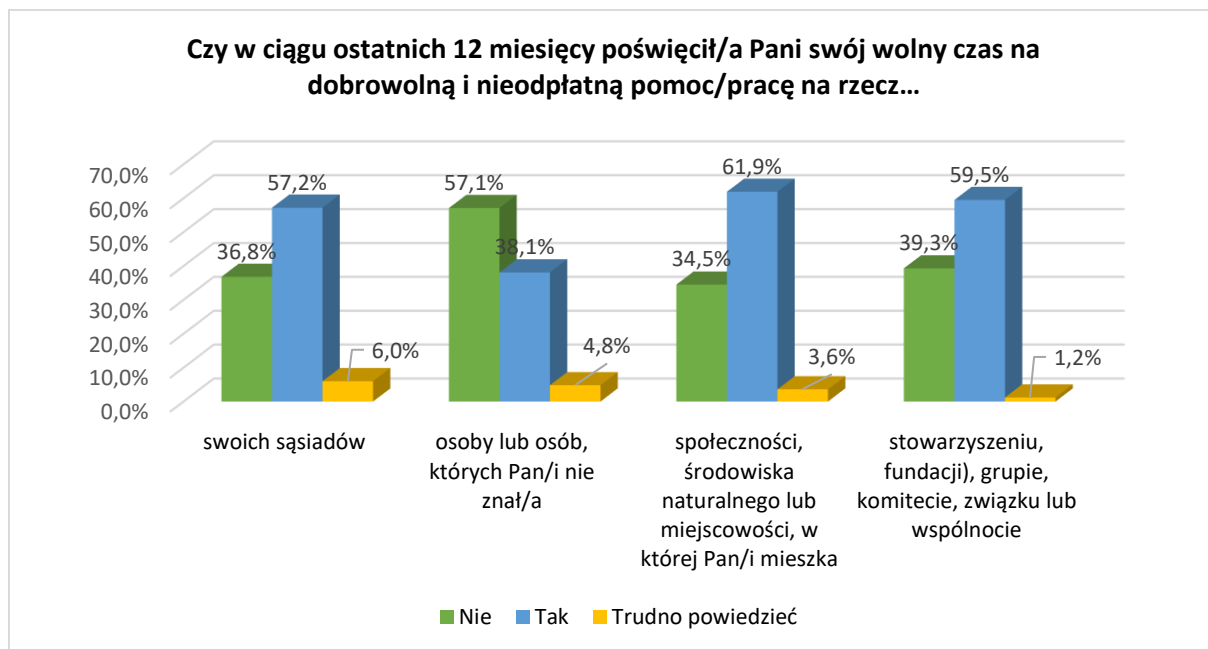
Rysunek 30. Informacje na temat aktywności w okolicy

Źródło: opracowanie własne

Najwięcej osób brało udział w inicjatywach mieszkańców służące wspólnej budowie lokalnej infrastruktury – 56% badanych czy akcji sprzątania okolicy, sadzenia drzew i podobnych akcji. Niepełne 50% wskazywało na udział w zebraniach wiejskich, koncertach/przedstawieniach i wydarzeniach kulturalnych. Pomoc sąsiedzka przy osobistym zaangażowaniu wskazywana była przez 33,3%. Duża grupa badanych nie brała udziału w protestach/ demonstracjach czy strajkach. Również w konsultację uchwał lub planów władz samorządowych – 72,6% wskazało, że nie. Zaangażowanie osobiste wykazywała niewielka grupa badanych,

najliczniej we wcześniej wspomnianą pomoc sąsiedzką, organizacje zebrzań wiejskich, ale również w inne zebrania/zgromadzenia.

Kolejne pytanie dotyczyło oceny poświęcenia przez badanych swojego wolnego czasu w ciągu ostatniego roku na dobrowolną i nieodpłatną pomoc czy też pracę na rzecz różnych podmiotów.

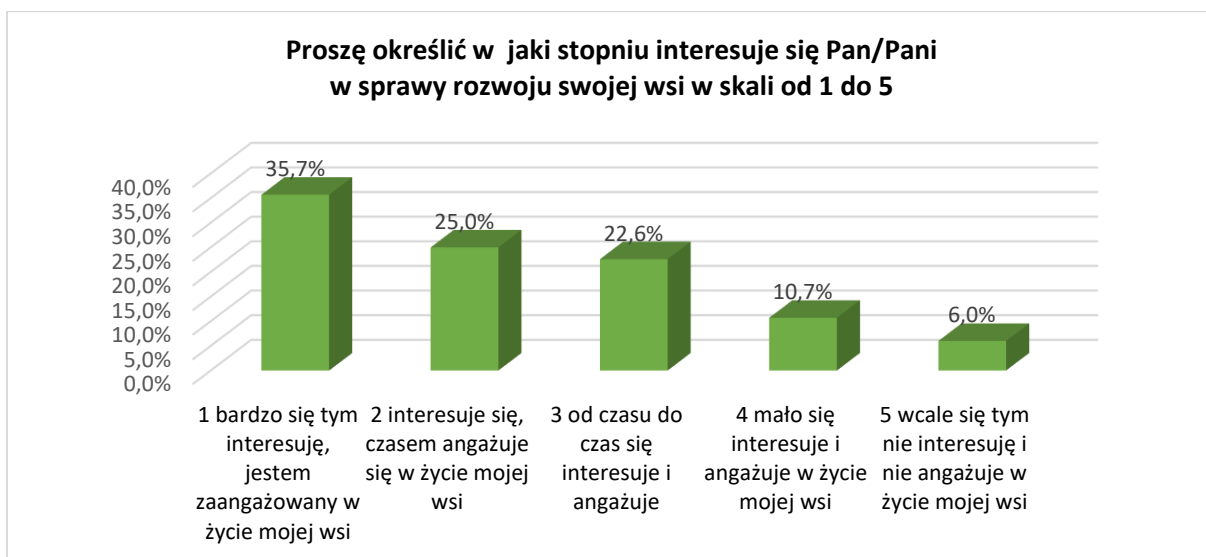

Rysunek 31. Wykorzystanie czasu wolnego na rzecz innych podmiotów

Źródło: opracowanie własne

Mieszkańcy aktywnie angażują się w pomoc na rzecz społeczności, środowiska naturalnego lub własnej wsi, na co wskazało 61,9%, jak również na podobnym poziomie oferują swoją pomoc w stowarzyszeniach, fundacjach czy innych grupach – 59,5%. W takim samym stopniu pomagają swoim sąsiadom - 57,2% badanych, jak i osobom których nie znają. Pokazuje to, że mieszkańcy mogą w dużym stopniu liczyć na siebie. Co ciekawe grupa 38,1% również pomaga osobom których nie zna.

W ramach kolejnej kategorii **wpływu na rzeczywistość** mieszkańcy zostali zapytani o ich zaangażowanie i zainteresowanie w rozwój swojej wsi. Na początek zostali poproszeni o wskazanie w ramach skali od 1 do 5, w jakim stopniu interesują się sprawami rozwoju swojej wsi.

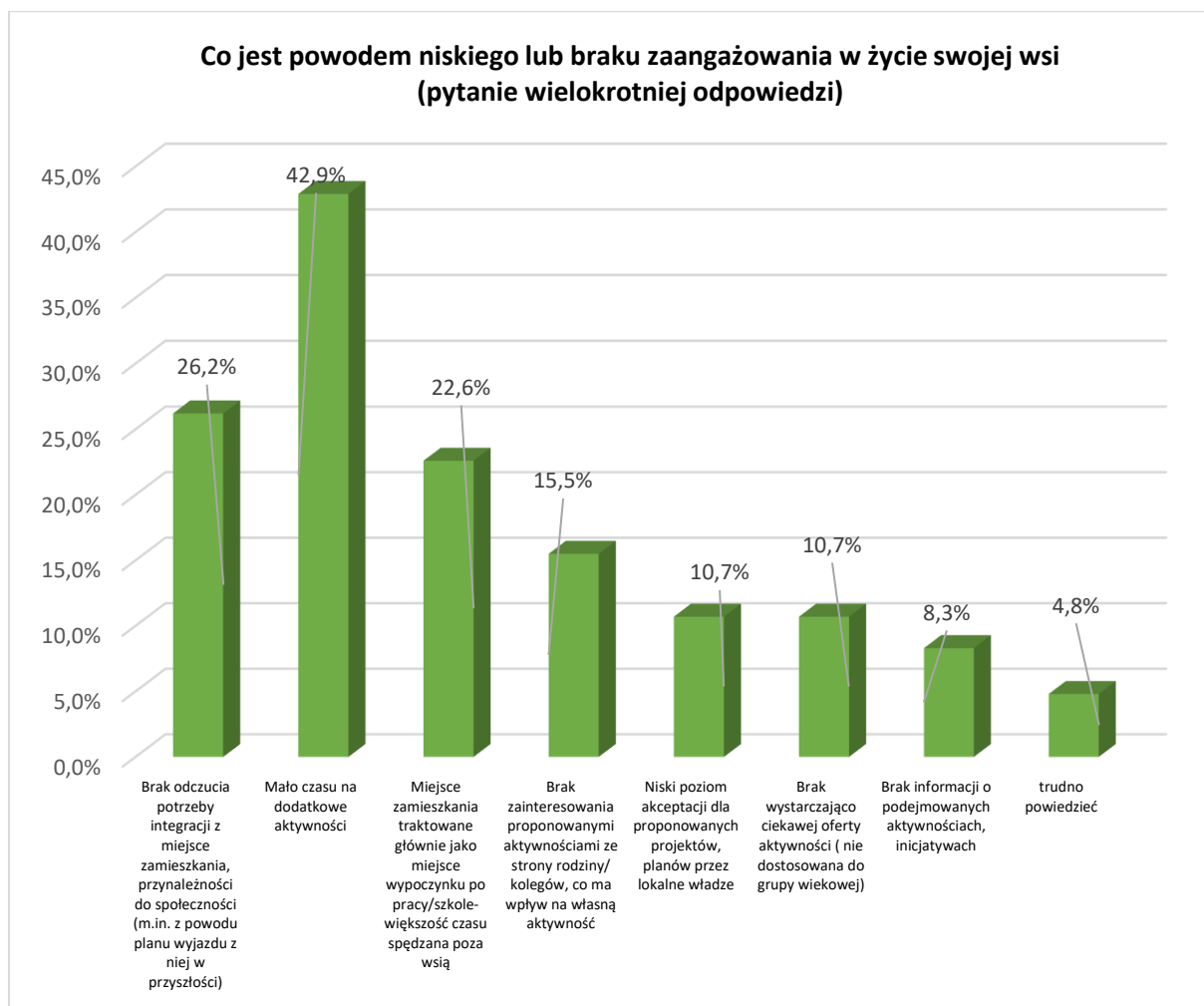
Rysunek 32. Zainteresowanie sprawami rozwoju wsi

Źródło: opracowanie własne

W grupie bardzo interesujących się i zaangażowanych oraz interesujących się rozwojem i czasem angażującym się w życie swojej wsi znalazło się 60,7% badanych, w tym w grupie bardzo interesujących się i zaangażowanych w sprawy rozwoju swojej wsi znalazło się 35,7% badanych. 25% interesuje się i angażuje od czasu do czasu, zaś mało zaangażowanych czy wcale jest 16,7%. Pokazuje to duże zainteresowanie mieszkańców tym co dzieje się wokół nich. Wskazuje to na średni poziom więzi ekskluzywnych, które ukierunkowane są na zewnątrz, łączą różnorodności i pozwalają na wykorzystywanie wewnętrznych i zewnętrznych aktywów wsi i rozprzestrzenianie informacji o rozwoju wsi. Istnienie tych więzi oznacza otwartość ludzi na powstanie relacji między zróżnicowanymi kategoriami społecznymi, pomimo różnic wyznawanych wartości i odmiennych postaw życiowych. Ekskluzywny kapitał społeczny jest istotny dla robienia postępów⁹ w rozwoju wsi.

W dalszej części badania zapytani zostali o przyczyny ich niskiego zaangażowania bądź braku zaangażowania.

⁹R.D. Putnam, *Samotna gra w kręgle. Upadek i odrodzenie wspólnot lokalnych w Stanach Zjednoczonych*, Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne, Warszawa 2008, s.41.

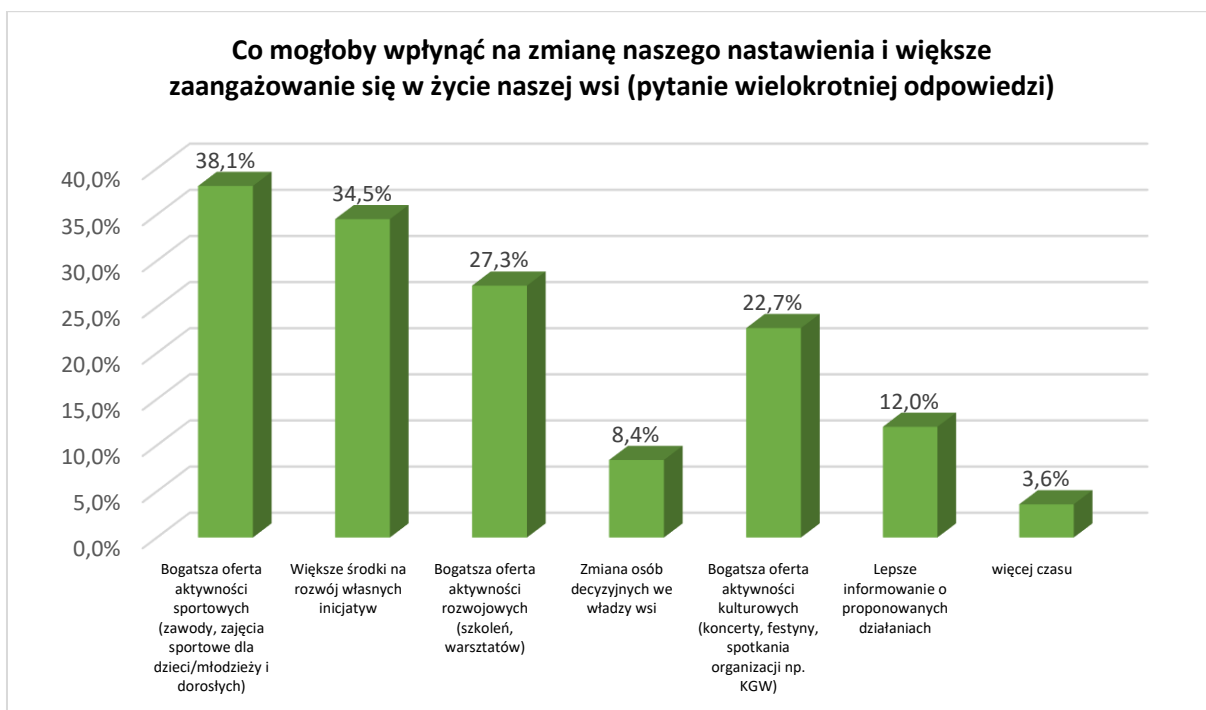

Rysunek 33. Powody niskiego lub braku zaangażowania przez mieszkańców

Źródło: opracowanie własne

Jako główny argument wskazywano na małą ilość czasu dodatkowego na aktywności – 42,9% wskazań, czy też brak poczucia potrzeby integracji z miejscem zamieszkania, przynależności do społeczności – 26,2% wskazań oraz miejsce zamieszkania traktowane jako głównie miejsce wypoczynku po pracy/szkole, gdyż większość czasu spędzają poza wsią – 22,6% wskazań. Grupa 15,5% wskazań dotyczyła braku zainteresowania proponowanymi aktywnościami ze strony rodziny/kolegów, co ma wpływ na własną aktywność, zaś niski poziom akceptacji dla proponowanych projektów, planów przez lokalne władze, jak również brak wystarczająco ciekawej oferty aktywności, na co wskazało 10,7%. Brak informacji o proponowanych aktywnościach podawało 8,3%, a zaledwie 4,8% nie było w stanie wskazać żadnego powodu.

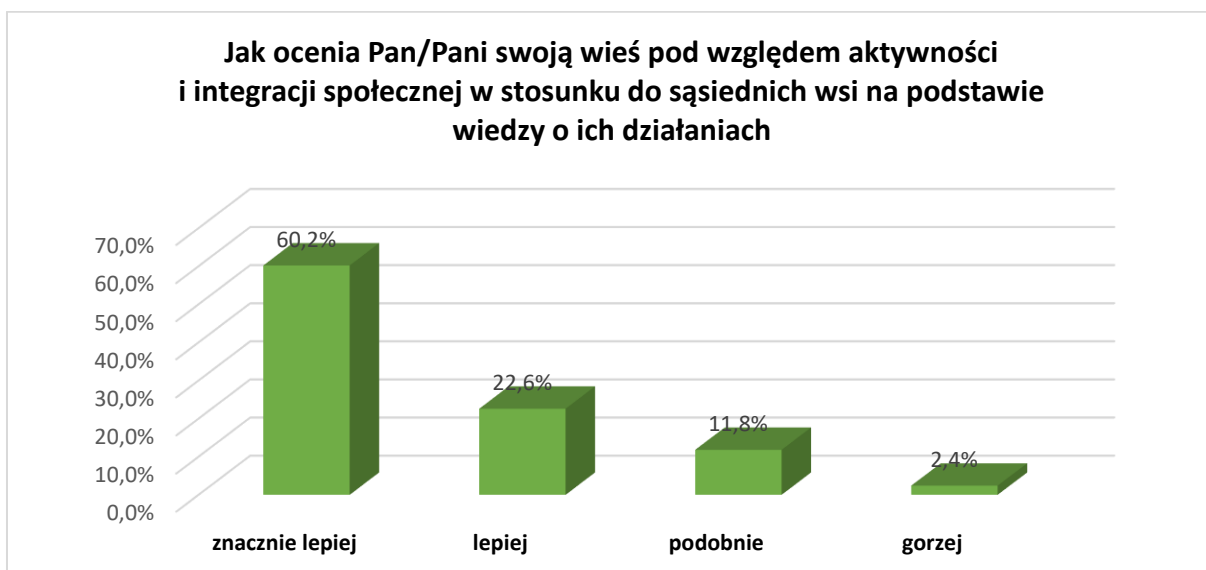
W nawiązaniu do wcześniejszego pytania badani mieszkańcy zapytani zostali o ich opinie w zakresie czynników, które mogłyby wpłynąć na zmianę nastawienia i większe zaangażowanie się w życie ich wsi.

Rysunek 34. Sposoby na zmianę nastawienia i zwiększenia zaangażowania się mieszkańców w życie wsi

Źródło: opracowanie własne

Brak jest jednoznacznego wskazania na kierunek działań, który mogłoby wpłynąć na zachowania ludzi. Opinie podzieliły się między różnorodne oferty oczekiwanych aktywności. Badani wskazali, że najbardziej oczekują zwiększenia oferty w zakresie zajęć sportowych i rekreacyjnych oraz większych środków na rozwój własnych inicjatyw (po 37,5%). Prawie ¼ respondentów oczekuje bogatszej oferty dotyczącej imprez kulturalnych (22,7%) oraz w zakresie szkoleń (27,3%), stwarzających większe szanse rozwoju zawodowego.

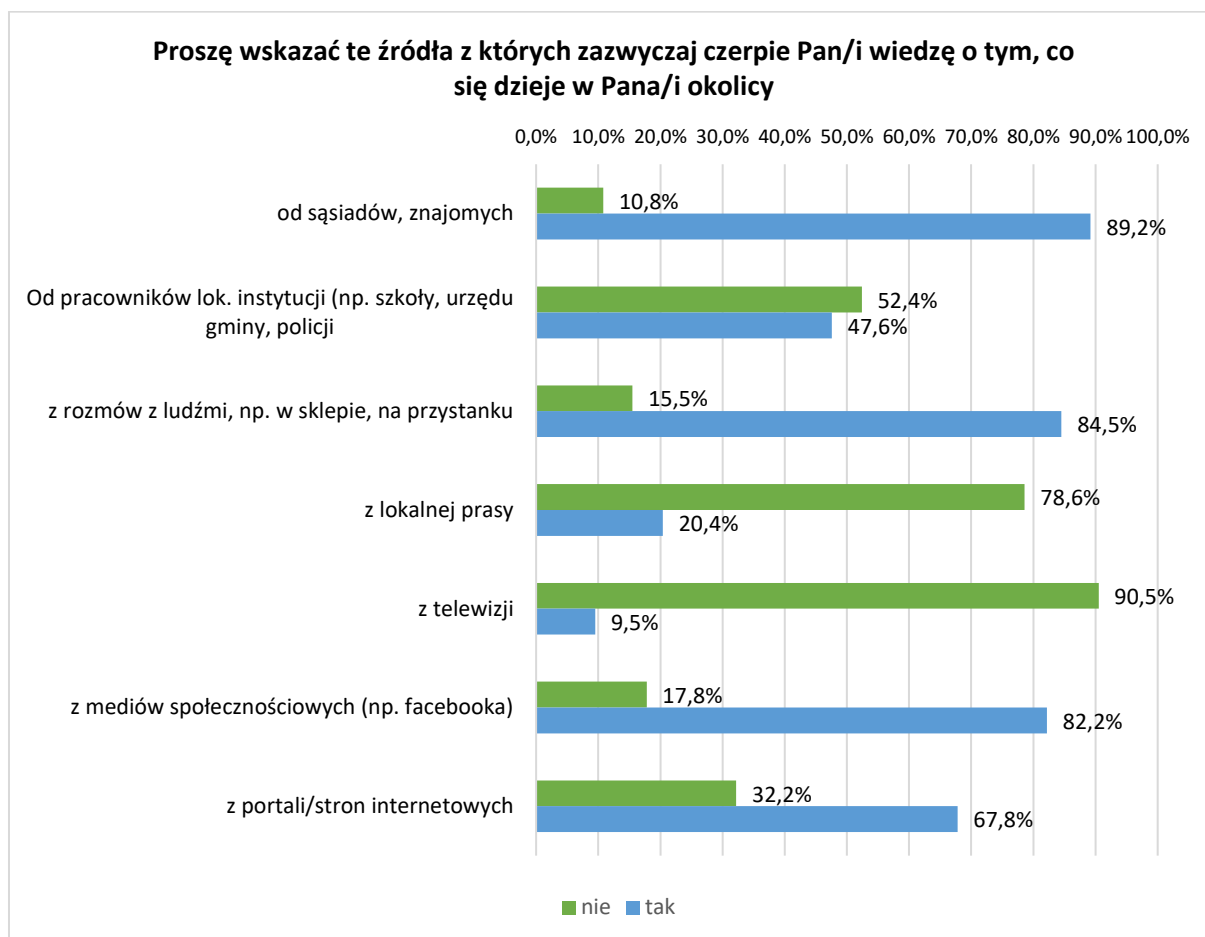

Rysunek 255. Ocena swojej wsi pod względem aktywności i integracji społecznej na podstawie wiedzy o ich działaniach

Źródło: opracowanie własne

Na pytanie jak oceniają badani swoją wieś pod względem aktywności i integracji społecznej w stosunku do sąsiednich wsi na podstawie wiedzy o ich działaniach 60,2% uczestników wskazała, że znacznie lepiej, a 22,6% lepiej, czyli ponad 80% badanych mieszkańców ocenia ją bardzo wysoko. Grupa 11,8% określiła, że podobnie a tylko 2,4% gorzej.

Następnie badani zostali zapytani o źródła, z których czerpią wiedzę o tym co się dzieje w ich okolicy oraz jak oceniają swój poziom poinformowania.

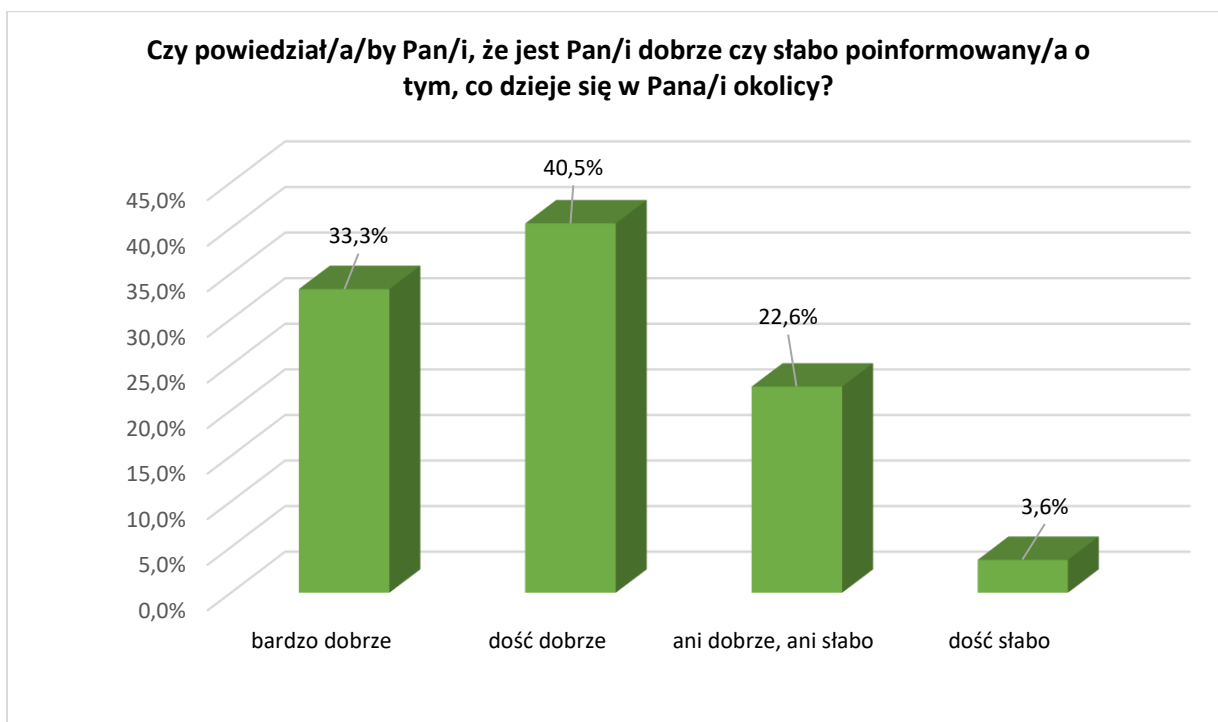

Rysunek 36. Źródła czerpania wiedzy o tym co dzieje się w okolicy

Źródło: opracowanie własne

Najczęściej na źródło wiedzy o tym co się dzieje w okolicy 89,2% ankietowanych wskazywało na sąsiadów i znajomych oraz na rozmowy z ludźmi np. w sklepie, na przystanku (84,5%). Pokazuje to, że najintensywniej działa marketing szeptany. Dość wysoko uplasowały się media społecznościowe na które wskazało 82,2% oraz nieco mniej, ale również wysoko portale i strony internetowe, na które wskazało 62,8% badanych. Na czwartym miejscu wymienieni zostali pracownicy lokalnych instytucji (47,6%). Najmniej skuteczne okazują się media powszechne jak prasa i telewizja.

W następnym pytaniu ankietowani zostali poproszeni o ocenę stopnia poinformowania (swojej satysfakcji) o tym co się dzieje w okolicy własnej wsi.

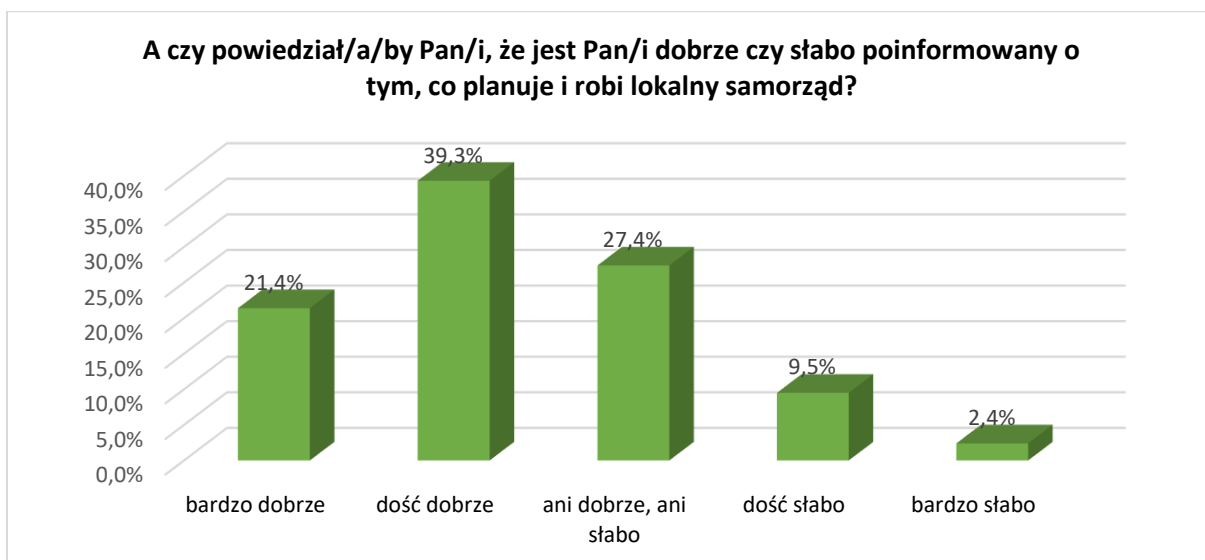

Rysunek 37. Poziom indywidualnego poinformowania o tym co się dzieje w okolicy

Źródło: opracowanie własne

W przypadku oceny własnego poinformowania 73,8% badanych oceniło, że są bardzo dobrze lub dość dobrze poinformowani, zaś 22,6% jako ani dobrze, ani źle. Dość słabo wskazało zaledwie 3,6%. Nikt nie określił się jako bardzo słabo poinformowany.

W odniesieniu do źródła informacji jakim jest lokalny samorząd badani zostali zapytani czy uważają, że wiedzą jakie są jego plany czy też co robi.

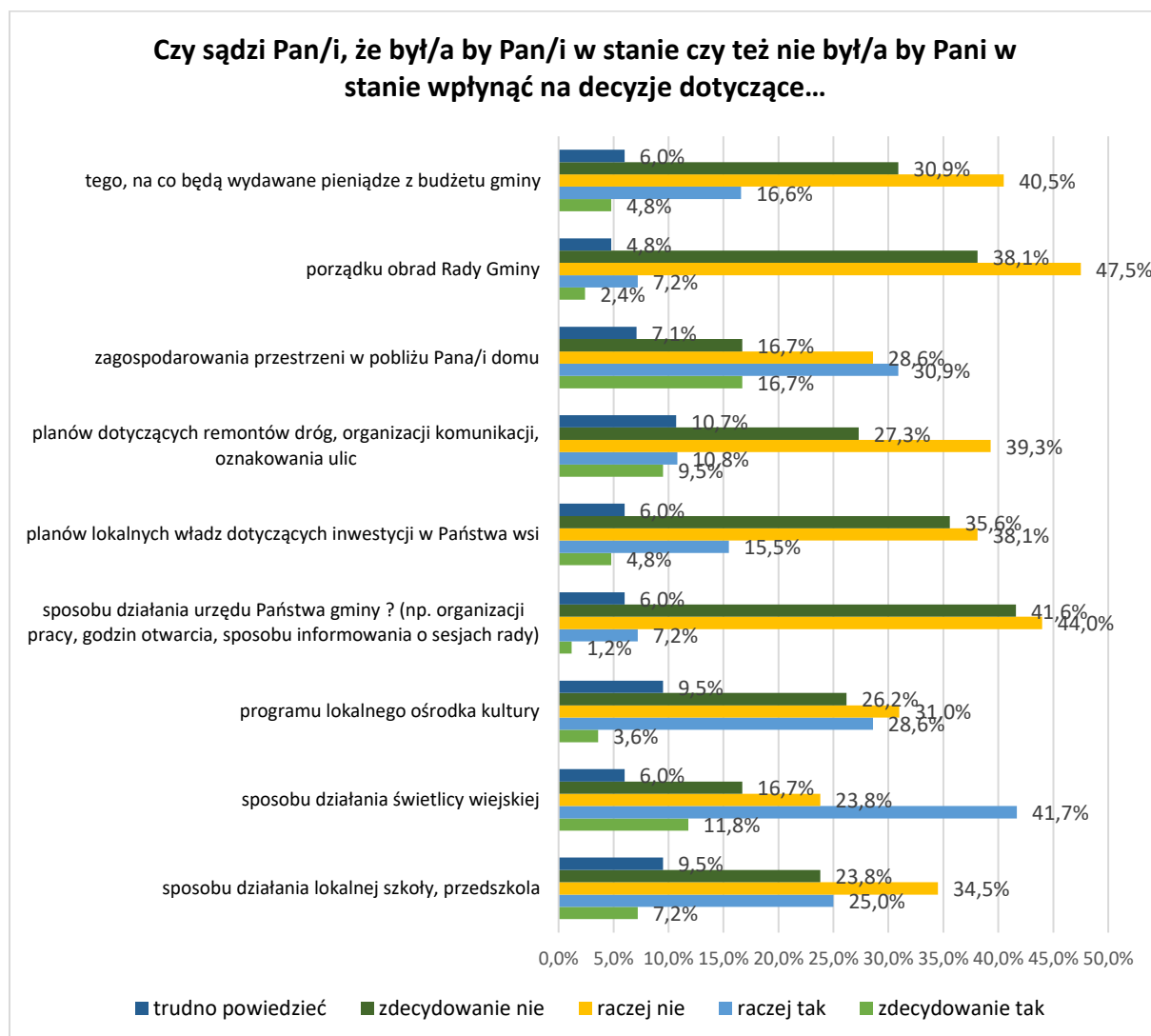
Rysunek 38. Poziom indywidualnego poinformowania o tym co planuje i robi lokalny samorząd

Źródło: opracowanie własne

Zdania było podzielone wśród badanych w zakresie poziomu ich wiedzy o działaniach samorządu lokalnego, jednak z przewagą tych, którzy są dość dobrze (39,3%) i bardzo dobrze

(21,4%) informowani przez gminę i jej jednostki o tym, czym zajmuje się aktualnie gmina i co planuje. 27,4% ankieterów określiło się jako ani dobrze, ani źle poinformowanych. Dość słabo poinformowanych czuje się 9,5% badanych. Wskazuje to na dobrze funkcjonujący system informowania mieszkańców Różańska o pracy gminy Dębno.

Ankieterzy zostali też zapytani o ocenę swoich szans wpływu na decyzje dotyczące ich wsi podejmowane przez gminę i ich jednostki, oraz przez szkoły, przedszkola czy świetlicę wiejską.

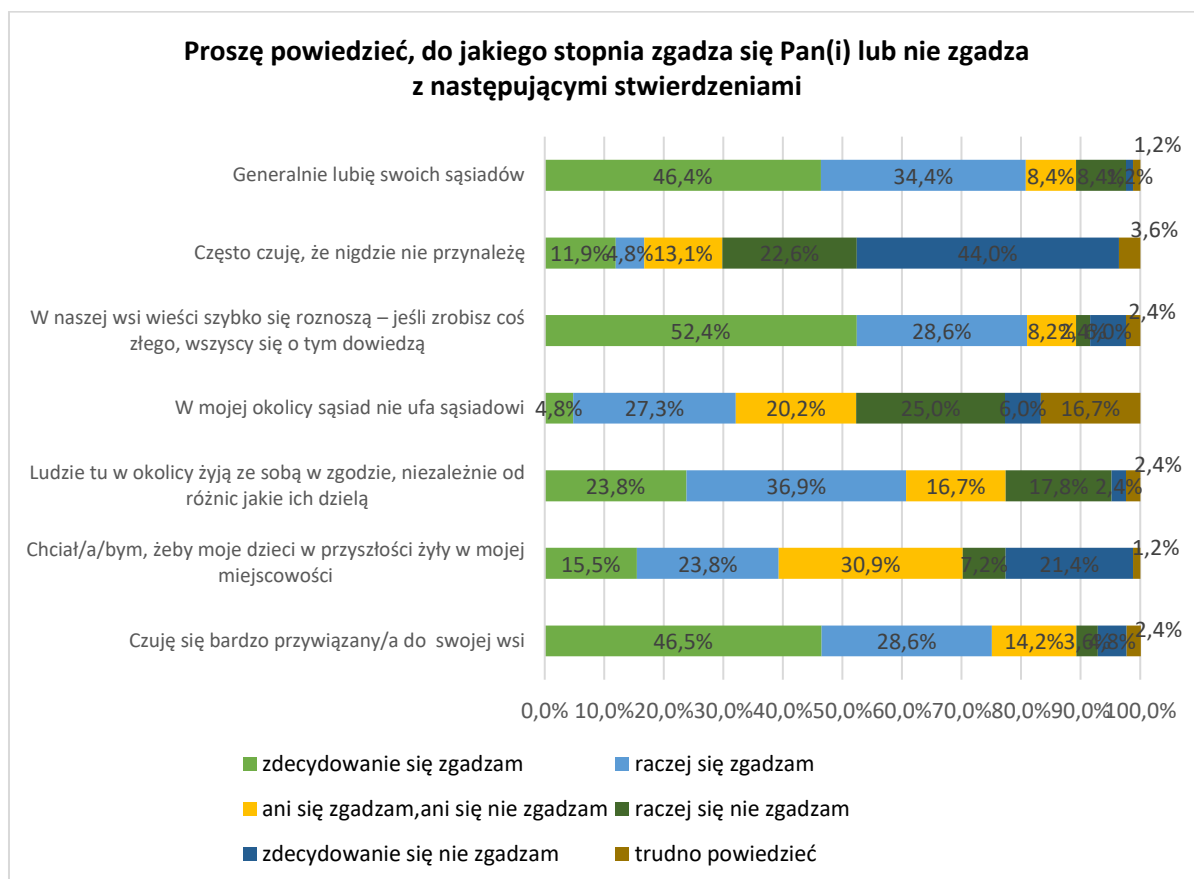
Rysunek 39. Ocena możliwości wpływania na decyzje ich wsi

Źródło: opracowanie własne

Na pytanie czy uważają, że byliby w stanie wpływać na różnorodne decyzje dotyczące ich wsi w większości przypadków były odpowiedzi, że raczej nie.

Wśród różnych kategorii jedynie 53,5% uważało, że raczej tak lub zdecydowanie tak byłoby w stanie wpłynąć na decyzje sposobu działania świetlicy wiejskiej, czy na decyzje dotyczące zagospodarowania przestrzeni w pobliżu swojego domu – 47,6%. W pozostałych przypadkach niewiele więcej niż 30% w ramach kategorii zdecydowanie tak i raczej tak wskazało na sposób działania lokalnej szkoły i przedszkola (32,2%) czy program lokalnego

ośrodka kultury (32,2%). W pozostałych przypadkach zdecydowana większość uważa, że raczej nie lub zdecydowanie nie miałyby wpływu na sposób działania urzędu (85,5%), planów lokalnych władz dotyczących inwestycji czy remontów (66,6%), tego na co będą wydawane pieniądze z budżetu gminy (71,4%) czy na porządek obrad Rady Gminy (85,6%). W ramach ostatniego obszaru związanego z **opinią dotyczącą swojej wsi i życia wśród swojej społeczności** badani zostali zapytani w jakim stopniu zgadzają się ze stwierdzeniami dotyczącymi swojego otoczenia, przedstawionymi na rysunku 40.

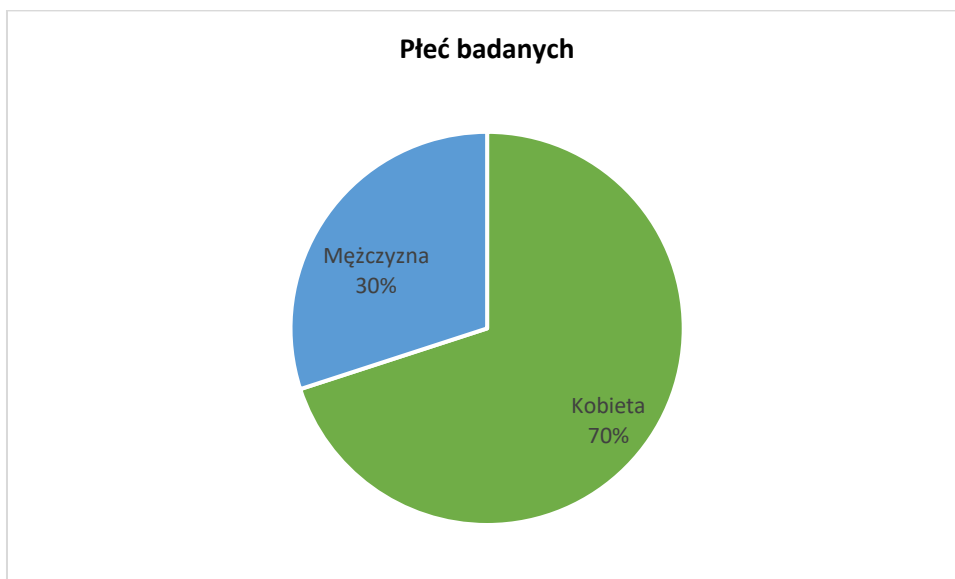
Rysunek 26. Stopień zgodzenia się z opiniami dotyczącymi ich wsi

Źródło: opracowanie własne

Najliczniej, tj. 81% zdecydowanie się zgadza czy raczej się zgadza, co do szybkiego roznoszenia się wieści – jeśli zrobi się coś złego szybko wszyscy się o tym dowiedzą. Większość badanych określiła, że lubi swoich sąsiadów – 80,8% oraz że czuje się przywiązana do swojej wsi - 75,1%. 60,7% zgadza się czy też zdecydowanie się zgadza, że ludzie w okolicy żyją ze sobą w zgodzie, niezależnie od różnic, jakie ich dzielą. Zdecydowanie się nie zgadzają lub też raczej się nie zgadzają (66,6%), iż często czują, że nigdzie nie należą, co oznacza, że czują się częścią swojej społeczności. Zdanie jest mocno podzielone w zakresie wzajemnego zaufania do siebie oraz tego na ile chciałyby, żeby ich dzieci w przyszłości żyły w ich miejscowości.

2.3 Chłopowo

Na rysunkach 41 - 44 przedstawione zostały dane demograficzne badanych mieszkańców wsi Chłopowo. Według Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań z 2021 roku 48,8% mieszkańców stanowią kobiety, a 51,2% ludności to mężczyźni. Miejscowość zamieszkuje 1,2% mieszkańców gminy¹⁰. Podczas badania znacznie więcej można było spotkać kobiet, gdyż znacząca ilość osób, w tym mężczyzn pracuje również za granicą, stąd też, realne proporcje mieszkańców, którzy są na miejscu znacznie się różni.

Rysunek 41. Płeć badanych mieszkańców Chłopowa

Źródło: opracowanie własne

W badaniu wzięło udział 70% kobiet oraz 30% mężczyzn.

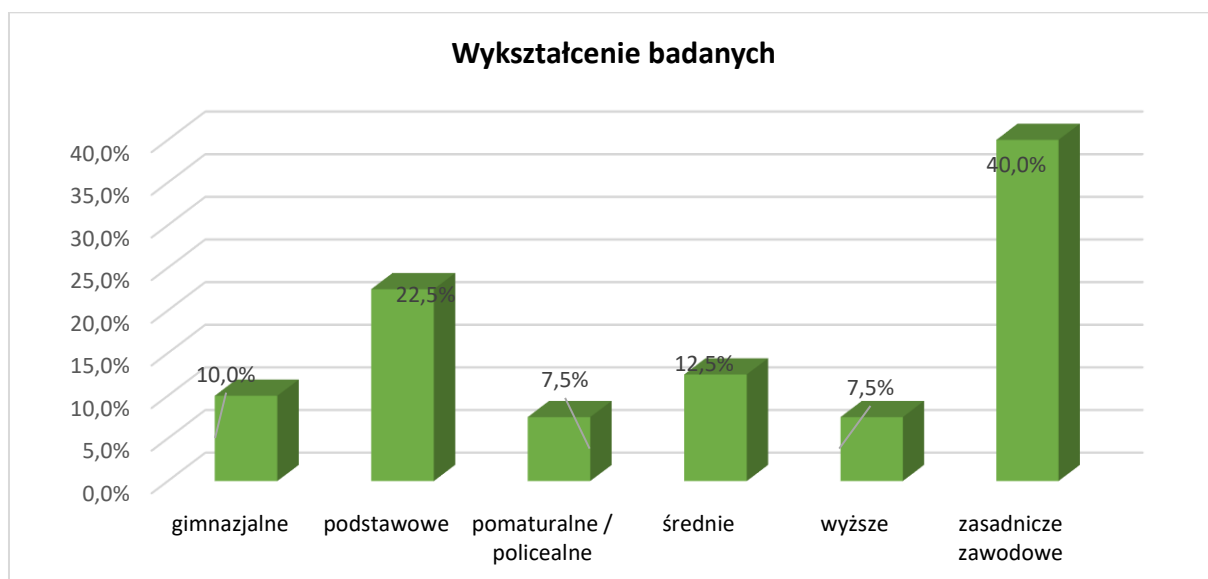

Rysunek 42. Rok urodzenia mieszkańców Chłopowa

Źródło: opracowanie własne

¹⁰ https://www.polskawliczbach.pl/osada_Chlopowo_mysliborz_zachodniopomorskie

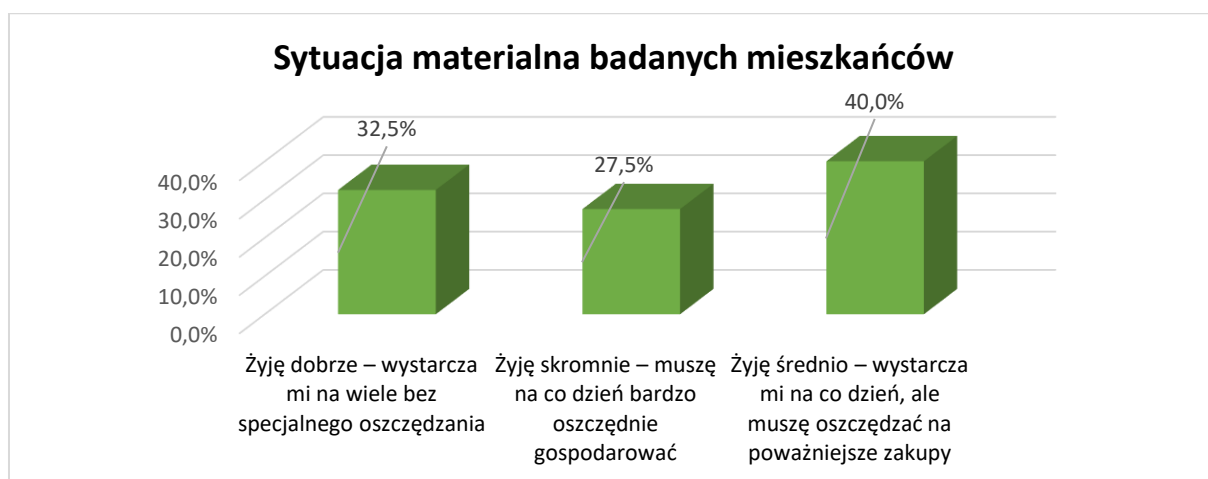
Wśród ankietowanych osób są reprezentanci poszczególnych grup wiekowych, przy czym dominowały osoby starsze zgodnie z tendencją jaka kształtuje się w badanej wsi. 62,3% mieszkańców osady Chłopowo jest w wieku produkcyjnym, 16,3% w wieku przedprodukcyjnym, a 21,4% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym¹¹.

Rysunek 43. Wykształcenie badanych mieszkańców Chłopowa

Źródło: opracowanie własne

Wśród osób badanych dominowały osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym (40%), jak i podstawowym (22,5%). Uwzględniając wcześniej wykazany wiek ankietowanych, można to uzasadnić tendencjami w zakresie wykształcenia, jakie było wymagane od osób w ich okresie produkcyjnym i wykonywanymi zawodami.

Rysunek 44. Sytuacja materialna badanych mieszkańców Chłopowa

Źródło: opracowanie własne

¹¹ https://www.polskawliczbach.pl/osada_Chłopowo_mysliborz_zachodniopomorskie

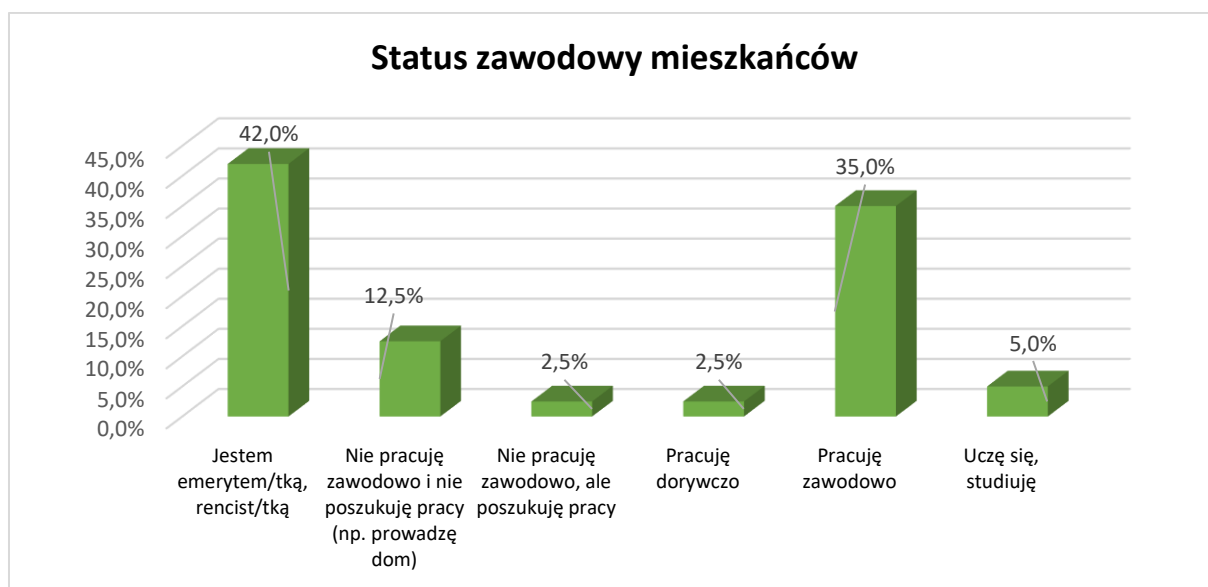
Swoją sytuację materialną 40% ocenia jako średnią, 32,5% jako dobrą, zaś 27,5% badanych uważa, że żyje skromnie i musi na co dzień oszczędnie gospodarować swoimi środkami.

Rysunek 45. Liczba osób w gospodarstwie domowym

Źródło: opracowanie własne

Wśród osób badanych dominowały osoby, które stanowią dwuosobowe gospodarstwa domowe – 40% badanych. Grupa 15% określiło, iż samotnie zamieszkuje swój dom, zaś osoby, które zamieszkują w gospodarstwie od 3 do 6 osób stanowiło 45% badanej grupy.

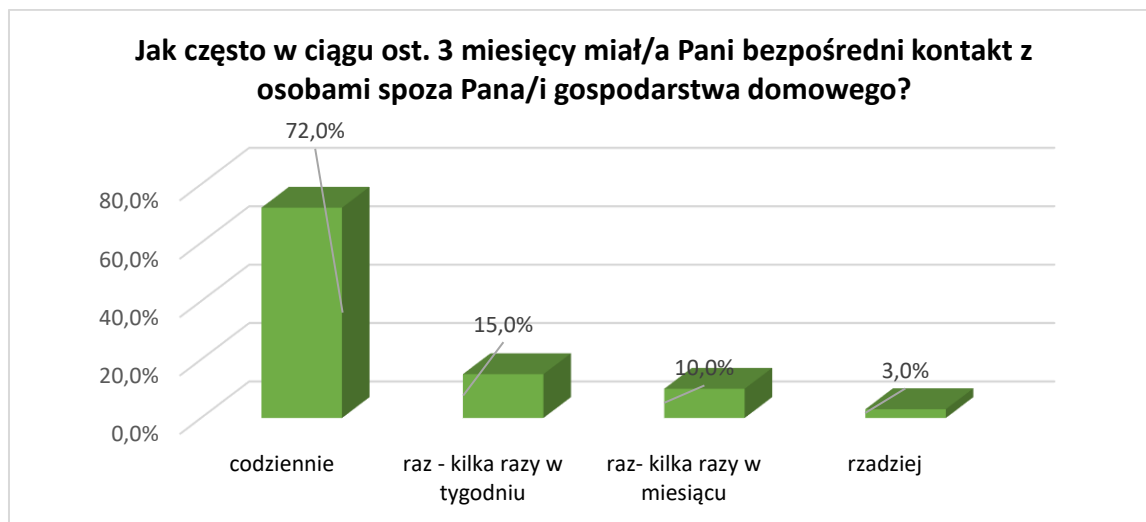
Rysunek 276. Status zawodowy badanych mieszkańców Chłopowa

Źródło: opracowanie własne

W grupie badanych 42% osób to emeryci/ renciści, zaś 35% badanych to osoby czynne zawodowo. Pozostała grupa osób to mieszkańcy nie pracujący zawodowo i nieposzukujący

pracy 12,5%, poszukujący pracy 2,5% lub pracujący dorywczo 2,5%. Grupa 5% to osoby młode uczące się/studiujące.

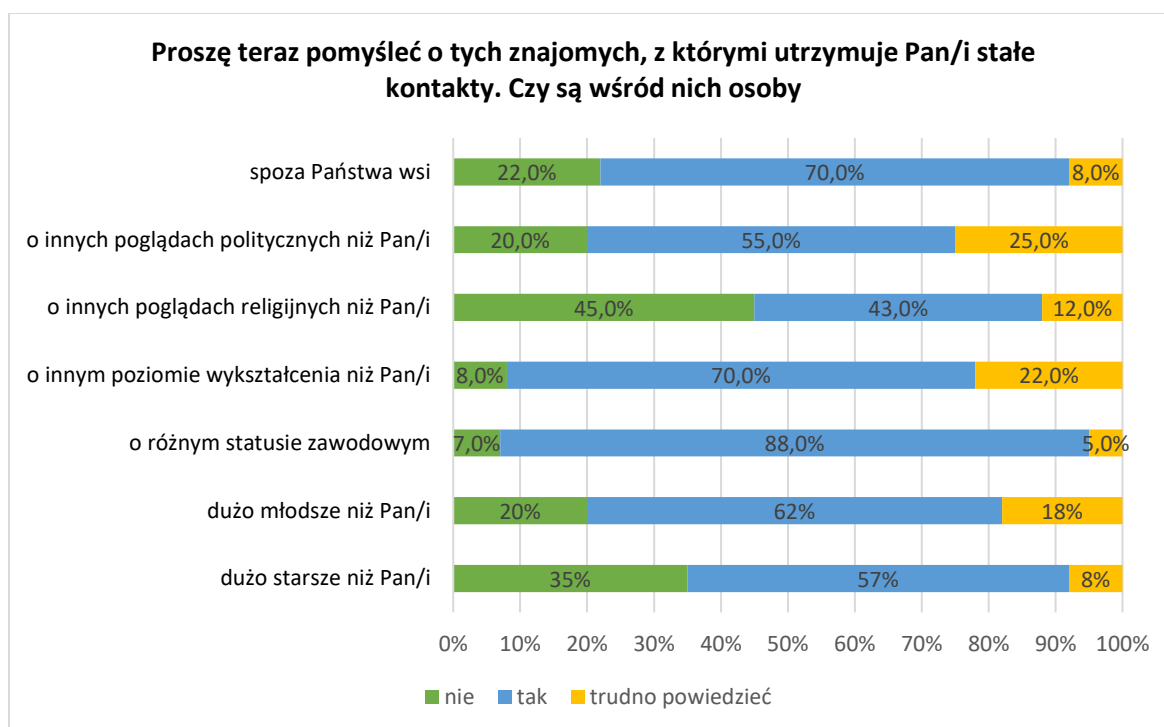
W ramach obszaru dotyczącego **oceny kontaktu społeczności z innymi** na początku badania poproszeni zostali o wskazanie jak często w ciągu ostatnich 3 miesięcy mieli bezpośredni kontakt z osobami spoza ich gospodarstwa domowego.

Rysunek 47. Bezpośredni kontakt z osobami spoza gospodarstwa domowego

Źródło: opracowanie własne

Jak wykazały wyniki badań 72% badanych miała bezpośredni, codzienny kontakt z innymi osobami spoza swojego gospodarstwa domowego, 15% raz-kilka razy w tygodniu, 10% raz-kilka razy w miesiącu, zaś 3% wskazała na jeszcze rzadszy kontakt z innymi.

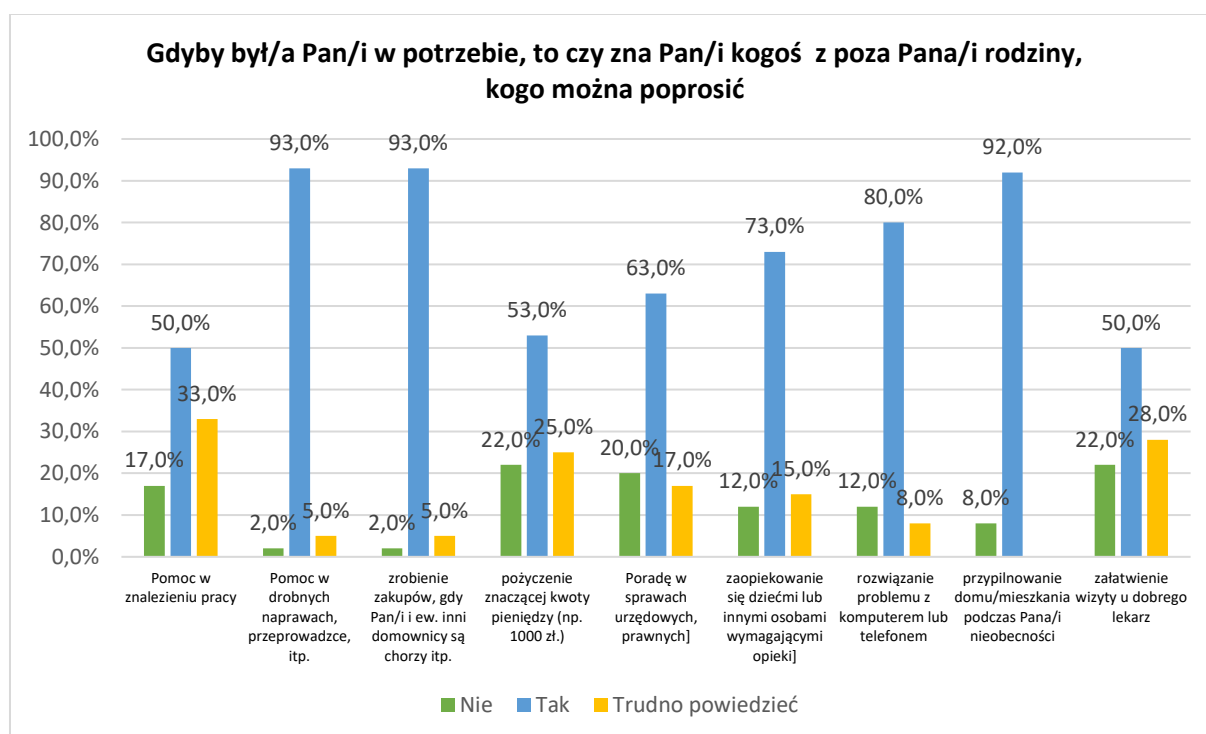

Rysunek 48. Ocena relacji z osobami o różnych poglądach i cechach

Źródło: opracowanie własne

Ankietowani mieszkańcy Chłopowa **kontaktują się ze znajomymi z innych miejscowości** (70,0% odpowiedzi). 22,0% ankietowanych mieszkańców odpowiedziało, że kontaktują się tylko z mieszkańcami swojej wsi. Analizując odpowiedzi zauważa się, że osoby z którymi kontaktują się badani różnią się statusem zawodowym w 88,0%, poziomem wykształcenia w 70%, poglądami politycznymi w 55%. Natomiast mają te same poglądy religijne w 45%. Można wysnuć wniosek, że poza poglądami w zakresie religii, znacząca ilość osób, bo co najmniej 55% ma kontakt z osobami o odmiennych od siebie cechach. Badani mieszkańcy Chłopowa w podobnym stopniu kontaktują się z osobami młodszymi i starszymi od siebie. Część badanych nie była w stanie jednoznacznie określić cech osób, z którymi się znają pod względem analizowanych cech, co ciekawe głównie w zakresie wykształcenia (22%) i poglądów politycznych (25%).

Badając **kontakty z innymi**, chciano również zobaczyć, jak mieszkańcy oceniają swoje relacje w zakresie pomocy sąsiedzkiej. Zadane zostało pytanie, czy gdyby potrzebowali pomocy, to czy znają kogoś spoza rodziny, na kogo mogliby liczyć w różnych sytuacjach życiowych.

Rysunek 49. Sytuacje życiowe, w których mieszkańcy mogą liczyć na osoby poza ich rodziny

Źródło: opracowanie własne

Jak pokazały wyniki znacząca liczba badanych uważa, że mogłaby liczyć na dużą pomoc w różnych sytuacjach życiowych. Najliczniej wskazywano na pomoc:

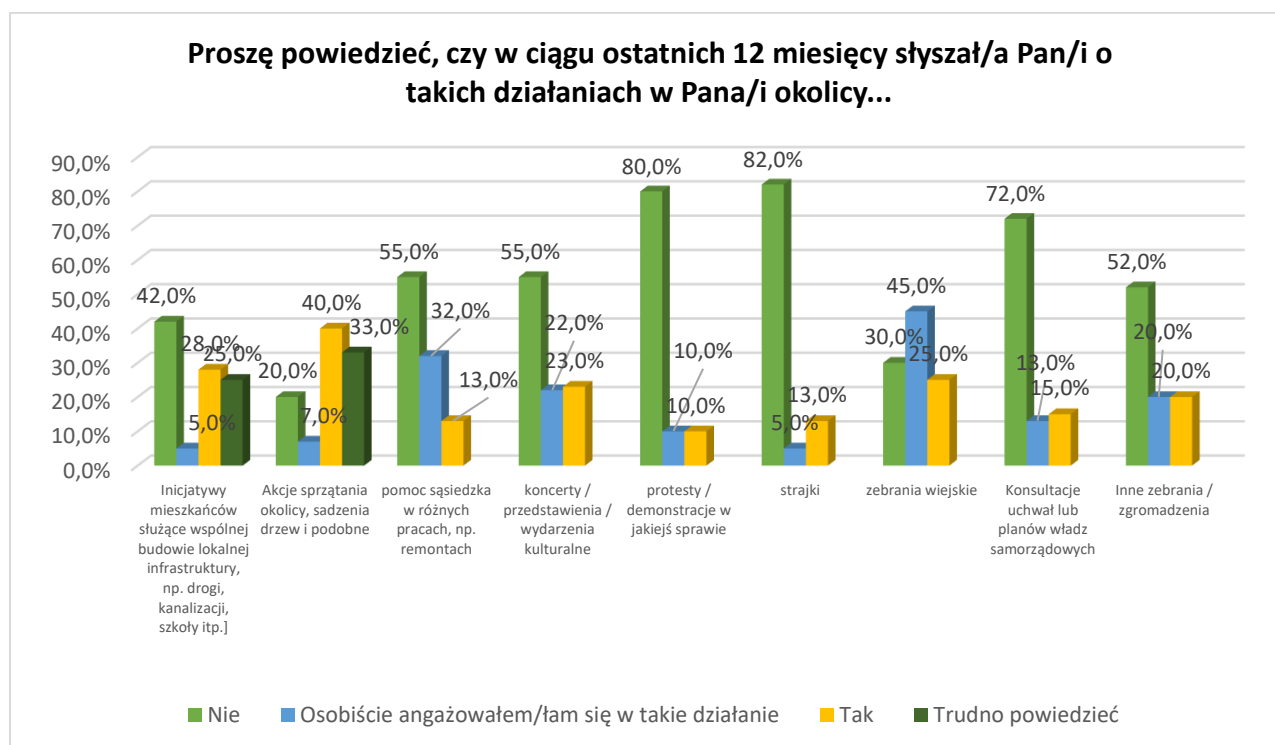
- w zakresie zrobienia zakupów, gdyby ktoś z domowników był chory – 93%,
- w zakresie drobnych napraw, przeprowadzki itp. – 93%,
- przy przypilnowaniu domu/mieszkania podczas nieobecności – 92%.

Nieco niższe wskazania dotyczyły pomocy w zakresie:

- rozwiązania problemu z komputerem lub telefonem - 80%,
- zaopiekowania się dziećmi lub innymi osobami wymagającymi opieki – 73%,
- porady w sprawach urzędowych – 63%.

Warto również zwrócić uwagę, iż 53% badanych stwierdza, że liczy na to, że byłaby w stanie pożyczyć od znajomych znaczną kwotę pieniędzy. Po 50% ankietowanych uważa, iż może u znajomych uzyskać pomoc w znalezieniu pracy i załatwieniu wizyty u dobrego lekarza. W obu tych przypadkach respondentom trudno było jednoznacznie odnieść się do tej sytuacji.

Kolejne pytania były związane z **aktywnością lokalną**. Pierwsze pytanie dotyczyło działań, jakie były realizowane w ciągu ostatnich 12 miesięcy w ich okolicy.

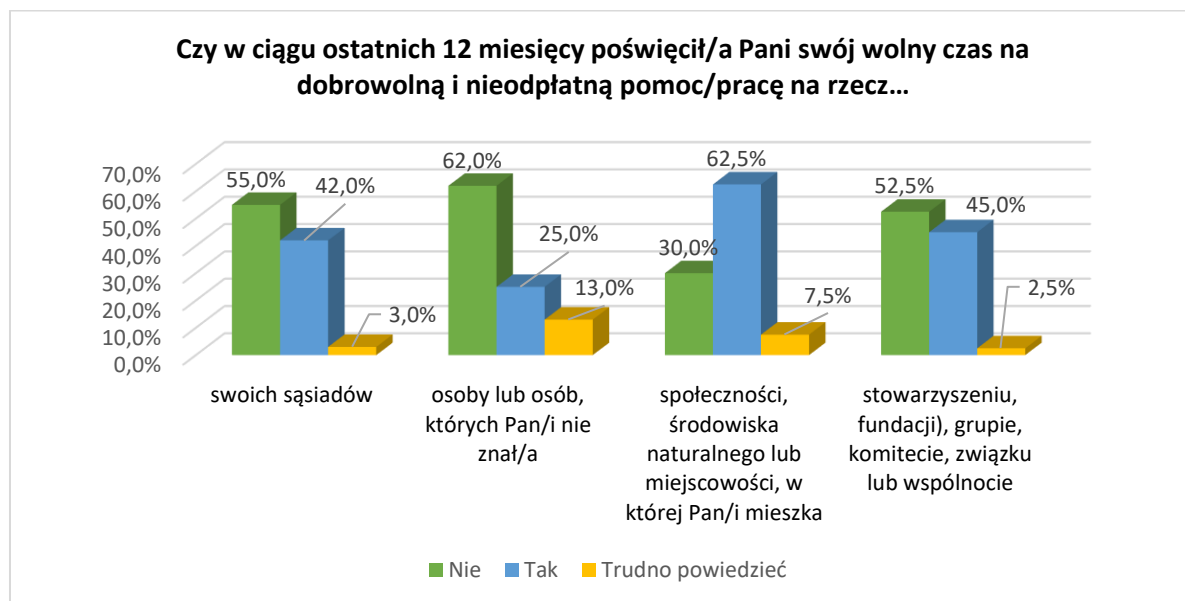

Rysunek 50. Informacje na temat aktywności w okolicy

Źródło: opracowanie własne

Ankietowani byli pytani, czy słyszeli o działaniach podejmowanych w ich okolicy w ostatnich 12 miesiącach i czy angażowali się w te działania. Badani nie angażują się nadmiernie w działania w swojej okolicy i też niezbyt licznie w nich uczestniczą. Najliczniej uczestniczą w akcjach sprzątania okolicy, sadzenia drzew i podobnych działaniach. Wskazało na to 40% badanych. Osobiście angażują się w organizowanie zebrań wiejskich – 45%. W zakresie pomocy sąsiedzkiej - 32% badanych angażowało się w tego typu działanie osobiście.

Kolejne pytanie dotyczyło poświęcenia przez badanych swojego wolnego czasu w ciągu ostatniego roku na dobrowolną i nieodpłatną pomoc czy też pracę na rzecz różnych podmiotów.

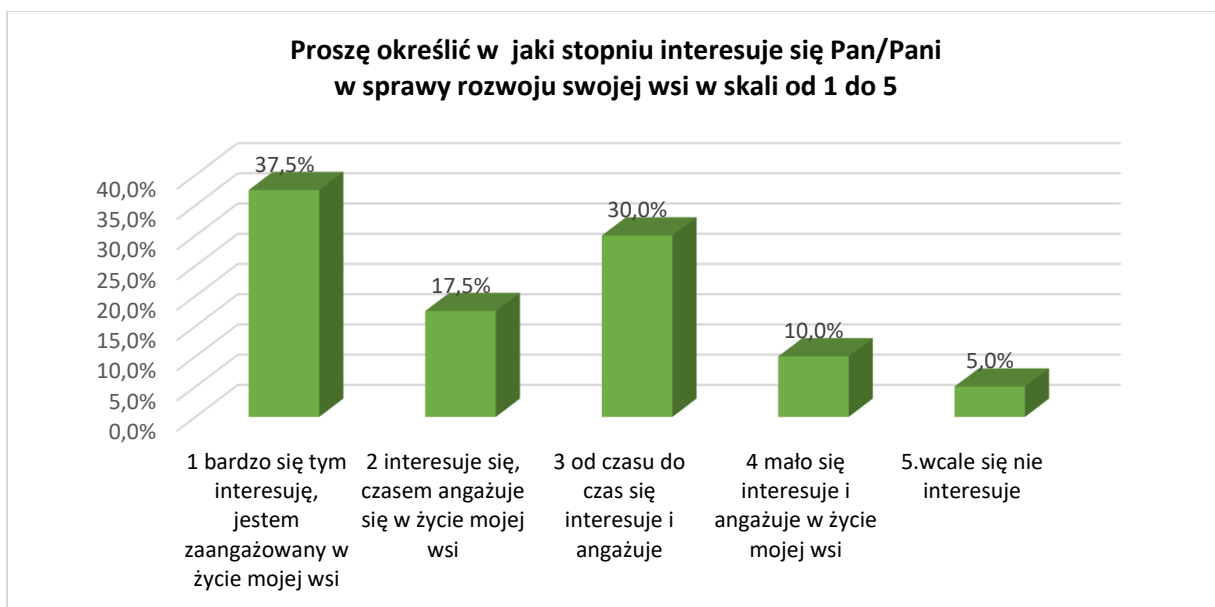
Rysunek 51. Wykorzystanie czasu wolnego na rzecz innych podmiotów

Źródło: opracowanie własne

Mieszkańcy dość aktywnie angażują się w pomoc na rzecz społeczności, środowiska naturalnego lub miejscowości, w której mieszkają na co wskazało 62,5%. Trochę mniej niż 50% aktywnie oferuje swoją pomoc w stowarzyszeniach, fundacjach czy innych grupach – 45%

i pomaga swoim sąsiadom 42% badanych. Obcym zaoferowało swoją pomoc 25% badanych mieszkańców.

W ramach kolejnej kategorii wpływu na rzeczywistość mieszkańcy zostali zapytani o ich zainteresowanie i zaangażowanie w rozwój swojej wsi. Na początek zostali poproszeni o wskazanie w ramach skali od 1 do 5, w jakim stopniu interesują się sprawami rozwoju swojej wsi.

Rysunek 52. Zainteresowanie sprawami rozwoju wsi

Źródło: opracowanie własne

W grupie bardzo interesujących się lub interesujących się sprawami rozwoju swojej wsi znalazło się 55% badanych, 30% interesuje się i angażuje od czasu do czasu, zaś mało zaangażowanych czy wcale jest 15%. Pokazuje to dość duże zainteresowanie mieszkańców tym co dzieje się wokół nich.

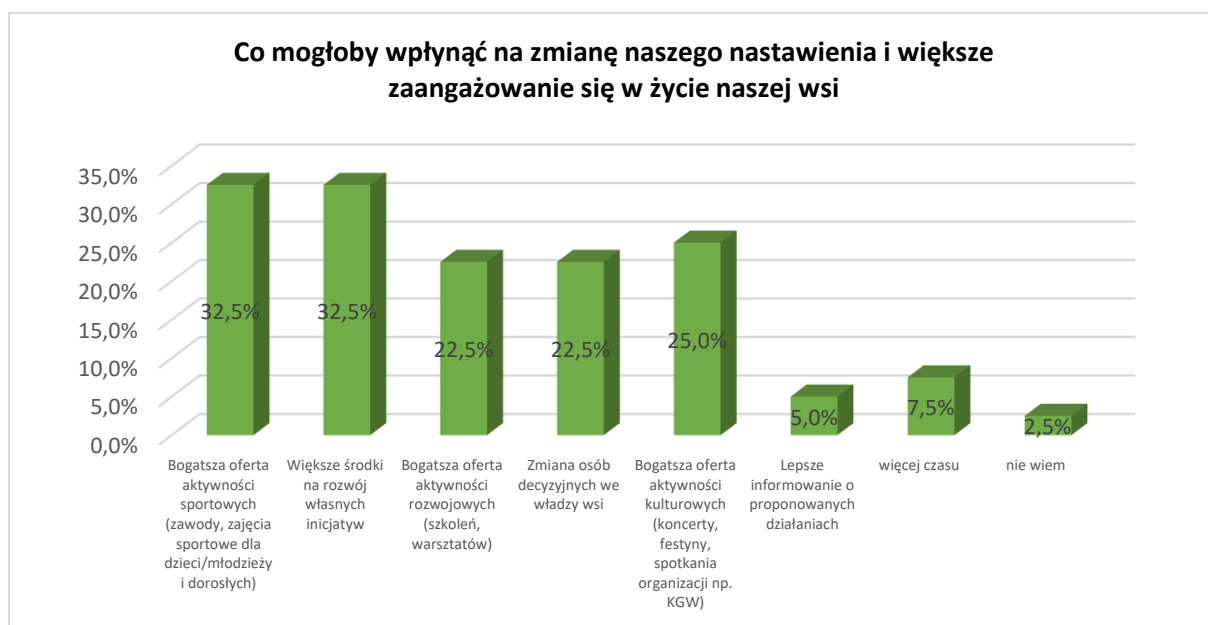

Rysunek 53. Powody niskiego lub braku zaangażowania przez mieszkańców

Źródło: opracowanie własne

Jako główny argument wskazywano na małą ilość czasu dodatkowego na aktywność – 40% wskazań czy też miejsce zamieszkania traktowane jako głównie miejsce wypoczynku po pracy/szkole, gdyż większość czasu spędzają poza wsią – 27,5% wskazań oraz brak poczucia potrzeby integracji z miejscem zamieszkania, przynależności do społeczności – 25% wskazań. Brak informacji o proponowanych aktywnościach podawało aż 12,5%, co w ogólnym wyniku jest dość liczne. Na brak zainteresowania proponowanymi aktywnościami ze strony rodziny/kolegów, co ma wpływ na własną aktywność wskazało 10%, Niewielki odsetek wskazało na niski poziom akceptacji dla projektów, planów proponowanych przez lokalne władze -7,5%, czy też brak wystarczająco ciekawej oferty aktywności - zalewie 2,5% badanych mieszkańców. Grupa 5% badanych nie mogła określić konkretnego powodu ani odnieść się do proponowanych.

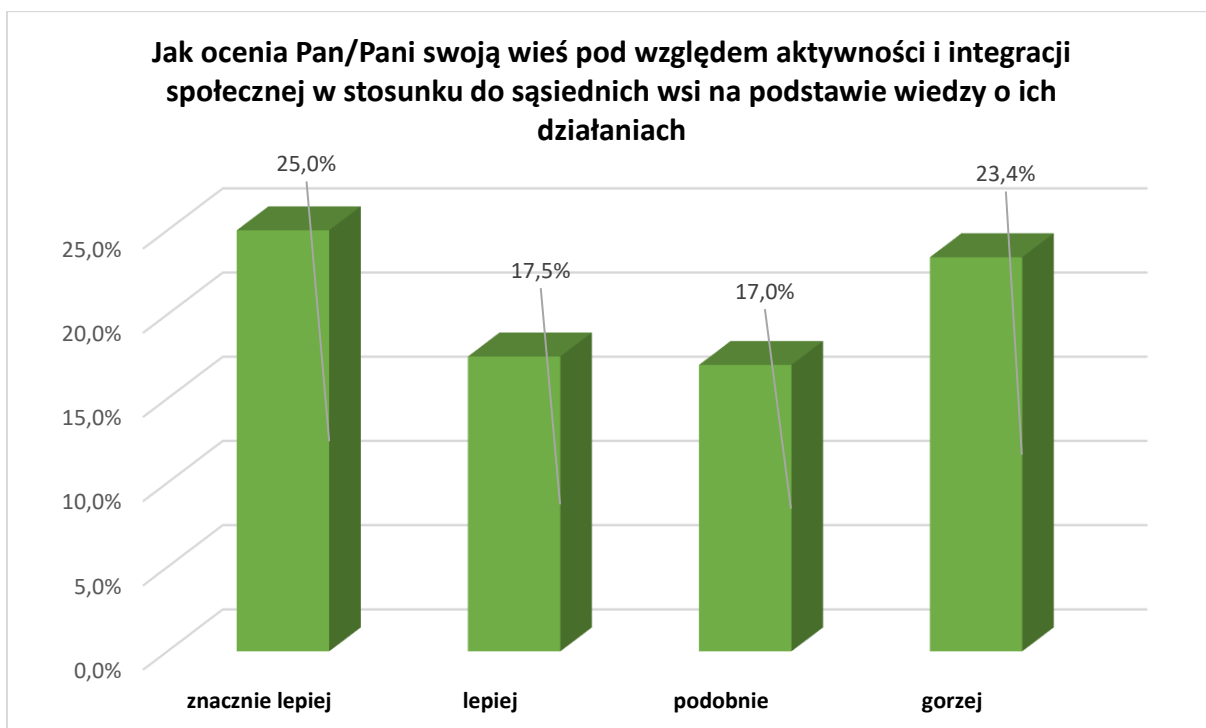
W nawiązaniu do wcześniejszego pytania badani mieszkańcy zapytani zostali o ich opinie w zakresie czynników, które mogłyby wpłynąć na zmianę nastawienia i większe zaangażowanie się w życie ich wsi.

Rysunek 54. Sposoby na zmianę nastawienia i zwiększenia zaangażowania się mieszkańców w życie wsi

Źródło: opracowanie własne

Brak jest jednoznacznego wskazania na kierunek działań, który mogłoby wpłynąć na zachowania ludzi. Opinie podzieliły się między różnorodne oferty oczekiwanych aktywności. Badani wskazali, że najbardziej oczekują zwiększenia oferty w zakresie zajęć sportowych i rekreacyjnych oraz większych środków na rozwój własnych inicjatyw (po 32,5%). ¼ respondentów oczekuje bogatszej oferty dotyczącej imprez kulturalnych (25%) oraz w zakresie szkoleń (22,5%), stwarzających większe szanse rozwoju zawodowego. 22,5% oczekuje też zna zmianę osób decyzyjnych we władzach wsi.

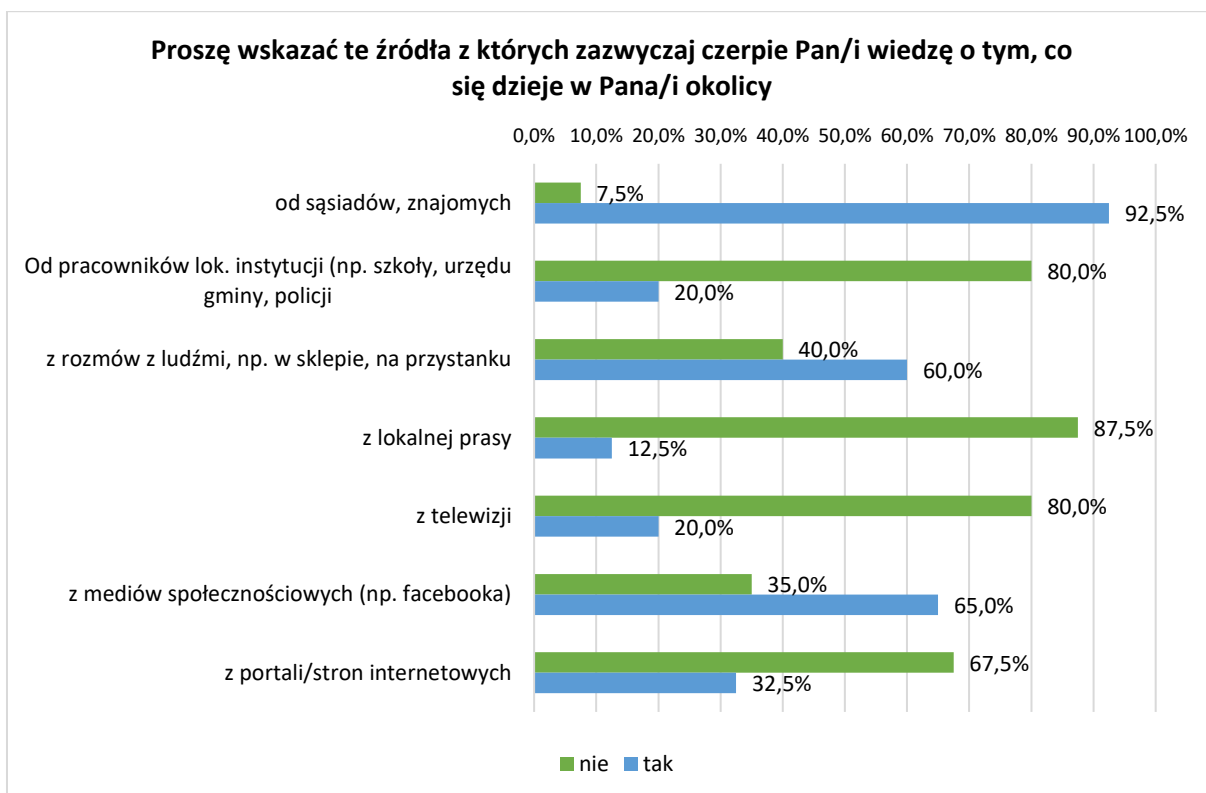

Rysunek 55. Ocena swojej wsi pod względem aktywności i integracji społecznej na podstawie wiedzy o ich działaniach

Źródło: opracowanie własne

Na pytanie jak oceniają badani swoją wieś pod względem aktywności i integracji społecznej w stosunku do sąsiednich wsi na podstawie wiedzy o ich działaniach brak było jednoznacznej opinii. Znacznie lepiej i lepiej oceniło swoją wieś 42,5% ankietowanych, 17% wskazało na podobne osiągnięcia własnej wsi, a 23,4% uważa, że w Chłopowie jest gorzej w porównaniu do sąsiednich wsi. Pokazuje to dobry kierunek i dość dobrą ocenę dla aktywności społecznej, jednak jeszcze otwarte jest pole do działań.

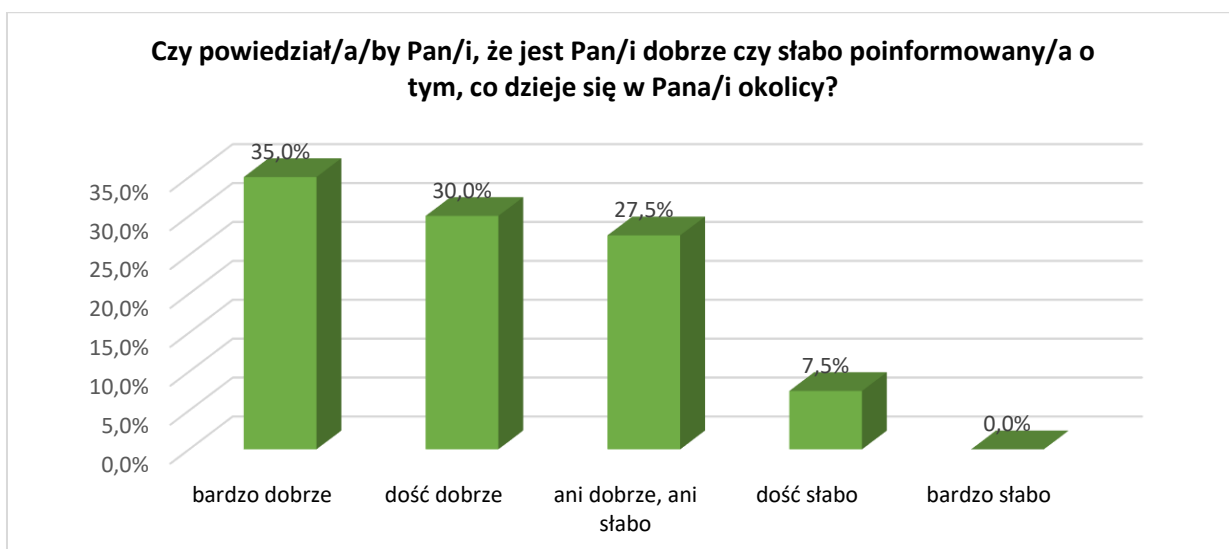
Następnie badani zostali zapytani o źródła, z których czerpią wiedzę o tym co się dzieje w ich okolicy oraz jak oceniają swój poziom poinformowania.

Rysunek 56. Źródła czerpania wiedzy o tym co dzieje się w okolicy

Źródło: opracowanie własne

Najczęściej wskazywani byli sąsiedzi i znajomi (uczyniło tak 92,5% badanych) oraz media społecznościowe - 65% badanych i rozmowy z ludźmi na co wskazało 60% badanych mieszkańców. Kolejną kategorię źródeł stanowią portale i strony internetowe które wskazało 32,5% badanych. Po 20% wskazań było na pracowników lokalnych instytucji oraz telewizję. Najmniej skuteczna okazała się prasa lokalna, na którą wskazało 12,5%.

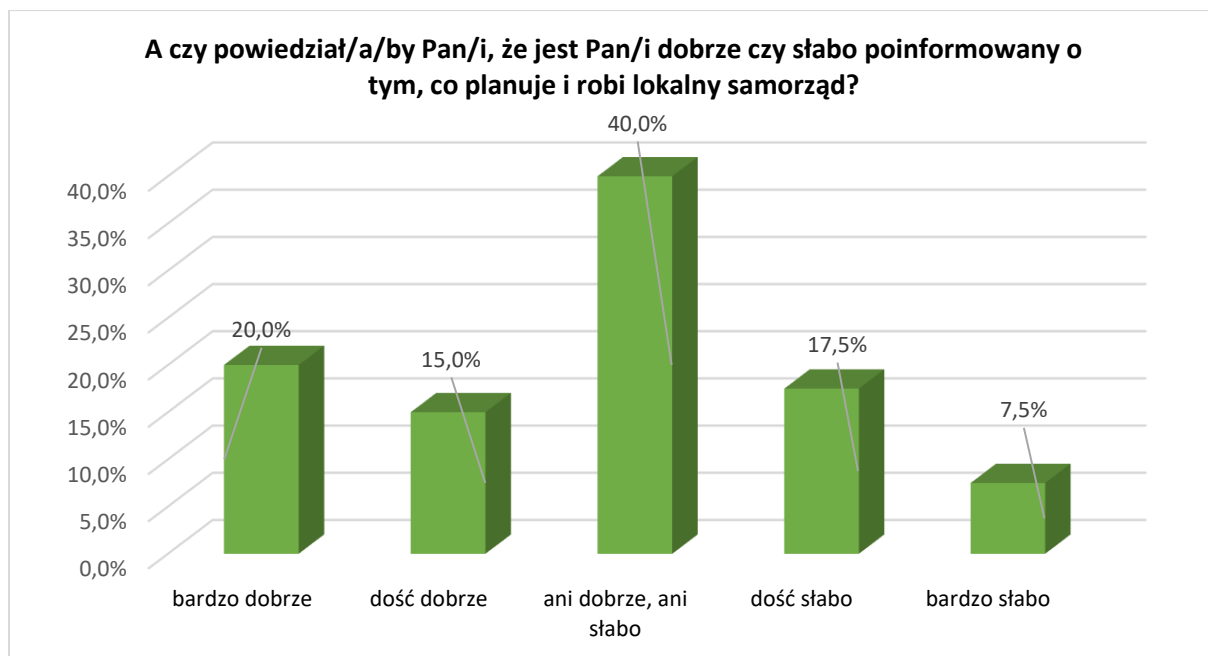

Rysunek 57. Poziom indywidualnego poinformowania o tym co się dzieje w okolicy

Źródło: opracowanie własne

W przypadku oceny własnego poinformowania 65% badanych oceniło się jako bardzo dobrze lub dość dobrze poinformowanych, zaś 27,5% jako ani dobrze, ani źle. Na ocenę dość słabą wskazało zaledwie 7,5%. Nikt nie określił się jako bardzo słabo poinformowany.

W odniesieniu do źródła informacji, jakim jest lokalny samorząd, badani zostali zapytani czy uważają, że wiedzą jakie są jego plany czy też co robi.

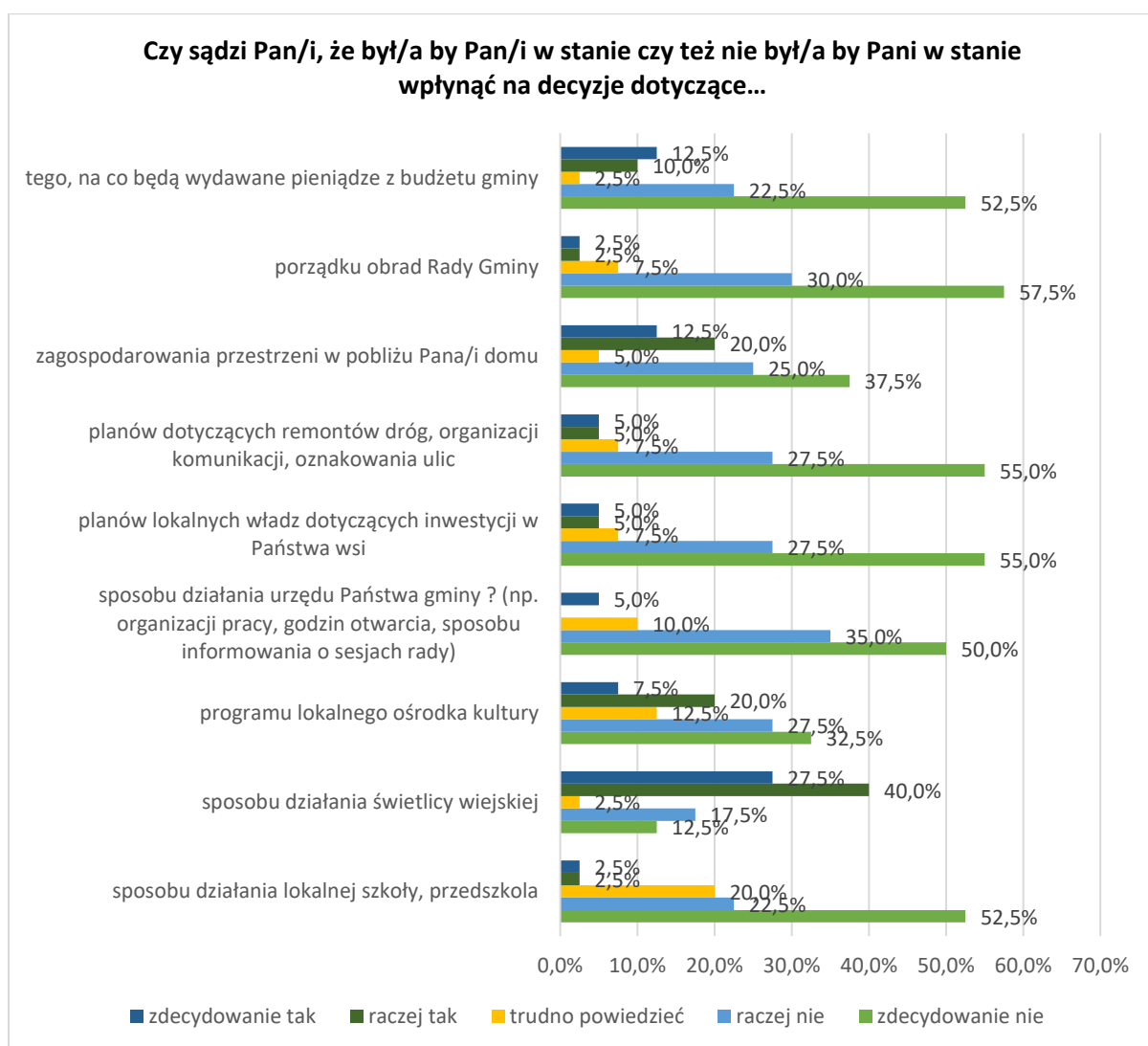

Rysunek 58. Poziom indywidualnego poinformowania o tym co planuje i robi lokalny samorząd

Źródło: opracowanie własne

Zdania było podzielone wśród badanych w zakresie poziomu ich wiedzy o działaniach samorządu lokalnego. 40% ankietowanych określiło się jako ani dobrze, ani źle poinformowanych przez gminę i jej jednostki o tym, czym zajmuje się aktualnie gmina i co planuje. Bardzo dobrze poinformowanymi czuje się 20% badanych mieszkańców Chłopowa a dość dobrze poinformowanych – 15%. Dość słabo poinformowanych i bardzo słabo czuje się 25% badanych. Wskazuje to na luki w funkcjonującym systemie informowania mieszkańców Chłopowa o pracy gminy Myślibórz.

Na pytanie czy uważają, że byliby w stanie wpływać na różnorodne decyzje dotyczące ich wsi większość opinii było negatywnych. Ponad 50% badanych mieszkańców było zdania, że zdecydowanie nie byliby w stanie wpłynąć na decyzje podejmowane przez urząd gminy

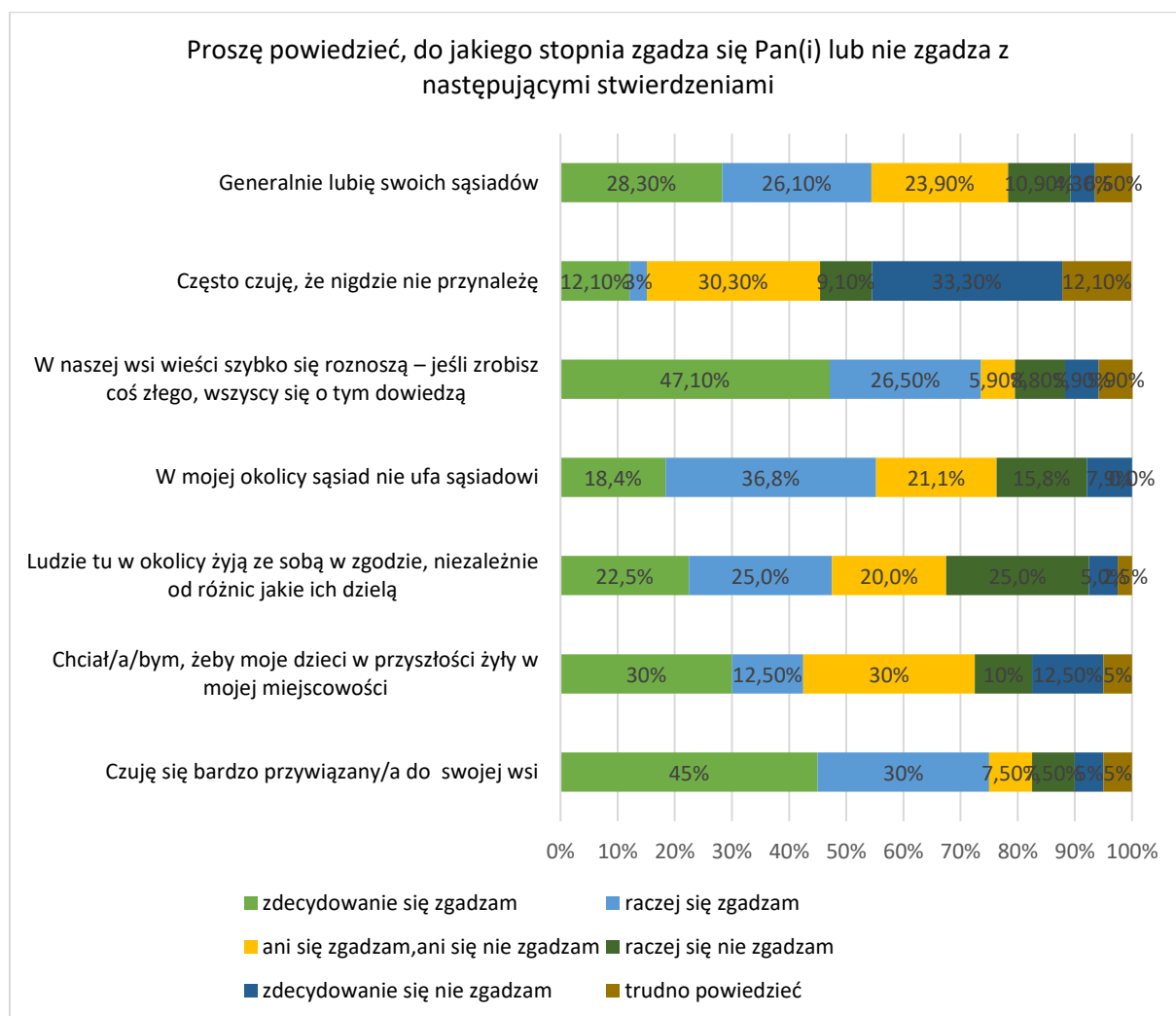
Rysunek 59. Ocena możliwości wpłynięcia na decyzje dotyczące ich wsi

Źródło: opracowanie własne

Wśród różnych kategorii jedynie 67,5% uważało, że raczej tak lub zdecydowanie byłoby w stanie wpłynąć na decyzje sposobu działania świetlicy wiejskiej, czy na decyzje dotyczące zagospodarowania przestrzeni w pobliżu swojego domu – 32,5%. W pozostałych przypadkach najczęściej wskazań w kategorii zdecydowanie tak i raczej było na program lokalnego ośrodka kultury – 27,5%. W pozostałych przypadkach zdecydowana większość uważa, że raczej nie lub zdecydowanie nie miałyby wpływu na sposób działania urzędu gminy:

- 85% ankietowanych uznało, że nie byłoby w stanie wpłynąć na sposób działania urzędu gminy,
- w 82, % odnosi się to do planów lokalnych władz dotyczących inwestycji czy remontów dróg oraz komunikacji,
- 75%, dotyczy celów, na które są wydawane pieniądze z budżetu gmin,
- 87,5% ankietowanych uważa, że nie będzie miała wpływu na porządek obrad Rady Gminy.

W ramach ostatniego obszaru związanego z **opinią dotyczącą swojej wsi i życia wśród swojej społeczności** badani zostali zapytani w jakim stopniu zgadzają się ze stwierdzeniami dotyczącymi swojego otoczenia, przedstawionymi na rysunku 60.

Rysunek 60. Stopień zgody z opiniami dotyczącymi ich wsi

Źródło: opracowanie własne

Aż 75% zdecydowanie się zgadza lub zgadza ze stwierdzeniem, że czuje się bardzo przywiązany do swojej wsi. Ponadto 73,6% zdecydowanie się zgadza czy raczej się zgadza w zakresie szybkiego roznoszenia się wieści – jeśli zrobi się coś złego szybko wszyscy się o tym dowiedzą. W ramach kategorii lubienia swoich sąsiadów na zdecydowanie tak czy raczej tak wskazało 54,4% badanych. Co ciekawe 52,2% uważa w ramach tej samej skali, że sąsiad nie ufa sąsiadowi.

47,5% zgadza się czy też zdecydowanie się zgadza, że ludzie w okolicy żyją ze sobą w zgodzie, niezależnie od różnic jakie ich dzielą.

Zdania były mocno podzielone w zakresie odczucia, że nigdzie nie należą oraz tego na ile chcieliby, żeby ich dzieci w przyszłości żyły w ich miejscowości.

2.4 Wnioski końcowe z badań ilościowych

Czynnikiem warunkującym rozwój lokalny jest **współpraca społeczności lokalnych**, która kształtuje więzi między ludźmi, zaufanie, którym się darzą, a także ich aktywność, która z nich wynika. Tak określony potencjał wspólnego działania tworzy **kapitał społeczny**. Szczegółowiej ujmując, kapitał społeczny analizowany w przeprowadzonym badaniu obejmuje:

1. kontakty między mieszkańcami badanych wsi: Różańsko, Chłopowo i Rychnów oraz z mieszkańcami spoza własnych miejscowości,
2. lojalność wobec mieszkańców, która daje poczucie własnego i ogólnego bezpieczeństwa,
3. zaufanie do sąsiadów, najbliższego otoczenia, ale także do przedstawicieli lokalnych instytucji, np. szkoła, przedszkole organizacje społeczne, lokalnych władz (sołtys, urząd gminy) organizacji oraz do spotykanych obcych ludzi,
4. lokalne konflikty, które są przeciwieństwem zaufania,
5. przywiązanie mieszkańców do ich miejsca zamieszkania,
6. nawyki angażowania się we wspólne sprawy (**aktywność**),
7. istnienie lub brak relacji między lokalnymi instytucjami i mieszkańcami (**współpraca**),
8. przekonania o tym, że własne inicjatywy i pomysły mogą przyczynić się do zmiany sytuacji we własnej wsi i najbliższym otoczeniu (poczucie **wpływu**),

Pierwsze wymienione dwa czynniki charakteryzują **więzi między ludźmi**. Kolejne dwa dotyczą **zaufania**.

Badanie tak rozumianego kapitału społecznego mieszkańców Różańska, Chłopowa i Rychnowa pozwoliło poznać ich mieszkańców oraz ich cechy, które mogą być atutem lub przeszkodą w działaniach na rzecz rozwoju każdej ze wsi.

Poniżej przedstawione zostaną główne wnioski podsumowujące przedstawioną analizę

w odniesieniu do każdej z badanych wsi w ramach wskazanych obszarów.

2.4.1 Wnioski Rychnów

Istotnym czynnikiem rozwoju kapitału społecznego jest **częstotliwość kontaktów mieszkańców**. W badanej wsi kontakt codzienny (bez uwzględniania kontaktów w ramach gospodarstwa domowego) stanowi 56,3% kontaktów zewnętrznych, przy czym wysoki udział ma również kontakt o częstotliwości raz- kilka razy w tygodniu (27,1)%.

Poziom kapitału społecznego budowany jest również poprzez **wpływ struktury osób, z którymi mieszkańcy budują relację**. Przeprowadzone badanie pozwoliło na określenie

podobieństw i różnic w zakresie zamieszkania, znajomych, ich poglądów politycznych i religijnych, wykształcenia i statusu zawodowego oraz wieku. W przypadku Rychnowa:

- mieszkańcy kontaktowali się na tym samym poziomie zarówno z osobami dużo starszymi jak i młodszymi od siebie.
- status zawodowy rozmówców badanych respondentów jest różny.
- w dominującym stopniu osoby, z którymi kontaktowali się mieszkańcy badanej wsi różnią się poziomem wykształcenia.
- ważną cechą badanych mieszkańców jest ich otwartość na poglądy polityczne swoich rozmówców. Przy czym w Rychnowie w tym zakresie wskazania dotyczyły 50%. Warto jednak podkreślić, że znaczna część ankietowanych nie zna poglądów politycznych swoich rozmówców (17,7%)
- większą ostrożność zachowują ankietowani w zakresie poglądów religijnych swoich rozmówców. W przypadku Rychnowa, 57,3% utrzymują kontakty z ludźmi o tych samych poglądach.
- badani mieszkańcy są bardzo otwarci na kontakty z osobami spoza własnej wsi na co wskazało 60,4% mieszkańców Rychnowa.

Kolejnym badanym składnikiem, charakteryzującym siłę wzajemnych powiązań mieszkańców było poznanie, czy ankietowani mogą liczyć na **pomoc w różnych sytuacjach życiowych ze strony ludzi spoza własnych rodzin**.

Mieszkańcy badanej wsi najwyżej ocenili i prawie na tym samym poziomie, że mogliby uzyskać pomoc w drobnych naprawach, przeprowadzce itp. oraz w zrobieniu zakupów, gdyby ktoś z domowników był chory. Również wysokie oceny uzyskała możliwość uzyskania pomocy przy przypilnowaniu domu/mieszkania podczas nieobecności. Znacznie większą ostrożność zachowują ankietowani w zakresie możliwości uzyskania pomocy związanej ze znalezieniem pracy i załatwieniem wizyty u dobrego lekarza. Najmniejsze możliwości widzą ankietowani w uzyskaniu pożyczki znacznej kwoty pieniędzy.

Mieszkańcy badanych wsi, tworzący lokalną społeczność, powinni **angażować się w różnorodne aktywności na rzecz swojej miejscowości czy gminy**. Ta aktywność jest ważnym składnikiem kapitału społecznego. W ramach wniosków głównych w tym zakresie warto wymienić:

- mieszkańcy Rychnowa ocenili, że najlepiej są poinformowani o wydarzeniach kulturalnych (53,1% wskazań),
- znaczna część badanych nie uczestniczy w zebraniach wiejskich. Świadczy to o znacznym wycofaniu respondentów ze sfery życia publicznego własnej wsi. Badani zdecydowanie nie doceniają wagi tych zebrań. Nie są one postrzegane jako miejsce kształtowania się lokalnej polityki, której zadaniem jest skuteczne realizowanie interesów mieszkańców.

Następną cechą aktywności społecznej ludzi jest ich **zaangażowanie w nieodpłatną pomoc** (wolontariat). W tym obszarze badanie wykazało, że ankietowani najbardziej są skłonni poświęcić swój wolny czas na rzecz sąsiadów, przy czym jest to mniej niż 42% badanych. W ramach drugiego wyboru pojawiło się środowisko naturalne i własna wieś na które wskazało 34,4%.

Jednym z uwarunkowań dobrego poziomu kapitału społecznego jest **zainteresowanie się mieszkańców rozwojem własnej wsi**.

Uzyskane wyniki w badaniu ankietowym wskazują, że poziom zainteresowania i zaangażowania mieszkańców Rychnowa w rozwój swoich wsi możemy określić jako niski – gdyż tylko 39,5% określiło że bardzo się interesuje lub interesuje tym co dzieje się w ich wsi. W widocznym stopniu mieszkańcy dystansują się od angażowania się w rozwój swojej wsi. Ankietowani, którzy wskazali na to, że od czasu do czasu się interesują i angażują, mało się interesują i angażują lub wcale zapytani zostali o przyczyny tego stanu. Niepokój budzą wysokie wskazania ankietowanych na dwie przyczyny, przedstawione poniżej.

- Brak odczucia potrzeby integracji z miejscem zamieszkania i przynależności do społeczności (m.in. z powodu planu wyjazdu z niej w przyszłości) – 38,5%
- Miejsce zamieszkania traktowane głównie jako miejsce wypoczynku po pracy/szkole - większość czasu spędzana poza wsią -27%

Brak jest jednoznacznego wskazania na kierunek działań, który mogłoby wpłynąć na zachowania ludzi. Opinie podzieliły się między różnorodne oferty oczekiwanych aktywności. Ankietowani zostali również poproszeni o **porównanie poziomu aktywności i integracji w swojej wsi z sąsiednimi**. W tym zakresie brak było jednoznacznej opinii. Prawie połowa badanych mieszkańców 46,8% określiła ją na podobnym poziomie.

Ważną rolę w kształtowaniu kapitału społecznego pełnią kanały informacyjne. Zagadnienie to było przedmiotem badania. Ankietowani byli pytani o **źródła, z których czerpią wiedzę o tym co się dzieje w ich okolicy oraz jak oceniają swój poziom poinformowania**.

Analiza źródeł informacji pozwoliła na wyciągnięcie wniosków, że to sąsiedzi są najczęstszym źródłem informacji dla mieszkańców Rychnowa (94,9% wskazań). Media społecznościowe

i strony internetowe, jako nowoczesne źródła informacji są dość dobrze wykorzystywane przez mieszkańców, przy czym ich poziom aktywności od strony mieszkańców daje jeszcze obszar do rozwoju. W zakresie ogólne poinformowania nie da się jednoznacznie określić, gdyż zdanie było bardzo mocno podzielone.

Częścią podsumowującą badania z zakresu wpływu na rzeczywistość było pytanie o **ocenę szans wpływu przez ankietowanych na decyzje dotyczące ich wsi podejmowane przez gminę i ich jednostki**, oraz przez szkoły, przedszkola, czy świetlicę wiejską

Na pytanie czy uważają, że byliby w stanie wpływać na różnorodne decyzje dotyczące ich wsi w większości przypadków były odpowiedzi, że zdecydowanie nie i raczej nie.

Ankietowani uznali, że najmniejszy wpływ mogą mieć na sposób działania urzędu gminy, sposobu działania urzędu Państwa gminy (np. organizacji pracy, godzin otwarcia, sposobu informowania o sesjach rady) oraz na plany lokalnych władz dotyczące inwestycji w ich wsi. W ramach ostatniego obszaru związanego z **opinią dotyczącą swojej wsi i życia wśród swojej społeczności** badani zostali zapytani w jakim stopniu zgadzają się ze stwierdzeniami dotyczącymi swojego otoczenia.

Jak pokazały wyniki badań mieszkańcy w dość dużym stopniu są przywiązani do swojej wsi – na co wskazywało 66% badanych. Ponad 42% badanych określiło, że mieszkańcy nie ufają sobie wzajemnie jak również aż 92% określiło, iż w ich wsi wieści szybko się roznoszą – jeśli zrobi się coś złego, wszyscy się o tym dowiadują. 68% badanych mieszkańców określiło że generalnie ludzie się lubią, warto tu nadmienić.

2.4.2 Wnioski Różańsko

Pierwszy z kluczowych czynników rozwoju kapitału społecznego jest **częstotliwość kontaktów**. Mieszkańcy Różańska charakteryzują się bardzo wysokim udziałem częstotliwości kontaktów codziennych, które stanowią 81% mieszkańców.

Na poziom kapitału społecznego, poza częstotliwością kontaktów, **wpływa struktura osób, z którymi kontaktowali się mieszkańcy**. Przeprowadzone badanie pozwoliło na określenie podobieństw i różnic w zakresie zamieszkania, znajomych, ich poglądów politycznych i religijnych, wykształcenia i statusu zawodowego oraz wieku.

W przypadku Różańska:

- osoby badane wskazywały bardzo często, iż kontaktują się z osobami o różnym statusie zawodowym, nie będącymi mieszkańcami jak i osobami które mają innym poziomie wykształcenia.
- w przypadku wieku ponad 60% osób wskazywała, że są to osoby zarówno starsze jak i młodsze. Warto to również wskazać, że dodatkowo średnio 10% osób nie potrafiła określić jaki jest wiek osób z którymi utrzymują kontakt.
- Zdanie w zakresie poglądów religijnych było podzielone.
- Ważną cechą badanych mieszkańców jest też ich otwartość na poglądy polityczne swoich rozmówców. Ankietowani z Różańska wskazali w 57,1% na to, że kontaktują się ludźmi o odmiennych poglądach politycznych.

Stąd też można wskazać, iż mieszkańcy Różańska są bardzo otwarci na kontakty, uwzględniając wszystkie badane cechy.

Trzecim badanym składnikiem, charakteryzującym siłę wzajemnych powiązań mieszkańców Różańska (obrazujących siłę i jakość kontaktów) było poznanie, czy

ankietowani mogą liczyć na **pomoc w różnych sytuacjach życiowych ze strony ludzi spoza własnych rodzin.**

Mieszkańcy bardzo wysoko ocenili możliwość uzyskania pomocy w drobnych naprawach, przeprowadzce itp. oraz w zrobieniu zakupów, gdyby ktoś z domowników był chory, wskazując odpowiednio 95,2% oraz 96,4%. Wysokie oceny uzyskała również możliwość uzyskania pomocy przy przypilnowaniu domu/mieszkania podczas nieobecności (92% wskazań).

Dużą ostrożność zachowują ankietowani w zakresie możliwości uzyskania pomocy związanej ze znalezieniem pracy i załatwieniem wizyty u dobrego lekarza na co wskazywało około 60% badanych.

Mieszkańcy badanych wsi, tworzący lokalną społeczność, powinni **angażować się w różnorodne aktywności na rzecz swojej miejscowości czy gminy.** Ta aktywność jest ważnym składnikiem kapitału społecznego. W tym zakresie:

- mieszkańcy Różańska wskazali na informacje o inicjatywach mieszkańców służących wspólnej budowie lokalnej infrastruktury, np. drogi, kanalizacji, szkoły (56,0%) i informacje o akcjach sprzątnięcia okolicy, sadzenia drzew (50,0%).
- głosy w zakresie pomocy sąsiedzkiej były podzielone. Poziom deklaracji w zakresie angażowania się w pomoc sąsiedzką koliduje z oczekiwaniami ankietowanych na pomoc w ich różnych sprawach życiowych.
- grupa 41,6% mieszkańców nie udziela się poprzez udziały w zebraniach wiejskich swojej wsi.

Kolejną cechą aktywności społecznej ludzi jest zaangażowanie w nieodpłatną pomoc (wolontariat). Mieszkańcy Różańska są w dużej mierze skłonni do niesienia nieodpłatnej pomocy zarówno na rzecz środowiska naturalnego i własnej wsi (61,9% wskazań), stowarzyszenie, fundacja, grupa, komitet, związek lub wspólnota (59,5% wskazań) jak i sąsiadom (57,2% wskazań).

Jednym z uwarunkowań dobrego poziomu kapitału społecznego jest **zainteresowanie się mieszkańców badanych wsi rozwojem własnej wsi.** W strukturze kapitału społecznego wyodrębnia się „kreatywny kapitał społeczny”, rozumiany jako forma kapitału społecznego, charakteryzującego innowacyjność lokalnych społeczności. Uzyskane wyniki w badaniu ankietowym wskazują, że poziom zainteresowania i zaangażowania mieszkańców Różańska

w rozwój swoich wsi możemy określić jako dobry. Suma odpowiedzi bardzo się tym interesuję, jestem zaangażowany i interesuje się, czasem angażuję się wynosi 60,7%.

Ankietowani, którzy wskazali na to, że od czasu do czasu się interesują i angażują, mało się interesują i angażują czy też wcale się nie interesują i nie angażują zapytani zostali

o przyczyny tego stanu. Wśród najczęstszych powodów był wskazywany brak czasu - 42,9% wskazań.

W nawiązaniu do wcześniejszego pytania badani mieszkańcy zapytani zostali o ich **opinie w zakresie czynników, które mogłoby wpłynąć na zmianę nastawienia i większe zaangażowanie się w życie ich wsi**. Brak jest jednoznacznego wskazania na kierunek działań, który mogłoby wpłynąć na zachowania ludzi. Opinie podzieliły się między różnorodne oferty oczekiwanych aktywności. Badani wskazali, że najbardziej oczekują zwiększenia oferty w zakresie zajęć sportowych i rekreacyjnych oraz większych środków na rozwój własnych inicjatyw.

Ankietowani zostali też poproszeni o **porównanie poziomu aktywności i integracji w swojej wsi z sąsiednimi wsiami**. W przypadku Różańska aż 60,2% wskazało, że ocenia ją znacznie lepiej, a 22,6% , że lepiej. To pokazuje, że mieszkańcy są ogólnie zadowoleni z poziomu aktywności i integracji społecznej swojej wsi.

Ważną rolę w kształtowaniu kapitału społecznego pełnią kanały informacyjne. Zagadnienie to było przedmiotem badania. Ankietowani byli pytani **o źródła, z których czerpią wiedzę o tym co się dzieje w ich okolicy oraz jak oceniają swój poziom poinformowania**.

Tu szczególną rolę odgrywają sąsiedzi i znajomi, którzy byli wskazywani przez 89,2%, ale również rozmowy z ludźmi 84,5%. Bardzo wysoko ukształtowały się media społecznościowe - Facebook, który dla 82,2% mieszkańców jest bardzo ważnym źródłem informacji z której ją czerpią.

Uszczegółowieniem poprzedniego badania (dotyczącego źródeł informacji) było badanie zadowolenia z poziomu poinformowania o tym co się dzieje w okolicy - 73,8% mieszkańców Różańska określiło go na poziom bardzo dobrze czy też dość dobrze.

W odniesieniu do źródła informacji, jakim jest lokalny samorząd badani zostali zapytani czy uważają, że wiedzą jakie są jego plany czy też co robi, Mieszkańcy Różańska uważają że są dobrze poinformowani przez samorząd lokalny odpowiedzi na bardzo dobrze i dość dobre stanowiły 60,7%.

Na pytanie czy uważają, że byliby w **stanie wpływać na różnorodne decyzje dotyczące ich wsi** w większości przypadków były odpowiedzi, że zdecydowanie nie i raczej nie z wyłączeniem funkcjonowania świetlicy wiejskiej. Głosy też były podzielone w przypadku zagospodarowania przestrzeni w pobliżu domu, gdzie 47,6% uważa ,że zdecydowanie tak, tak zaś 45,3% że zdecydowanie nie czy raczej nie.

W ramach ostatniego obszaru związanego z **opinią dotyczącą swojej wsi i życia wśród swojej społeczności** badani zostali zapytani w jakim stopniu zgadzają się ze stwierdzeniami dotyczącymi swojego otoczenia.

Interpretując wyniki badań należy bardzo wysoko ocenić stopień identyfikacji ankietowanych ze społecznością własnej wsi. Deklarują oni bardzo duże przywiązanie do własnych wsi. Bardzo pozytywna ocena przywiązania mieszkańców do swojej wsi jest potwierdzona niskimi wskaźnikami poczucia ich izolacji.

Wysoki poziom przywiązania do własnej wsi oraz przynależności można łączyć z zaufaniem międzysąsiedzkim. Stwierdzenie, że w mojej okolicy sąsiad nie ufa sąsiadowi w Różańsku wskaźnik ten wyniósł 32,1%. Te wskaźniki mają też potwierdzenie w następnych odpowiedziach na pytanie dotyczące czy ludzie w okolicy żyją ze sobą w zgodzie, niezależnie od różnic jakie ich dzielą, gdzie 70,7% wskazało że tak. Ponadto ankietowani wskazali, że generalnie lubią swoich sąsiadów a informacja gdy coś się dzieje złego roznosi się bardzo szybko.

Powyższe wskaźniki świadczą o dużym poziomie kapitału społecznego badanych wsi, charakteryzowanym przez wysoki poziom zaufania społecznego. Badanej wsi nie grozi zapaść, rozerwanie stosunków, wygaśnięcie.

2.4.3 Wnioski Chłopowo

Jako jeden z istotnych czynników rozwoju kapitału społecznego uważany jest **częstotliwość kontaktów mieszkańców**. W przypadku mieszkańców Chłopowa wskaźnik ten jest na wysokim poziomie w ramach 72% wskazań jako codzienny. W przypadku pozostałych dotyczą one kontaktu kilku razy w tygodniu czy miesiącu.

Na poziom kapitału społecznego wpływa również **struktura osób, z którymi kontaktowali się mieszkańcy**. Przeprowadzone badanie pozwoliło na określenie podobieństw i różnic w zakresie zamieszkania, znajomych, ich poglądów politycznych i religijnych, wykształcenia i statusu zawodowego oraz wieku.

To na co warto zwrócić uwagę, to:

- mieszkańcy Chłopowa kontaktowali się na podobnym poziomie zarówno z osobami dużo starszymi jak i młodszymi od siebie.
- status zawodowy rozmówców badanych respondentów jest różny wskazało na to 88% badanych w Chłopowie. W przypadku wykształcenia również 70% uważa, że są to osoby o różnym jego poziomie.
- Ważną cechą badanych mieszkańców jest ich otwartość na poglądy polityczne swoich rozmówców. Ankietowani z Chłopowa wskazali w 55% na to, że kontaktują się ludźmi o odmiennych poglądach politycznych. Podkreślić należy, że znaczna część ankietowanych prawdopodobnie nie zna poglądów politycznych swoich rozmówców. Dotyczy to 25% ankietowanych,
- w przypadku poglądów religijnych zdania są podzielone
- mieszkańcy są bardzo otwarci na kontakty z osobami spoza własnej wsi bez deklaracji religijnej czy politycznej.

Trzecim badanym składnikiem, charakteryzującym **siłę wzajemnych powiązań mieszkańców** było poznanie, czy ankietowani mogą liczyć na pomoc w różnych sytuacjach życiowych ze strony ludzi spoza własnych rodzin. Największy optymizm dotyczy oczekiwania pomocy w zakresie zrobienia zakupów, gdy inni domownicy są chorzy, pomoc w naprawach czy przypilnowania domu podczas nieobecności. Również wysoko została określona pomoc

w zakresie rozwiązania problemu z komputerem lub telefonem jak i zaopiekowanie się dziećmi lub innymi osobami wymagającymi opieki.

Mieszkańcy badanych wsi, tworzący lokalną społeczność, stąd też powinni angażować się w różnorodne aktywności na rzecz swojej miejscowości czy gminy. Ta aktywność jest ważnym składnikiem kapitału społecznego. Jak pokazały wyniki w Chłopowie:

- mieszkańcy najlepiej poinformowani są o zebraniach wiejskich z czego jednak tylko 25% angażuje się w nie osobiście, jak również w akcje sprzątnięcia okolicy czy sadzenie, gdzie również tylko 7% wskazywało na swoje zaangażowanie w dane wydarzenie.

Kolejną cechą aktywności społecznej ludzi jest ich **zaangażowanie w nieodpłatną pomoc** (wolontariat). Najwięcej osób deklaruje nieodpłatną pomoc na rzecz społeczności, środowiska naturalnego lub miejscowości w której mieszkają - 62,5%

Jednym z uwarunkowań dobrego poziomu kapitału społecznego jest **zainteresowanie się mieszkańców badanych wsi rozwojem własnej wsi**. W strukturze kapitału społecznego wyodrębnia się „kreatywny kapitał społeczny”, rozumiany jako forma kapitału społecznego, charakteryzującego innowacyjność lokalnych społeczności. Uzyskane wyniki w badaniu ankietowym wskazują, że poziom zainteresowania i zaangażowania mieszkańców Chłopowa w rozwój swoich wsi możemy określić jako dobry. Nieco więcej niż połowa badanych-55%, określiło, że bardzo się interesują i angażują lub interesują i czasem angażują w życie swojej wsi.

Ankietowani, którzy wskazali na to, że od czasu do czasu się interesują i angażują, mało się interesują i angażują czy wcale się nie interesują i nie angażują w życie swojej wsi zapytani zostali o przyczyny tego stanu. Jako główny powód wskazywany był brak czasu na dodatkowe aktywności.

W nawiązaniu do wcześniejszego pytania badani mieszkańcy zapytani zostali o ich **opinie w zakresie czynników, które mogłoby wpłynąć na zmianę nastawienia i większe zaangażowanie się w życie ich wsi**. Brak jest jednoznacznego wskazania na kierunek działań, który mogłoby wpłynąć na zachowania ludzi. Opinie podzieliły się między różnorodne oferty oczekiwanych aktywności. Badani wskazali, że najbardziej oczekują zwiększenia oferty w zakresie zajęć sportowych i rekreacyjnych oraz większych środków na rozwój własnych inicjatyw.

Ankietowani zostali też poproszeni o **porównanie poziomu aktywności i integracji w swojej wsi z sąsiednimi wsiami**. W przypadku Chłopowa zdanie było bardzo podzielone bez jednoznacznego kierunku lepiej czy gorzej.

Ważną rolę w kształtowaniu kapitału społecznego pełnią kanały informacyjne. Zagadnienie to było przedmiotem badania. Ankietowani byli pytani o **źródła, z których czerpią wiedzę o tym co się dzieje w ich okolicy oraz jak oceniają swój poziom poinformowania**. Jako główne źródło są wskazywani przez 92,5% sąsiedzi i znajomi. Media społecznościowe, które

zajęły drugie miejsce wśród wskazań źródeł dotyczyło 65% badanych. Pokazuje to rosnący potencjał w mediach elektronicznych.

Uszczegółowieniem poprzedniego badania dotyczącego źródeł informacji było **badanie zadowolenia z poziomu poinformowania o tym co się dzieje w okolicy i o tym co planuje, czy też co robi lokalny samorząd**. W tym zakresie badani mieszkańcy Chłopowa w dominującej grupie określali swój poziom indywidualnego poinformowania o tym co planuje robi lokalny samorząd jako ani dobrze ani słabo.

Częścią podsumowującą badania z zakresu **wpływu na rzeczywistość** było pytanie o ocenę szans wpływu przez ankietowanych na decyzje dotyczące ich wsi podejmowane przez gminę i ich jednostki, oraz przez szkoły, przedszkola, czy świetlicę wiejską. W tym zakresie badani mieszkańcy Chłopowa wskazali najliczniej - 67,5%, iż mogą mieć wpływ jedynie na sposób działania świetlicy wiejskiej. W pozostałych przypadkach byli znacznie mniej przekonani, iż mają jakikolwiek wpływ na decyzje podejmowane przez gminę czy władze lokalną.

W ramach ostatniego obszaru związanego z **opinią dotyczącą swojej wsi i życia wśród swojej społeczności** badani zostali zapytani w jakim stopniu zgadzają się ze stwierdzeniami dotyczącymi swojego otoczenia.

Warto zwrócić uwagę, iż bardzo wysoko oceniono stopień identyfikacji ankietowanych ze społecznością własnej wsi (75%). Deklarują oni bardzo duże przywiązanie do niej. Ponadto wysoko określano, iż w ich wsi wieści szybko się roznoszą – jeśli zrobi się coś złego, wszyscy się o tym dowiadują (73,6%).

3. Wyniki i wnioski z pogłębionych wywiadów indywidualnych

3.1 Rychnów

Badania miało charakter pogłębionego wywiadu indywidualnego. Wśród uczestników badania był sołtys, lokalna działaczka oraz komendant Ochotniczej Straży Pożarnej.

Badani zostali poinformowani o celu badania, a następnie poproszeni o wyrażenie swojej opinii w zakresie różnych obszarów związanych z ich wsią.

Na początku uczestnicy wywiadów indywidualnych zapytani zostali czy są rodowitymi mieszkańcami lub od jak dawna mieszkają we wsi Rychnów.

Każda z osób jest związana z Rychnowem od ponad 30 lat czy też jak określił jeden z uczestników „mieszkam tu od zawsze”.

Wskazano, że wśród mieszkańców są liczne osoby, które przyjechały tu wiele lat temu, często za obecnym mężem/żoną lub mieszkały w okolicy podobnie jak osoby uczestniczące w badaniu:

- *„Powodem zamieszkania w tej miejscowości było poznanie tu swojej żony”*
- *Przeprowadziłam się tu, pochodzę z Barlinka”*

Następnie uczestnicy zostali zapytani co według nich ich wieś wyróżnia na tle innych oraz na jakie atuty i wady mogliby wskazać oraz od czego one zależą. Wypowiadającym się trudno było wskazać jeden atut, uważali, że jest w ich wsi wiele rzeczy, które pokazują plusy tego miejsca. Wymieniano przede wszystkim aspekty geograficzne jak bliskość położenia w stosunku do pobliskiego Barlinka. Ponadto różnorodność otoczenia, niedaleka odległość od jezior i lasów, co równocześnie wskazała jedna z osób z badanych jako wada czy też coś czego brakuje – bezpośredni dostęp do jeziora:

- *„Ciężko powiedzieć, wiele atutów ma Rychnów”*
- *„Różnorodność, bliskość różnorodnego otoczenia, początek dużej rzeki Myśli”*
- *„Największe zaleta położenie, jeziora lasy dookoła”*
- *„Mała, spokojna wioska”*
- *„Część bloków, część wiejska. Różnorodni mieszkańcy, część pochodząca ze wschodu”*
- *Dużym atutem jest położenie bliskie Barlinka, który się bardzo rozrasta w kierunku Rychnowa i może w przyszłości się połączyć. Ludzie mają możliwość pracy w Barlinku”*

Ponadto podkreślono dobrze rozwiniętą infrastrukturę:

- *„Infrastruktura tyle ile mogła być wykonana przez samorząd najbliższy, lokalny barlinecki została zrobiona. To co było możliwe porobiliśmy. Zostało to bardzo dobrze wykonane”*

W przypadku wad skupiono się głównie na aspektach gospodarczych, wspomnianym położeniu jeziora oraz na aspekcie związanym z komunikacją miejską i przestrzenią do organizacji dużych wydarzeń.

- *„brak gazu i brak szans na niego w przyszłości. Większych nie ma, no jeszcze potrzeba światłowodu”*
- *„Słabe połączenie internetowe”*
- *„Nie ma jeziora bliskiego, nie aż tak blisko”*
- *„Brak komunikacji a raczej słabe połączenia, do Gorzowa mamy, do Szczecina brak”*
- *„Niby to wszystko jest, ale czegoś brakuje. Takiej dużej przestrzeni, gdzie mogłyby się odbywać duże imprezy, z podłączeniem do prądu. Niby jest boisko, ale tam teren nie jest uporządkowany i też drużyny nie ma, więc jest rzadko użytkowane”*

W przypadku miejsc, które są szczególnie ważne dla lokalnej społeczności wskazywano, iż są takie:

- *„Mamy wiele miejsc w których możemy się spotykać. Dla młodzieży boisko, dla dzieci plac zabaw, dla starszych świetlica i remiza OSP. Praktycznie wszystko co jest potrzebne do życia, w takim miejscu jak Rychnów jest na miejscu”*

Zdaniem osób uczestniczących w wywiadzie mieszkańcy są przywiązani do swojego miejsca zamieszkania, przy czym jak podkreślano ich zaangażowanie w postaci chociażby uczestnictwa w zebraniach czy przygotowywanych akcjach, wydarzeniach jest różne. Jest to po części tłumaczone zabieganiem i brakiem czasu. Jak wskazywano, wśród działaczy są to zwykle stałe osoby, aktywni seniorzy, osoby, które mieszkają w Rychnowie od zawsze.

- *„Sądzę, że są przywiązani. Na zebraniach nie ma tych ludzi tak wiele jak by mogło być. Ludzie są zabiegani, wiedzą, że sołtys jest na miejscu”*

Na pytanie o główne źródło, z którego mieszkańcy dowiadują się na temat spraw lokalnych, o sprawach istotnych dla gminy, wsi w przypadku źródeł medialnych podany został portal *Barlinek24*, strona *www.wsi* oraz profil na *facebooku*.

- *„Bardzo popularny portal Barlinek24 – wszystkie aktualności z życia codziennego i samorządowego są opisane”*

Podkreślono jednak bardzo istotne źródło jakim jest kontakt telefoniczny i bezpośredni, wykonywany czy to przez sołtysa czy aktywnie działających mieszkańców wsi skupionych wokół seniorów, OSP, przedszkola itp. Wskazano, że właśnie w taki sposób buduje się relacje z ludźmi, bo przy okazji również można porozmawiać jeszcze o innych nie zawsze istotnych rzeczach.

- *„Najlepszym źródłem informacji jest bezpośrednio przekazanie przez innych, telefon od innych czy to od sołtysa”*

- „Facebook, telefon i kontakt bezpośredni”
- „Plakaty też są rozwieszane. (...) Jest gabłota wiejska, plakaty umieszczane na świetlicy.
- „Przede wszystkim kontakt bezpośredni. Trzeba zadzwonić zaprosić i powiedzieć co będzie”.

W zakresie oceny wzajemnych stosunków mieszkańców względem siebie, czy łatwo, czy też trudno uzyskać pomoc, czy wśród mieszkańców istnieją jakieś istotne podziały lub konflikty odpowiedziano, że nie jest najgorzej, jest dobrze mogłoby być lepiej: „Nie ma tu większych konfliktów. Dochodzimy do porozumienia, sołtys pełni rolę mediatora”.

Osoby wypowiadające się wskazywały, iż one nie miały nigdy problemu z uzyskaniem pomocy, gdy np. organizowały coś, wystarczył telefon, rozmowa.

Wskazywano, iż znacząca większość ludzi zna się z imienia i nazwiska, jedynie ich kontakt może być rzadszy.

Na pytanie jak wygląda przestrzeń publiczna we wsi, miejsca ogólnodostępne dla mieszkańców takie jak parki, place zabaw, skwery itp. oraz ich stan, bardzo podkreślano spełnione potrzeby jakie udało się zrealizować i uzyskać - dobrej jakości infrastrukturę dostępną dla wszystkich mieszkańców.

Wymieniono nowo wybudowaną przestrzeń z wiatą, grill, którą przy wsparciu mieszkańców udało się jeszcze uatrakcyjnić. Dla najmłodszych plac zabaw oraz dla aktywnych boisko sportowe.

Tu jednak odwoływano się do posiadanej infrastruktury przy jednoczesnym braku drużyny piłkarskiej, która mogłaby w pełni wykorzystywać potencjał tego miejsca oraz aktywność mieszkańców.

- „Jest ta infrastruktura. Jedyny minus to, że nie mają już lokalnej drużyny piłkarskiej jak kiedyś, gdyż wcześniej odbywało się też dużo imprez plenerowych. Nie ma już potencjału ludzkiego, dużo młodych ludzi wyjechało. (...) „Jest coraz mniejsze zainteresowanie tą aktywnością sportową, młodzi wyjeżdżają, ci lepsi zawodnicy do innych drużyn, a przeciętniaków trudno namówić albo ich nie ma”
- „Jest boisko orlika, tam są ławeczki zrobione i z projektu będzie ogród, który teraz z projektu będzie ukwiecony. Niestety na ostatnie otwarcie przestrzeni przyszły tylko stałe osoby, najbardziej aktywni seniorzy. Teren ma swoje zadaszenie i miejsce na grilla, plac zabaw”.

W dalszej części wywiadu uczestnicy wypowiadali się szerzej na temat aktywności mieszkańców. Na początku rozmowa skupiona była wokół zaangażowania mieszkańców w życie lokalnej społeczności. Przedstawiciele społeczności zostali zapytani o miejsca, gdzie mieszkańcy spotykają się w wolnym czasie? Kto tam przychodzi oraz jakie są szczególnie

wydarzenia, które skupiają większość mieszkańców? Kto je organizuje? Czy to są osoby w różnym wieku?

Jest wiele organizowanych przez lokalnych działaczy wydarzeń, w których uczestniczą mieszkańcy. Głównymi punktami działań jest plac przy OSP, przedszkole czy wspomniany nowy teren przy „Orliku”.

Corocznie odbywa się zabawa choinkowa, dzień kobiet KGW, majówka, dzień dziecka, dożynki.

Wiele eventów organizowanych jest przez prężną grupę seniorów.

Ponadto wskazano na liczne wydarzenia organizowane w ramach KGW przy wsparciu Pani Ewy, która tworzy projekty polegające na dofinansowaniu takich inicjatyw.

Zwrócono również uwagę na mocno angażujące się przedszkole i rodziców, którzy chętnie pomagają przy organizowanych wydarzeniach dla dzieci. Ponadto OSP wspiera wspomniane wydarzenia.

Głównymi grupami osób, które aktywnie uczestniczą, są najczęściej stali aktywni mieszkańcy, seniorzy, rodzice z dziećmi, ale również przyjeżdżają ludzie z okolic, Barlinka przy okazji większych wydarzeń.

Na pytanie czy w opinii uczestników badania, osób, które aktywnie wspierają działania we wsi, mieszkańcy chcą coś zrobić dla innych, dla swojej wsi/gminy. Każda z osób, wskazywała na potrzebę motywowania ich, osobę lidera, która zachęci do aktywności.

- *„Jak się dobrze zachęci, skrzyknie. Trzeba lidera. Poniekąd jest sołtys, jest też Pani Ewa Stolarska który ma dobry kontakt z seniorami, też przedszkole się włącza do tych aktywności i Panie je prowadzące oraz straż”*
- *Trzeba wszystkich pilnować i skrzyknąć. Każdy jest zaganiany, ma swoje sprawy. Ale jak jest ten ktoś kto „da tą iskiarkę” to jest wola i chęci.*
- *„Musi być taki lider, który to wszystko nakręca. Wszystko robi załatwia”*
- *Gdy odbywają się lokalnie wydarzenia to mieszkańcy przychodzą, lecz wolą przyjść na gotowe, bez konieczności robienia czegoś samemu.*

Po raz kolejny zwrócono uwagę, iż w dużym zakresie angażują się osoby starsze lub w średnim wieku, rzadziej młodsze. Ponadto w większym stopniu osoby, które mieszkają tu od zawsze, niż osoby napływowe:

- *„Na wsi są aktywni seniorzy, nie młodzież”*
- *„Reszta mieszkańców przygląda się, przychodzi na wydarzenia, lecz nie angażują się sami szczególnie osobiście”.*

W wypowiedziach podkreślano było przy poruszanych tematach, iż jest grupa stałych osób, seniorów, którzy działają, organizują różne przedsięwzięcia, przy czym jak podkreślano kilkakrotnie potrzebny jest zawsze lider, który ich zmotywuje, wskaże kierunek co mają robić, zaangażują.

Przy pytaniu co mogłoby zwiększyć poziom zaangażowania wymieniono m.in. warsztaty organizowane przy okazji projektu Idee oraz cały czas działania, które wskazuje osoba lidera w postaci stałego stymulowania i zachęcania do działania.

- *„Może coś jak warsztaty tego przedsięwzięcia, to jest potrzebne, to integruje. One uświadamiają mieszkańców”*
- *„Trzeba z nimi cały czas pracować i ich angażować, wtedy będą działać. Trzeba im dać coś o siebie”*

Jako przykład zaangażowania z ostatniego roku wymieniono m.in. Jesienne targi organizowane przez Panią Ewę Stolarczyk, która również wskazała na takie inicjatywy jak: Sąsiadki za miedzy czy Seniorzy z za miedzy.

W ramach pytań poproszono o wyrażenie opinii czy mieszkańcy są zainteresowani sprawami Waszej miejscowości/gminy? Czy chcą współdecydować o tym jak wygląda ich miejsce zamieszkania/ W jaki sposób się to przejawia? Jako formę zainteresowania sprawami Wsi wskazano udział w zebraniach miejskich. Niestety frekwencja jest niska, ludzie nie zawsze mają czas by w nich uczestniczyć. Dodano, iż jest tzw. trzon, który przychodzi, zawsze coś pomoże, coś dopowie, podsunie jakiś pomysł. Dzielenie środków sołeckich, ustalanie imprez i inwestycji. Wielokrotnie było podkreślane, że sołtys życzyłby sobie, żeby tych mieszkańców na tych zebraniach było więcej.

Rozmowa o współdecydowaniu i zaangażowaniu po raz kolejny prowadziła do wniosków uczestników o upływającym czasie i starzejącym się społeczeństwie, które się dziś angażuje, a gdy go zabraknie może być trudno z jego przejawem. Podawano przykład czasów, kiedy to była jeszcze we wsi szkoła i więcej młodych ludzi:

- *„dopóki była szkoła, to młodzież się trzymała wioski. Później nam zlikwidowali szkołę, tak jak w czterech innych i te mniejsze miejscowości zaczęły tak wypadać. To coraz bardziej się starzeją. Nasza była największa z tych wszystkich i tym ten proces się po prostu wydłużył, ale już jest coraz gorzej”*
- *„W przypadku młodych, którzy pozostali trudno jest o zaangażowanie w działania na rzecz wsi, raczej skupiona jest ona na angażowaniu na komputerze. Zdarzają się i tacy, którzy zgłaszają się jako ochotnicy do straży, lecz gdy muszą uczestniczyć w kursie i być na nim systematycznie to wtedy już z tym nieco trudniej, a potem to już poświęcenie”.*

W przypadku pytania na temat podejmowanej „walki o swoje” przez mieszkańców, czy tego typu sytuacje mają miejsce jeden z wypowiedzających określił, że ciężko powiedzieć, są rzadkie zrywy takie by zadbać o swoje otoczenie, ale jest ich niewiele, mogłoby być więcej.

Co sprawia, że mieszkańcy chcą/nie chcą się angażować w działania na rzecz wsi /gminy? Kto w opinii uczestników wywiadu jest szczególnie aktywny w działania na rzecz wsi/gminy? Czy to są jakieś konkretne grupy/organizacje i środowiska? Wymienione zostały podmioty i osoby, które już we wcześniejszych wypowiedziach były wskazywane i

podkreślana była ich aktywność m.in. Sołtys, Pani Ewa Stolarska, środowisko straży, przedszkole, aktywni seniorzy. Należy jednak nadmienić, iż zwrócono uwagę na podzieloną opinię mieszkańców w zakresie aktywności i zaangażowania sołtysa.

Zapytano również badanych o współpracę z różnymi środowiskami na rzecz wsi/gminy czy też współpracę międzysektorową w gminie. Jedna z osób wskazała, że współpracuje bardzo aktywnie z innymi pobliskimi jak i dalszymi gminami, podobnie druga z osób badanych odwołała się do wspólnych akcji i działań. Sołtys podkreślił, iż zadania gminny jak m.in. kanalizacja, hydrofornia, drogi zostały zrealizowane. W ramach planów, które mają być realizowane w niedalekiej perspektywie wymieniono budowę chodników, której celem jest zwiększenie bezpieczeństwa mieszkańców jak i ma wpływać na aspekty wizerunkowe wsi. Ponadto próbowano podejmować działania mające na celu wprowadzenia ograniczenia prędkości, gdyż droga jest przelotowa i jest duży ruch, jednak nie mogą zrobić z tym nic, gdyż miejscowość ma tylko 1 km drogi i jest to jeden z głównych kontrargumentów dla realizacji tej inicjatywy.

W ostatniej części wywiadu poruszone zostały tematy związane z oceną siły lokalnej władzy i solidarnością sąsiedzką. Czy w codziennych sprawach, takich jak np. pomoc sąsiedzka mieszkaniac/nka może liczyć na bezinteresowne wsparcie. Jedna z wypowiadających się osób wskazała, iż bardziej jest to odczuwalne w tej starszej części i oni są bardziej zżyci i sobie pomagają. Pozostali uczestnicy wywiadu również wskazywali, iż gdy jest taka potrzeba ludzie mogą na siebie liczyć.

- „*Myszę, że jest dobrze. Współpraca między sąsiadami jest*”
- „*Ludzie raczej sobie ufają*”

Zapytano również czy miały miejsce działania, które miały na celu zmianę decyzji podjętych przez władze lokalne? Jakie były tego skutki. Wskazano na jedną bardzo angażującą inicjatywę, która oburzyła wszystkich mieszkańców dotycząca zamknięcia szkoły. Przejawiała się to dużym zaangażowaniem mieszkańców i głośnym sprzeciwem, jednak ze względu, iż uzasadnieniem była spadająca liczba uczniów uczących się wtedy, trudno było proces ten zatrzymać.

W ramach podsumowania zapytano czego najbardziej w ich opinii może brakować mieszkańcom. Jedna z badanych osób wskazała, iż prężna aktywność i dobra współpraca z gminą sprawiła, że mieszkańcy mają bardzo dużo i trudno wskazać coś czego dotkliwie brakuje. Inna z uczestniczek wywiadu określiła, iż „Niby to wszystko jest, ale czegoś brakuje i odniosła się do przestrzeni, gdzie mogły się odbywać duże imprezy, z podłączeniem do prądu. „Niby jest boisko, ale tam teren jest nie uporządkowany i też drużyny nie ma, więc jest rzadko użytkowane”.

3.2 Różańsko

Badanie miało charakter pogłębionego wywiadu indywidualnego oraz diady tj. wywiadu z udziałem dwóch osób. Wśród uczestników badania była: sołtysowa, przedstawicielka działającej aktywnie organizacji KGW, przewodniczący organizacji Chłopów Wiejskich pełniący również funkcję komendanta OSP.

Badani zostali poinformowani o celu badania, a następnie poproszeni o wyrażenie swojej opinii w zakresie różnych obszarów związanych z ich wsią.

Na początku zapytani zostali od jak dawna są jej mieszkańcami. Osoby uczestniczące w badaniu mają różny staż zamieszkiwania Różańska od bycia mieszkańcem od urodzenia, przez staż 34 letni po 8 lat, co pozwoliło na dokonanie oceny z różnej perspektywy.

Na początek badani zostali poproszeni o wskazanie co według nich wyróżnia ich wieś na tle innych oraz jakie atuty i wady tego miejsca mogliby podać, od czego one również zależą.

Każda z osób wskazywała, że są widoczne liczne plusy wśród nich położenie, szkoła będąca na miejscu, ale również aktywność, która łączy prężnie działające we wsi organizacje.

- *„Tak jest plus dalej od głównej drogi i wokół las”*
- *„Taka miejscowość mniejsza, gdzie ludzie dobrze się znają, to nie blokowisko”*
- *„Na miejscu jest szkoła i to jest duży plus. Ponadto teraz wspólnie prężnie działają organizacje KGW, Chłopów Wiejskich oraz straż. Praktycznie jesteśmy wszędzie, wszystko się pomieszało. Zaczęło się fajnie dziać”*

To co szczególnie zostało podkreślone jako wady to brak dużej wiejskiej świetlicy, w której można byłoby robić spotkania, wydarzenia jak i zebrania.

- *„Duża świetlica by się przydała, konkretna” (..) „No szkoda, bo teraz by się przydało zebrania wiejskie czy coś to nie mamy gdzie zrobić. Mamy bibliotekę i w bibliotece tam mało miejsca, to też mało ludzi przychodzi, bo nie ma jak”.*

Prowadząca zadała pytanie czy w opinii rozmówców ludzie są przywiązani do swojego miejsca zamieszkania czy też widać konflikty i podziały między ludźmi.

Stwierdzono, że tego nie da się uniknąć. *„Rodzina sąsiada wyjedzie, ale sąsiad pozostaje i tego nie unikniemy. Jaki sąsiad by nie był to trzeba akceptować”.*

Prowadząca dopytała, jak według uczestników wywiadu, mieszkańcy oceniają swoją gminę, czy mają swoje atuty by więcej ludzi przyjeżdżało, zamieszkało?

Wskazano, iż z zamieszkaniem jest problem, gdyż nie ma planu zagospodarowania przestrzennego – *„to jest nasz mankament”* Natomiast jeżeli chodzi o działki to jedynie szansa jest w odrobnieniu terenu przy barze bądź na wjeździe do miejscowości.

W przypadku możliwości zamieszkania tu nowych mieszkańców, jest trudno „jeśli ktoś sprzeda mieszkanie w blokach to ktoś tam wtedy napływa, zgłaszane to było do gminy - na razie jest cisza”.

Następnie dopytano o źródło informacji, skąd można się dowiedzieć o sprawach istotnych dla wsi, o sprawach lokalnych?

Wskazano Internet, z naciskiem na media społecznościowe i kanał na Facebook, który prężnie działa, jak również komunikacja poprzez społeczność lokalną, rodziny, znajomych. Jedna z Pań dodała, iż wywieszają również informacje na tablicach ogłoszeń, podkreślając jednak, że mimo to najbardziej działa poczta pantoflowa w zakresie kontaktu bezpośredniego.

- „wszystko na Facebooku się dzieje albo pocztą pantoflową”

Następnie badani zostali zapytani czy w Róžańsku jest przestrzeń publiczna, gdzie ludzie mogą się spotykać. Obie Panie od razu wskazały, że jest to „boisko”, na którym z „grantów sołeckich zrobiliśmy wiatę, są ławostoly - zrobione przez chłopaków z OSP”. Również komendant straży podkreślił te same ważne miejsca. Obie Panie wskazały również, że „Tam jest też siłownia sfinansowana z budżetu obywatelskiego”.

Pojawiło się stwierdzenie „ewentualnie świetlica” - podkreślając, że „to jest nasza kula u nogi, mamy ją małą, nadaje się do remontu i staramy się o nową (..) jesteśmy na dobrej drodze”.

Ponadto podano bibliotekę, gdzie spotykają się dzieci, która również pełni funkcję świetlicy środowiskowej.

Wskazana została również remiza strażacka, przy czym wykorzystywana jest głównie przez urzędujących tam strażaków, ale jest użyczana Kołu Gospodyń Wiejskich „Ewentualnie takim miejsce też jest remiza, ale tutaj bardziej strażacy lub my urzędujemy na zasadzie robienia tam pierogów”.

Podkreślono, że niestety nie mają własnej swojej sali, w której mogliby się spotykać, prowadzić zajęcia, organizować wydarzenia.

Uczestniczki zostały dopytane czy uważają, że takie miejsce, przestrzeń mogłaby mieć wpływ na zaangażowanie mieszkańców, czy według nich mieszkańcy chętnie by tam przychodzili i się angażowali?

Jedna z rozmówczyń odpowiada krótko „że nie”. Druga, że „ciężko określić” i dodając, „że dla nas to może byłoby lepiej, w odniesieniu dla koła i aktywnych ludzi, ale jest to ciężki orzech, jednak ludzie zamknęli się w domach”.

„To też widać, gdy organizujemy zabawę, czy jest jakaś zabawa w Róžańsku, to mieszkańcy mogliby pójść, a jest to w gruncie rzeczy 5 par z Róžańska, a tak sami obcy”. Druga z osób dodaje, że kiedyś chodzili więcej. „Mam również takie odczucie, że pandemia wiele zmieniła, ale również konflikty wewnętrzne”. Ponadto dodano, że ludzie zrobili się

wygodni, ale to też pieniądze „ceny poszły do góry” - co obie rozmówczynie potwierdzają. „Teraz nie chodzą na te zabawy, ale kiedyś chodzili”.

Odwołano się również do faktu, że kiedyś nie było kina, teatru, gdzieś wyjechać - to wtedy ludzie wychodzili. A teraz „pojadą gdzieś, na przykład do większego miasta. Szukają atrakcji bardziej na zewnątrz niż tutaj na miejscu”.

W momencie, gdy prowadząca zapytała czy ludzie się bardziej integrują czy są bardziej anonimowi wskazano, iż:

„To jest ciężka wioska” „ludzie są zamknięci i muszą ileś tam lat pracować by oni się otworzyli” „to jest taka mieszanina”

Odwołano się również w wypowiedzi do historii wsi i jej położenia, która miała wpływ na aktywność, jaka została tu podjęta oraz na aktywność mieszkańców: „Ta wioska była niechciana”, myśmy byli na pograniczu dwóch województw, uprzedni burmistrz miał swoje osoby i nic się nie działo, i tak „chłopy wiejskie” się otworzyli pierwsi za namową Andrzeja Lewandowskiego”.

Druga rozmówczynie również uważała, że; „ludzie nie są zintegrowani u nas. Tak naprawdę trzeba osobiście pójść zapytać, czy coś zrobią, o coś poprosić by zrobili”.

„Fajnie jest przyjść zobaczyć, że coś się dzieje / posiedzieć. Natomiast żeby się zaangażować to już niekoniecznie”.

Zdanie to było również potwierdzone rozmową z trzecią z osób.

Poruszona kwestia nawiązała do kolejnej części wywiadu związanej z zaangażowaniem i współpracą ludzi, stąd też zadano pytania kontynuujące poruszony temat począwszy od kwestii miejsca, gdzie mieszkańcy spotykają się w wolnym czasie? Kto tam przychodzi oraz jakie są szczególne wydarzenia, które skupiają większość mieszkańców. Kto je organizuje? Kto na nie przychodzi? Czy to są osoby w różnym wieku?

Własnej, stałej siedziby, jak już wcześniej wskazano, Koło nie ma, korzystają z przestrzeni remizy i boiska, na którym organizowanych jest najwięcej eventów.

Wydarzenia, które są stałe, organizowane regularnie: rajd rowerowy dla mieszkańców, piknik rodzinny w sierpniu tak by mogli przyjść wziąć udział w konkurencjach.

Odwołując się do tego wydarzenia podsumowano, że mieszkańcy przychodzą, bo jednak jest to takie trochę oderwanie się, od codzienności, coś ciekawego, na którym też są animatorzy dla dzieci. Następnie wskazano Dzień dziecka, Mikołajki, grę terenową, która też się przyjęła i w której mieszkańcy chętnie uczestniczą. Istotnym wydarzeniem dla wsi jest Turniej Kół Gospodyń Wiejskich, który przyciąga uwagę i jest już dość znany w województwie.

Jak obie Panie stwierdziły „trochę się dzieje, ale to też zależy jak finansowo będziemy wychodzić”. Osoby dopytane o źródło środków na wydarzenia jedna z Pań wskazała, że właśnie dzięki sołtysowej i pisany przez nią projektom oraz dzięki Panu Maćkowi Patynowskiemu i jego zaangażowaniu. Ze środków na Koło Gospodyń Wiejskich udało się

je wyposażać w to co niezbędne. Mają więc sprzęt, lecz wskazują na problem braku ludzi do obsługi.

Rozmówcy zostali dopytani co według nich mogłoby wpłynąć na większe zaangażowanie ludzi. Niestety ze smutkiem stwierdzono. *„Ludzie są wygodni i jak nie ma nic do wygrania to za darmo nie przyjdą”*. Druga z osób dodała, że niestety wszystko trzeba zrobić za ludzi, *„wszystko trzeba samemu zrobić na przykład grę później zabawę i „wszystko podać” (...)* *„Później ludzie po wydarzeniu mówią pozytywnie, że fajnie, że to było i jeszcze była zabawa”*.

Wszyscy uczestnicy wywiadu podkreślali, że aktywnych ludzi, którzy coś robią i uczestniczą jest zdecydowanie mniej, więcej jest tych którzy przychodzą popatrzeć.

Prowadząca dopytała również czy na wydarzenia przychodzą ludzie w różnym wieku? Stwierdzono, że przychodzą od najmłodszych do najstarszych, a na pytanie o zaangażowanie młodszych odpowiedziano, że niestety: *„Nie angażują się, młodzież to jest tak trudna grupa - napisać jakiś projekt, żeby oni chcieli. Ten pójdzie w gry komputerowe a ten w rolki. I ciężko jest to połączyć”*. Podany został przykład, gdzie organizowane było wydarzenie dla tej grupy i frekwencja była znikoma. *„Robiliśmy bieg z przeszkodami i w grupie chłopaków startowało 2 chłopaków i 3 dziewczyny”* *„Młodzi nie chcą, to ich nie pociąga”*.

Zwrócono również uwagę, że na organizowane wydarzenia przyjeżdżają ludzie z okolic. Na pytanie co jest powodem, podano, że dobrze się mówi o organizowanych wydarzeniach i to przyciąga ich uwagę i zachęca do przyjazdu.

„Jeżeli jest głośno o jakimś wydarzeniu/inicjatywach (że coś się dzieje) to przyciąga innych. Jak byłam w sklepie to pytali mnie - co wy tam w Różańsku robicie. Mówią, że w Myśliborzu nie było takiej imprezy, turnieju jak u was”.

Ponadto zwrócono uwagę, że młodzieży jest niewiele, stąd też jest trudniej ich skłonić do zaangażowania czy to do młodzieżówki, czy do większych wydarzeń. Dzieci do szkoły w dużej mierze dojeżdżają z okolicznych wsi.

„Na razie właśnie nie mamy młodzieżówki, mieliśmy kiedyś młodzieżówkę, ale to taki rocznik wyskoczył akurat potem już i przepaść, bo tych dzieci akurat nie ma tak jak kiedyś. To było dużo, a teraz nawet w szkole to tak samo”.

Argumentowano również faktem, że dzieci kończą szkołę, a następnie duża grupa wyjeżdża ze wsi do miasta i tam już zostaje. Przyjeżdżają już tylko w odwiedziny do rodziców.

Ponadto sama szkoła, rodzice mają wpływ na zaangażowanie i budowanie u młodzieży chęci działania. Może gdyby działa się tam więcej, mogłoby to mieć przełożenie na zachowania młodych.

W zakresie konfliktów i pomocy sąsiedzkiej dodano, że oczywiście wszystko zależy od relacji jakie panują między ludźmi.

„wiadomo, tam gdzie są jakieś konflikty, to pewnie trudniej o pomoc, ale jak przyjdzie jakaś potrzeba, to podejrzewam, że pomagają”.

Na pytanie na ile mieszkańcy potrafią „walczyć o swoje” w opinii uczestników wywiadu z ich perspektywy Pani sołtys wskazała na walki, która ona sama musi realizować *„Raczej walki sołtysa i niekiedy niepełne zrozumienie wszystkich mieszkańców”*.

Druga z badanych osób, stwierdziła, że nie było takiej konieczności, ale gdyby była, ludzie by się zaangażowali.

Na pytanie o ocenę współpracy z lokalną władzą, współpracę międzysektorową w gminie Pani sołtys osobiście nie widzi problemu, ale uważa, że to wynika też z tego, że gmina, wieś jest chwalona. *„Jest promocja gminy, dzięki temu że robimy dużo na tle województwa” (...)* Jeżeli chodzi o powiat, to zależy jaka sprawa do jakiego wydziału. Jeżeli chodzi o województwo - to, jeśli chodzi o naszą imprezę współfinansują, chociaż 3 lata temu chcieli przenieść naszą imprezę do Przelewic”.

Również te argumenty potwierdziły pozostałe osoby biorące udział w wywiadzie i wskazały, że, jest pozytywny odbiór od władzy lokalnej.

- *„No, ja myślę, że wysoko, bo naprawdę my tutaj jak działamy, to naprawdę tak i tu. Cały czas burmistrz nas tutaj docenia”*.

Bardzo mocno podkreślono wartość tworzenia Kół Gospodyń Wiejskich i możliwości jakie one dają dla danej wsi.

- *„Kół Gospodyń Wiejskich to dobra grupa docelowa, stwarzająca różne możliwości, i elastyczność: to mogą być wyjazdy, warsztaty rękodzielnicze, konkursy itp. Można dopasować swoje pasje”*.

Wydarzenia jakie Różańsko zainicjowało, dały bardzo dobry PR i zbudowały dobry wizerunek. Ludzie chętnie przyjeżdżają, bawią się, rywalizują i się integrują.

„My na naszej imprezie idziemy w rywalizację zdrową oraz integracją. Zjeżdżają się KGW z całego województwa i w tym wypadku idziemy na rekord. Poprzednio było 28 KGW a teraz dobijamy do 40 KGW i to między innymi dzięki Maciejowi, gdyż dotarł też do innych kół i pozyskał też środki”

Ponadto dzięki dobremu odzewowi o działalności KGW w gminie, zainteresowanie ich tworzeniem wzrasta. Jako przykład podano 3 kolejne, które powstały w ciągu ostatniego czasu.

Dużą wartością są ludzie i ich zaangażowanie, gdyby było ich więcej, jak stwierdzono, pewnie można byłoby zrobić jeszcze więcej i łatwiej. Podkreśla się fakt, że ludzie nie wiedzą, ile czasu i pracy zajmuje organizacja wszystkich wydarzeń od kuchni.

Na koniec badani zostali zapytani Czy we wsi są osoby, które w ich opinii są uważane za autorytet w sprawach lokalnych?

Zwrócono uwagę, że duże znaczenie dla ludzi ma też to jak długo ktoś tu mieszka, na ile jest swój. Są osoby o których dobrze się mówi jak Pan Maciej Patynowski, którego każdy zna i ludzie widzą jego zaangażowanie. Mimo że Pani Sołtys prężnie działa, ona sama uważa, że nie jest autorytetem, a w większym stopniu Pani Marysia, która mieszka tu już od ponad 30

lat. Ludzie bardzo mocno opierają swoją opinie na zaufaniu, które wypracowuje się z biegiem lat.

3.3 Chłopowo

Badanie miało charakter pogłębionego wywiadu indywidualnego oraz diady, tj. wywiadu z udziałem dwóch osób. Wśród uczestników badania był sołtys oraz przedstawiciele działającej aktywnie organizacji KGW (członek oraz przewodnicząca).

Badani zostali poinformowani o celu badania, a następnie poproszeni o wyrażenie swojej opinii w zakresie różnych obszarów związanych z ich wsią.

Na początku rozmówcy zapytani zostali **od jak dawna są jej mieszkańcami**. Wszyscy badani wskazywali, że mieszkają w tej miejscowości już od wielu lat. Przedstawiciele KGW od ponad 30 lat, zaś sołtys od ponad 20 lat, w tym pełni rolę sołtysa od około 5 lat. Wskazano, że większość mieszkańców to osoby, które zamieszkują również ten teren od urodzenia lub podobnie jak osoby się wypowiadające przyjechały tu wiele lat temu, najczęściej za obecnym/ą mężem/żoną.

- *„Mieszkam tu już od ponad 33 lat, Ja mieszkam od 34. Tu jest dużo ludzi, którzy mieszkają tu od urodzenia, np. mój mąż”. Osoby te często mieszkały w miejscowościach pobliskich i przenieśli się tu po zawarciu związku małżeńskiego”.*

Następnie badani zostali zapytani **co według nich wyróżnia ich wieś na tle innych oraz jakie atuty i wady tego miejsca mogliby wskazać i od czego one zależą**.

Wskazano, że trudno się porównać do innych wsi. Uważają, że ich potencjał jest na podobnym poziomie. Patrzą na swoją wieś przez pryzmat atutów nie wad. Podkreślano wielokrotnie w wypowiedzi atuty okolicy - cisza i spokój oraz widoki krajobrazowe.

- *„To co mogę powiedzieć po czasie: to ja tu jadę, bo tu jest cisza, spokój.”*
- *„Ta cisza i spokój tutaj”*
- *„My z mężem jedziemy z miasta i się cieszymy, że wracamy tu do siebie, gdzie jest cisza i spokój.”*
- *„Dookoła lasy, grzyby”*
- *„To wszystko my możemy powiedzieć po czasie. Kiedy ta wioska nie cieszyła się dobrą opinią.” (...) Tu jest taka typowa wioska popegeerowska, chociaż tu zawsze spokojniej, bo tych zakładów było mniej, zawsze cisza i spokój”.*
- *„Urzekły mnie te lipy, kiedy tu przyjechałam”.*

Ponadto zwrócono uwagę na zabudowę i infrastrukturę:

- *„Niespotykana stara zabudowa. Jedyna taka chyba z 29 sołectw, jedyna taka wioska, gdzie tak wygląda ładnie. Ma stare budynki, wzdłuż brukowanej drogi,*

która jest ulicą z lipami. Bardzo ładnie również wygląda kościółek w zabudowie ryglowej, też rzadko spotykanej już teraz”.

Wśród miejsc ważnych dla lokalnej społeczności wskazano na kościół oraz świetlicę. Zdaniem osób uczestniczących w wywiadzie nie wszyscy mieszkańcy są przywiązani do swojego miejsca zamieszkania. W większym stopniu ci starsi, którzy mieszkali tu od zawsze i pamiętają wcześniejsze czasy, gdy ludzie się bardziej integrowali, wspólnie spędzali chwile. Ponadto podkreślano, iż dużo osób pracuje poza miejscem zamieszkania i to mocno warunkuje relacje jak i czas, który mogą przeznaczyć na aktywności na rzecz wsi.

- *„Teraz to ludzie tak nie wychodzą z domu, kiedyś my zawsze wychodziliśmy sobie na ławeczki, siedzieliśmy długo” (...) Co się zmieniło - to ten pęd, ciągła gonitwa za pracą. Ci starsi to może jeszcze by mieli czas wyjść, ale ci trochę młodszy to jednak porozjeżdżali się. Miejsca są zamieszkałe, ale ludzie pracują poza miejscowością, zagranicą. Kiedyś więcej tych kobiet pracowało na miejscu albo tu wychowywało dzieci. Teraz każdy musi gdzieś jechać”.*

Zwrócono również uwagę, iż inaczej integrują się osoby, które zamieszkują w swoich domkach, i te które mieszkają w części wsi, gdzie są bloki.

Brak przywiązania do miejsca zamieszkania prowadzi również do wyjazdów, zwłaszcza młodych ludzi za pracą poza wieś i często przeniesienie się do innej miejscowości.

Na pytanie o główne źródło, z którego dowiadują się na temat spraw lokalnych wskazywano, że w zakresie spraw dotyczących wszystkich mieszkańców najczęściej dowiadują się ze strony internetowej wsi oraz dodatkowo z niedawno utworzonego profilu na facebooku przez Koło Gospodyń Wiejskich. W sprawach spotkań, wydarzeń czy tematów wymagających szybkich działań najlepiej działa kontakt telefoniczny, gdzie każdy przekazuje sobie szybko informacje.

Koło Gospodyń Wiejskich posiada stałe terminy spotkań, o których ludzie wiedzą i też zawsze mogą przyjść niezależnie czy są członkami czy nie. Jest również przy świetlicy tablica z informacjami.

W zakresie wzajemnych relacji sąsiedzkich stosunki te oceniane są jako dobre z podkreśleniem nadal stałego „docierania się” ludzi:

- *„Wszyscy musieliśmy się dotrzeć i nadal się docieramy. Nauczyliśmy się ze sobą rozmawiać, niby się znamy, ale tak naprawdę się nie znamy. Dopiero, kiedy coś musimy razem zorganizować, coś zrobić, gdzieś pojechać wtedy się poznajemy coraz lepiej”.*

Główne podziały czy też konflikty dotyczą m.in. kwestii nieruchomości, przebiegu działek, które nie były jasno kiedyś określone i czasem ludzie sprzecniają się o swoje granice pomiędzy domami.

Konflikty określane są jako „takie jak wszędzie”. Można jednak zauważyć, że występują tu problemy związane z podziałem działek, które wywołują dodatkowe konflikty. Stosunek

do władz lokalnych też jest silniej zarysowanych i spolaryzowany niż w innych miejscowościach.

Znacząca większość ludzi raczej się zna, niezależnie w której części się mieszka. Anonimowość i izolowanie się jest niewielkie. W większym stopniu można jedynie było wskazać na to w okresie pandemii, co też według jednej z badanych wpłynęło częściowo na poziom izolacji i interakcji pomiędzy ludźmi. Zdanie to jednak było podzielone. Druga z osób, jednak w większym stopniu upatrywała ten stan w dużej grupie osób pracujących poza wsią. Podkreślono, że ludziom trochę brakuje wzajemnej integracji, ale też, że po sąsiedzku zdarza się spędzać razem czas, wypić wspólnie kawę.

Na pytanie o wygląd przestrzeni publicznej we wsi, miejsca ogólnodostępne dla mieszkańców takie jak parki, place zabaw, skwery itp. potwierdzono, że są takie. Mieszkańcy posiadają swoją przestrzeń, gdzie mogą się spotykać, mają świetlicę wiejską, gminną, z której każdy może skorzystać i też za niewielką opłatą przygotować własną imprezę, np. rodzinną. KGW dostało zgodę na nieodpłatne korzystanie z przestrzeni i tam aktywnie realizuje swoje zadania. Obecnie jest w planach zrobienie punktu widokowego ze starego budynku. Jest na to już wykonany projekt. Zwrócono również uwagę na niewykorzystany potencjał tkwiący w parku, do którego mieszkańcy nie mają dojścia. Jak wskazano: *"bardzo ładny, dwupoziomowy, lecz zupełnie zapomniany, zaniedbany"*. Brak dostępu wynika, że sprzedaży ziemi przez agencje nieruchomości, przez które można było się do niego dostać. Teraz by do niego dojść trzeba przejść przez czyjś teren lub od strony ulicy.

Również wieś jest w trakcie wykonywania placu zabaw. Miejsce jest ogrodzone, pierwsze zabawki będą ustawiane w niedługim czasie. Na tym terenie będzie również postawiona dodatkowa wiata.

Na pytanie czy mieszkańcy dbają o użytkowaną przestrzeń wspólną? Jeśli tak to czym się to przejawia, jeśli nie, to dlaczego? określono, że to zależy, np. podczas akcji sprzątania świata czasem przyjdzie więcej osób, czasem mniej. Wskazano, że udało się stworzyć z funduszu sołeckiego część etatu osobie na pielęgnację terenów zielonych. Stąd też jest osoba wyznaczona do koszenia terenów zielonych i dbania o ich wygląd. Ogólnie teren jest zadbane, brak widocznych dewastacji. O świetlicę zaś dba Koło Gospodyń Wiejskich.

Na pytanie czy są jakieś szczególne wydarzenia, które skupiają większość mieszkańców? Kto je organizuje? Kto na nie przychodzi? Czy to są osoby w różnym wieku?

Jako główne wydarzenie wskazano spotkanie świąteczne, które organizuje Koło Gospodyń Wiejskich, które również było organizatorem ostatecznych czy realizowanego wspólnego gotowania, podczas których Panie lepia pierogi i pieką ciasta. Dzięki tej inicjatywie mogą pozyskać środki na swoją działalność m.in. wyjazdy integracyjne czy wyjazdy na jarmarki klasztorne. Podczas rozmowy, wskazując na przygotowywane produkty, moderatorzy zapytali czy produkty te są traktowane jako produkt regionalny. Stwierdzono, że jeszcze o tym tak bardzo nie myślano, ale pomysł wydał się ciekawy i godny rozważenia „Jeszcze do

tego nie doszliśmy, ale kto wie". Dodatkowo organizowane było: wspólne przygotowywanie dekoracji oraz palm wielkanocnych, z których datki były przeznaczone na odbudowę kościoła. Jak stwierdzono dzięki takiej formie, ludzie w większym stopniu byli skłonni przekazać swój drobny wkład finansowy. Ponadto prowadzone były szkolenia przez osoby z zewnątrz dotyczące przygotowywania dekoracji, albumów jak i szkolenia związane z ciekawymi przepisami kucharskimi.

Organizatorzy wskazywali, że są bardzo dumni ze wszystkich swoich inicjatyw, wycieczek, gdyż dużo osób nie wyjeżdżało wcześniej, a dzięki temu mogły coś zobaczyć. Dodatkowo podkreślano, iż uczestnicy wykazywali się dużym koleżeństwem i wyjazd miał w bardzo przyjemnej atmosferze. Jak podkreślała również przewodnicząca KGW ze wzruszeniem, że jest również dumna z ludzi, którzy tak aktywnie działają. Ponadto wspomniana świetlica jest wykorzystywana do organizowanych zebrań, na które dość licznie przychodzą mieszkańcy.

Badani zostali dopytani, czy w ich opinii mieszkańcy chcą coś zrobić dla innych czy też dla swojej wsi/gminy?

Najbardziej angażują się w tą działalność starsi mieszkańcy, nawet i tacy mający po 70-80 lat. *„One nie mają może za dużo sił, ale przychodzą, przekazują przepisy i wspólnie z nimi robione są ciasta. Z młodymi najtrudniej z tym czasem i ich angażowaniem”*.

Mocno również podkreślono, że mieszkańcy chcą działać, ale trzeba ich cały czas motywować.

Jeśli są osoby, które potrafią ich zachęcić to wtedy działają, co ma podobny wydźwięk również

w innych wsiach: *„Działania na tych wszystkich wioskach są podobne, potrzebny jest motywator”*.

Na pytanie czy jest coś co mogłoby zwiększyć poziom zaangażowania? Trudno było jednoznacznie odpowiedzieć rozmówcom. Podsumowano to stwierdzeniem również kilkakrotnie, iż *„są takie osoby, które angażują się cały czas i są takie, które od czasu do czasu”*.

W zakresie dopytania o zaangażowanie mieszkańców osoby badane zostały zapytane czy mieszkańcy są zainteresowani sprawami gminy/wsi. Czy chcą współdecydować o tym jak wygląda ich miejsce zamieszkania, a jeśli tak to w jaki sposób się to przejawia? Czy potrafią „walczyć o swoje”.

Odwołano się, iż decydują za każdym razem, gdy odbywa się zebranie sołeckie, gdzie ustalane jest m.in. co będzie robione za fundusz sołecki, w co inwestują. Jako przykład podano wspólne sprzątania wsi, które jest organizowane co roku z sołeckich pieniędzy. Przy tej okazji KGW przygotowuje posiłek dla tych osób, które pomagały. I po sprzątaniu wspólnie go spożywają.

Jak wspomniano ich największym problemem na ten moment jest droga dojazdowa i na tym ludzie teraz się skupili.

Podkreślono, iż coraz liczniej walczą mieszkańcy o to, na czym im zależy:

- *„jest nas coraz więcej osób, które zaczynają się angażować i wspólnie walczyć. To motywuje by próbować coś zmienić. Ludzie zaczynają rozumieć, że musimy działać razem”. (...) „Jedna, dwie osoby nic nie zrobią. Gdy w gminie widzą, że jest nas grupka to już inaczej”.*

Wśród osób, które najaktywniej działają sołtys wymienił przewodniczącą KGW i ich członków, co pokazywały również wypowiedzi zarówno członków jak i sołtysa, jak dużo Koło wniosło w rozwój wsi w tym krótkim czasie. Przewodnicząca koła stwierdziła, że mogą liczyć na pomoc ze strony sołtysa, który popiera ich aktywność.

W ostatniej części wywiadu poruszone zostały tematy związane z oceną siłą lokalnej władzy i solidarnością sąsiedzką. Czy w codziennych sprawach, takich jak np. pomoc sąsiedzka mieszkańiec/nka może liczyć na bezinteresowne wsparcie. Wskazywano, że raczej tak, chociaż nie ma szczególnie wskazywanych takich próśb, raczej ludzie są samowystarczalni.

Zapytano również czy miały miejsce działania, które miały na celu zmianę decyzji podjętych przez władze lokalne? Jakie były tego skutki. Wskazano na jedną bardzo angażującą wszystkich mieszkańców, jak i dodatkowo Lasy Państwowe sprawę powstania fermy norek, której efektem była prowadzona również debata. Udało się zatrzymać sprawę i ferma ku zadowoleniu mieszkańców nie powstała. Mieszkańcy jednak mają świadomość, że muszą cały czas też czuwać, by temat nie powrócił.

W ramach podsumowania zapytano czego najbardziej w ich opinii może brakować mieszkańcom wskazano m.in. na: sklep oraz autobus do Myśliborza.

- *„brak autobusu do Myśliborza, nie ma jak tam dojechać, jak ktoś nie ma samochodu. Kiedyś były. A czasem potrzeba by pojechać po zakupy czy do biur, urzędów coś pozafatwiać, czy do lekarza”* Tu jednak jedna z osób wskazała, iż dużo osób pracuje też w różnych miejscach, stąd też bardzo dużo jedzie w inny kierunek i z punktu widzenia zainteresowania autobusem mogłoby być różnie.

W przypadku sklepu wspomniano o budującym się niedaleko DINO i dużym atucie, tj. możliwości dojechania tam komunikacją publiczną. Wskazywano na możliwości dojazdu tam rowerem, jednak droga obecna nie jest najlepsza i w tym miejscu wskazano również na działania w sprawie budowy ścieżki rowerowej.

Podkreślono po raz kolejny, iż *„mało jest młodzieży i mało dzieci”* co ma duży wpływ na aktywność. Badani uważają, że ich wioska obumiera, co jest wynikiem właśnie starzejącego się społeczeństwa jak i wspomnianej wcześniej drogi, komunikacji, problemy z zasięgiem i brak na miejscu sklepu *„stoją pustostany, ze względu również na drogę i komunikację, której nie ma. Ponadto brak zasięgu i sklepu”.*

3.4 Wnioski końcowe z badań jakościowych

Badania jakościowe pozwalają poznać rzeczywistości społecznej jednostek, w tym zrozumienia ich postaw, przekonań i motywacji. Dzięki przeprowadzonym badaniom z przedstawicielami poszczególnych wsi, osobami które mają wiedzę, ale również znają społeczność wśród której mieszkają można było zbudować obraz analizowanych podmiotów.

Poniżej przedstawione wnioski końcowe z wywiadów pokazują mocne i słabe strony jak również kierunki rozwoju danej miejscowości.

3.4.1 Wnioski Rychnów

Osoby biorące udział w badaniu znają otoczenie w którym mieszkają. Mają one również wpływ na jego funkcjonowanie ze względu na piastowane stanowiska obecnie i w przeszłości, oraz jako osoby, które niejednokrotnie są inicjatorami aktywności społecznej. Z przeprowadzonych badań o charakterze jakościowym można wnioskować, że wieś Rychnów i jej mieszkańcy podejmują inicjatywy oddolne i zmieniają zarówno otoczenie przestrzenne jak i społeczne. Ten aspekt można ocenić jako zadowolający, ale wymagający ciągłej pracy. Rychnów posiada nowoczesne boisko, miejsca zgromadzeń społeczności lokalnej, prężnie działające przedszkole, podmioty ekonomii społecznej, tj. Koło Gospodyń Wiejskich czy OSP. Same władze wsi, jak i jej mieszkańcy widzą potrzebę dalszych inicjatyw szczególnie w infrastrukturę użyteczności publicznej typu budowa chodników, lepsza infrastruktura oświetlenia miejscowości czy zwiększenia bezpieczeństwa na drodze poprzez ograniczenie prędkości.

Istotnym wnioskiem wynikającym z przeprowadzonego badania jakościowego jest zbyt małe zaangażowanie mieszkańców w sprawy wsi. Z rozmów z liderem lokalnej społeczności wyraźnie widać, że mieszkańcy oczekują zmian i polepszenia swego dobrostanu w odniesieniu do aspektu lokalnego, ale nie zawsze są gotowi do wsparcia takich inicjatyw swoją obecnością, poświęceniem czasu czy pracy. Nie jest to tylko charakterystyczna cecha wsi Rychnów, raczej tendencja ogólna miejscowości wiejskich tego typu w Polsce. Chcąc jednak osiągnąć ponadprzeciętne efekty, należy spodziewać się większej odpowiedzialności i świadomości społecznej. Jest to oczywiście zadanie trudne zwłaszcza w odniesieniu do braku zaangażowania społecznego młodzieży przy starzejącej się społeczności Rychnowa.

Dużym atutem Rychnowa są lokalni liderzy i organizacje o charakterze integracyjnym. Osoby te potrafią wyznaczać cele i je osiągać. Należy ten atut wykorzystać do aktywizacji pozostałych członków społeczności Rychnowa. Jak wskazały wyniki badań, mieszkańcy tej miejscowości potrafią działać, jednak przy wyraźnym wskazaniu

i liderowaniu działań przez poszczególne jednostki. Choć może to być trudne i pracochłonne, to właśnie zaangażowanie tych aktywnych osób może sprawić, że z czasem poziom odpowiedzialności społecznej stanie się większy. Należy wskazać, że tego typu działania muszą przybierać formę długoterminową i stałą. Tylko wtedy uda się zwiększyć zaangażowanie mieszkańców w działania na rzecz Rychnowa.

Zauważalny jest też fakt podziału wsi na tzw. starą i nową część (tj. stara zabudowa i bloki). Ten podział rzutuje na zaangażowanie w sprawy wsi. Jest to sytuacja całkiem naturalna, gdzie osoby dłużej zamieszkujące i znające się, odczuwają większą potrzebę zaangażowania, niż osoby najczęściej napływowe. Warto zastanowić się nad działaniami o charakterze integrującym mieszkańców pod kątem niwelowania tej bariery rozwojowej Rychnowa. Tego typu problemy po części mogą niwelować spotkania integracyjne, szkolenia czy inne działania o podobnym charakterze. Wskazane zostało to również przez samych badanych. Trudnym, ale możliwym krokiem będzie wypracowanie strategii działania w dłuższym czasie, która będzie niwelowała problem podziału a przez to niskiego zaangażowania mieszkańców Rychnowa. Efektem takich działań jest nie tylko zwiększenie aktywności mieszkańców, ale też niwelowanie barier związanych z lepszym poznaniem się samych mieszkańców, którzy muszą reprezentować jedność, jeśli chcą działać i widzieć efekty tych działań w odniesieniu do swojego miejsca zamieszkania. Warty zastanowienia się jest też praca nad aktywizacją najmłodszych poprzez nawiązanie do wcześniejszych tradycji i powołanie drużyny sportowej dla młodszych mieszkańców wsi. Stopniowe kształtowanie wśród najmłodszych poczucie wspólnoty, podniesienie atrakcyjności miejscowości będzie inwestycją w przyszłość. Infrastruktura już istnieje i potrzeba lokalnego lidera, który będzie mógł integrować dzieci i młodzież. Taka inicjatywa może odnosić się nie tylko do piłki nożnej ale być szerszą ofertą i skierowaną na aktywność amatorską, przeznaczoną dla dzieci od najmłodszych lat - przy boisku działa aktywne przedszkole. Działania takie będą pozytywnie wpływać na integrację mieszkańców, aktywność dzieci i młodzieży. Wizerunkowo też przyniesie to korzyści, zwłaszcza jeśli taką aktywność połączy się z rywalizacją o zasięgu wykraczającym granice wsi.

Rychnów posiada dużo atutów do budowania silnego kapitału społecznego. Problemy z jakimi się borykają mieszkańcy nie są odbiegające od sytuacji występujących w wielu podobnych wsiach. Stąd też przy obraniu odpowiedniego modelu działania ta miejscowość będzie mogła wspólnie rozwiązywać problemy wskazane w analizie badawczej.

3.4.2 Wnioski Różańsko

Wieś Różańsko wyróżnia się na tle innych miejscowości szczególnie zaangażowaniem oddolnych grup społecznych. Szczególnie widoczne jest zaangażowanie Koła Gospodyń Wiejskich, należy jednak dodać, że inne organizacje, tj. miejscowe OSP czy Chłopów

Wiejskich też są aktywne. Za bardzo duży atut należy wskazać kooperację wskazanych wcześniej organizacji, które wzajemnie sobie pomagają i działają wspólnie przy inicjowaniu wydarzeń we wsi. Równoległe do aktywnych działań jest prowadzona skuteczna promocja, która wyróżnia wieś Różańsko na tle innych. Media społecznościowe są aktualizowane na bieżąco i stają się jednym z głównych źródeł informacji mieszkańców Różańska i osób z zewnątrz. Trafność tych działań poparta jest opiniami osób z zewnątrz, które dostrzegają inicjatywy, szczególnie te cykliczne. Jak wskazano wcześniej, buduje to dobry PR miejscowości. Można zauważyć efekt ciężkiej pracy zaangażowanych osób. Niewątpliwie takie działania przypominają efekt śnieżnej kuli i wskazują, że zwrócenie uwagi na wiele płaszczyzn może mieć wymiar bardzo efektywny, jeżeli połączy się odpowiednie zaangażowanie, wytrwałość i prawidłową promocję tego co się robi. W tym aspekcie Różańsko może być brane jako przykład dla innych miejscowości.

Położenie miejscowości również należy uznać za duży atut, co daje dodatkowe możliwości rozwoju. Różańsko jest położone w niedalekiej odległości od miejscowości takich jak Myślibórz czy Dębno, jednak w urokliwej okolicy, otoczone lasami i nieznacznie oddalonymi od głównych szlaków komunikacyjnych.

Choć bardzo prężnie realizowane są tu różne inicjatywy oddolne, jednym z problemów wskazanych przez badanych jest zbyt małe zaangażowanie mieszkańców. Jak można zauważyć, w Różańsku działają grupy tych samych osób, których jest zbyt mało i obecnie trudno ten stan zmienić. Przy tak prężnie rozwijającej się inicjatywie aktywnych mieszkańców wsi potrzebne jest też większe zaangażowanie innych. Jeśli nie uda się zaangażować więcej osób, inicjatywy typu „Inwazja Mocy” w pewnym momencie przestaną się rozwijać, gdyż taka sama liczba aktywnych członków organizacji nie będzie mogła sprostać rosnącym wymaganiom personalnym czy logistycznym. Należy się zastanowić co można zrobić aby mieszkańcy zechcieli poświęcić swój czas, pracę i zaangażować się w pomoc organizacjom typu KGW. W przypadku Różańska może to być trochę łatwiejsze, niż w przypadku miejscowości gdzie nie osiągnięto już tak wiele. Sami badani wspominali, że mieszkańcy wsi i nie tylko oni widzą jak zmienia się Różańsko. Należy uświadomić mieszkańcom, że jeśli nie będą wspierać działań aktywnej grupy, w pewnym momencie Różańsko może przestać się tak dynamicznie rozwijać, a z czasem proces ten będzie miał charakter regresywny. Ważnym jest aby osoby które działają i realizują coś dla wsi czuły wsparcie.

Kolejnym problemem jest brak odpowiednio dużego pomieszczenia, które będzie w stanie sprostać oczekiwaniom mieszkańców w zakresie zebrań, spotkań i innych wydarzeń. Jeśli uda się rozwiązać ten problem, będzie to też mogło być stałe miejsce dla KGW, które korzysta z uprzejmości OSP lub zbiera się w obecnej (w zbyt małej) świetlicy. Jest to kwestia ważna, jeśli oczekuje się rozwoju inicjatyw w Różańsku na podobnym do tej pory poziomie. Miejscowość staje się coraz bardziej znana ze względu na organizowane imprezy, których rozmach i zasięg zwiększa się w dużym tempie.

Badani wskazali, że w miejscowości istnieją konflikty, lecz można je określić jako naturalne i nie wykraczające poza normę. Jednocześnie wskazano, że w przypadku pomocy i solidarności społeczność Różańska jest w stanie się jednoczyć. Wartym wspomnienia jest tu aspekt zaufania, które mieszkańcy wykazują względem siebie w odniesieniu do stażu zamieszkania. Należy wspomnieć, że Pani Sołtys posiada stosunkowo niewielki staż, a jednak to właśnie ona jest bardzo aktywną osobą we wsi, nie tylko z racji sprawowanej funkcji publicznej, ale też jako członkini KGW. Jak wskazała sama badana, nie czuje ona się w roli osoby lidera, którego mieszkańcy mogą darzyć zaufaniem. Warto jednak wspomnieć, że w tym przypadku poparcie dla działań tak aktywnej osoby jest wskazane.

Problem starzejącego się społeczeństwa, zwłaszcza w miejscowościach wiejskich dotyczy też Różańska, pomimo działającej w niej szkoły. Jak wskazano, należy rozwiązać kwestie zaangażowania młodzieży w sprawy wsi. Jest to ważne ze względu na działania długofalowe i kontynuację podjętych inicjatyw. Wskazać można na wypracowanie strategii angażowania młodzieży Różańska w kooperacji ze szkołą. Należy budować tożsamość lokalną od najmłodszych lat. Wartym rozważań mogą być projekty, szkolenia, warsztaty przeznaczone dla najmłodszych o tematyce regionalnej lub do niej nawiązującej.

Podsumowując, mieszkańcy Różańska są jedną z bardziej aktywnych społeczności w okolicy i nie tylko. Praca jaka została włożona w rozwój wsi jest oceniana na bardzo dobrym poziomie. Należy wskazać, że kierunek rozwoju wsi jest godny pochwały i należy go kontynuować. Jeśli ma tak się dalej rozwijać, warto wypracować długofalową strategię, która pozwoli kontynuować rozwój wsi na podobnym lub wyższym poziomie. W chwili obecnej należy szczególnie zwrócić uwagę na działania angażujące większą część Różańska w realizację podjętych inicjatyw oraz uzmysłowienie jego mieszkańcom potencjału społecznego jaki posiada miejscowość.

3.4.3 Wnioski Chłopowo

Chłopowo to stosunkowo mała miejscowość, odizolowana infrastrukturą drogową od innych wsi, jednak poziom zaangażowania społecznego jest tu dość wysoki za sprawą działającego Koła Gospodyń Wiejskich, którego członkowie angażują mieszkańców w inicjatywy oddolne o charakterze społecznym, tj. sprzątanie ulicy, kościoła, zebrania, spotkania okolicznościowe. Jest to możliwe dzięki dobremu zapleczu w postaci świetlicy i działki na której się znajduje. Pomieszczenie i teren są przestronne i zapewniają komfort spotykającym się. Ze świetlicy może korzystać KGW, dzięki przychylności władz lokalnych.

Kolejnym miejscem ważnym dla społeczności Chłopowa jest kościół, gdzie spotykają się mieszkańcy. Można zauważyć, że mieszkańcy Chłopowa dostrzegają atuty własnej wsi w postaci położenia i zabudowy. Charakterystyczne budynki, układ drogi, przyroda mogą stać się w przyszłości atutem i regionalnym wyróżnikiem wsi. Warto podkreślić, że mieszkańcy bardzo dbają o wygląd swojej miejscowości.

Chłopowo można określić jako taką miejscowość, w której zarysowuje się podział na starą i nową część. Ta pierwsza jest określana jako stare domy przy głównej ulicy, natomiast nowa to zespół bloków, znajdujący się na jednym z końców miejscowości. Badani wskazywali, że angażują się częściej mieszkańcy starszej części i da się też zauważyć, że są to często osoby nawet w podeszłym wieku. Część nowa Chłopowa to w dużej mierze osoby pracujące poza miejscowością i napływowe. Ze względu na wyjazdowy charakter pracy i brak przywiązania do miejscowości wśród tzw. części nowej trudniej namówić mieszkańców do angażowania się w sprawy wsi (nie jest to jednak bezwzględna reguła).

W Chłopowie nie ma szkoły i sklepu, które to częściowo mogą być dodatkowymi punktami, gdzie nawiązują się relacje międzysąsiedzkie, dlatego tak ważne są działania KGW

i przedstawicieli lokalnych władz. Inicjatywy podejmowane przez KGW należy ocenić bardzo pozytywnie. Badani podkreślili jednak, że liczyli by na większe zaangażowanie. Z działań podjętych są bardzo dumni i widzą efekty swojej pracy co pozwala myśleć, że poziom zaangażowania KGW będzie rósł.

Wartym wspomnienia jest skupienie się mieszkańców na poprawie infrastruktury drogowej, która pozwoli na lepszą komunikację z bliższym i dalszym otoczeniem.

Rozbudowywany jest też plac zabaw, są plany wybudowania punktu widokowego, uporządkowania parku. Jak na tak małą miejscowość w Chłopowie dzieje się w nie mało.

Należy też zaznaczyć, że wśród mieszkańców wsi poziom konfliktów jest na nieco wyższym poziomie niż w innych badanych miejscowościach. Dotyczy to kwestii spornych wynikających z podziału działek między sąsiadami. Widoczna jest też polaryzacja odnośnie stosunku do władzy lokalnej.

Mieszkańcy Chłopowa chcąc zwiększyć swój kapitał społeczny powinni zająć się próbą zintegrowania mieszkańców i budowania większego poczucia wspólnoty, szczególnie

w odniesieniu do tzw. nowej części wsi. Zadanie to jest trudne jednak efekty działań, które zostały zrealizowane mogą do tego zachęcić. Dużym utrudnieniem jest aktywizacja młodzieży, której we wsi jest niewiele.

Niewątpliwym liderem działań aktywizujących powinno zostać Koło Gospodyń Wiejskich, które udowodniło niejednokrotnie, że można naprawdę wiele jeśli tylko są chęci i zaangażowanie ludzi. Działania KGW Chłopowa można ocenić na równi z działaniami innych tego typu organizacji, które rozwijają się w większych miejscowościach. Mieszkańcy widzą atuty swojej miejscowości i należy ich przekonać, że można dużo więcej przy zwiększeniu zaangażowania na rzecz swojej miejscowości.

Iceland
Liechtenstein
Norway

**Active
citizens fund**

Projekt finansowany przez
Islandię, Lichtenstein i Norwegię
z Funduszy EOG i Funduszy Norweskich w ramach Programu
Aktywni Obywatele - Fundusz Regionalny.